

Конгрегація Інститутів богопосвяченого життя і
Товариств апостольського життя

**АПОСТОЛЬСЬКЕ
ПІСЛЯСИНОДАЛЬНЕ ПОВЧАННЯ
CHRISTUS VIVIT
СВЯТІШОГО ОТЦЯ ФРАНЦИСКА
МОЛОДІ ТА ВСЬОМУ
БОЖОМУ НАРОДУ**

Серія «Ватиканські документи»

© Libreria Editrice Vaticana

Цю книгу видано за сприяння Асоціації
богопосвяченого життя УГКЦ та РКЦ
в Україні. Надруковано з дозволу Ватикану.

1. Христос живе. Він є нашою надією і найпрекраснішою молодістю цього світу. Все, чого Він торкається, стає молодим, стає новим, сповнюється життям. Саме тому першими словами, які я хочу адресувати кожному молодому християнину, є: Він живе й прагне, щоб жив і ти!

2. Він перебуває в тобі, Він завжди з тобою і ніколи не покине тебе. Наскільки б ти не віддалився, поруч з тобою Воскреслий, який кличе тебе й чекає на тебе, щоб розпочати заново. Коли ти почуватимешся старим через смуток, образи, страхи, сумніви чи невдачі, Він буде поруч, щоб повернути тобі силу та надію.

3. Я пишу з любов'ю всій християнській молоді це Апостольське повчання, тобто лист, який нагадує про певні переконання нашої віри і водночас заохочує зростати у святості та зобов'язанні щодо власного покликання. Однак, оскільки йдеться про епохальну подію в умовах синодального шляху, я одночасно звертаюся до всього Божого Народу, до пастирів і вірян, адже роздуми про молодь і для молоді провокують і стимулюють кожного з нас. Саме тому в деяких параграфах я спрямовуватиму свої слова безпосередньо до молоді, а в інших запропоную більш загальні підходи для церковного розпізнання.

4. Я дозволив собі надихнутися багатством роздумів і діалогів торішнього Синоду. Не зможу навести тут усі внески, з якими ви можете ознайомитися в Заключному документі, але спробував транспонувати в межах цього

листа пропозиції, які мені здавалися найбільш визначними. Таким чином моє слово буде збагачене тисячами голосів віруючих з усього світу, які донесли свою думку до Синоду. Також і невіруючі молоді особи, які виявили бажання долучитися зі своїми роздумами, запропонували теми, які породили в мені нові питання.

Розділ 1

Що говорить Слово Боже про молодь?

5. Спробуємо віднайти певні скарби Святого Письма, де є немало фрагментів, у яких мовиться про молодь і те, як Господь іде їй назустріч.

У Старому Завіті

6. У часи, коли молоді особи не відігравали значної ролі, деякі тексти засвідчують, що Бог дивиться на все по-іншому. Наприклад, ми бачимо, що Йосиф був наймолодшим у своїй родині (див. *Бут.* 37, 2-3). Однак Бог розповів йому уві сні про визначні речі, тож Йосиф перевершив усіх своїх братів, обіймаючи надзвичайно важливі посади у віці сімнадцяти років (див. *Бут.* 37-47).

7. У Гедеоні ми бачимо щирість молоді, яка не має звички прикрашати дійсність. Коли йому сказали, що Господь із ним, він відповів: «Коли ж Господь з нами, то чого ж усе це скоїлося з нами?» (*Суд.* 6, 13). Але Бог не образився на цей закид і подвоїв серйозність проблеми: «Іди в оцій твоїй силі. Ти врятуєш Ізраїля» (*Суд.* 6, 14).

8. Самуїл був невпевненим юнаком, але Господь говорив з ним. Завдяки пораді дорослої особи він відкрив своє серце на Божий заклик: «Говори, Господи, слуга Твій слухає» (*1 Сам.* 3, 9.10). Саме тому Самуїл став великим пророком, який відіграв значну роль у важливі для його

Вітчизни моменти. Навіть цар Саул був юнаком, коли Господь покликав його сповнити свою місію (див. *1 Сам.* 9, 2).

9. Цар Давид був обраний ще в дитячому віці. Коли пророк Самуїл шукав майбутнього царя Ізраїлю, то йому як кандидатів було представлено старших братів. Але пророк сказав, що обраним був молодий Давид, який пас вівці (див. *1 Сам.* 16, 6-13), оскільки «Господь бачить не так, як чоловік: чоловік дивиться на лице, Господь же дивиться на серце» (16, 7). Слава молоді полягає в серці, а не фізичній силі чи враженні, яку вона справляє на інших.

10. Коли Соломон мав наслідувати свого батька, він почувався слабким і сказав Господові: «Я ще дуже молодий, не знаю, як поводитися» (*1 Цар.* 3, 7). Але сміливість молодості допомогла йому попросити в Бога мудрості, і він посвятився своїй місії.

Щось подібне трапилося з пророком Єремією, який був покликаний пробудити свій народ, коли був ще дуже молодим. Боячись, він сказав: «Ой Господи Боже! Я не вмю говорити, бо я дитина» (*Єр.* 1, 6), але Господь наказав йому не говорити такого (див. *Єр.* 1, 7) й додав: «Не страхайся перед ними, бо я з тобою, щоб тебе врятувати» (*Єр.* 1, 8). Посвята пророка Єремії своїй місії демонструє те, що стає можливим, якщо поєднуються свіжість молоді й Божа сила.

11. Одна єврейська дівчина, яка служила іноземному воїну Нааману, завдяки своїй вірі змогла врятувати його від важкої хвороби (див. *2 Цар.* 5, 2-6). Молода Рута виступила взірцем великодушності, залишившись

зі свекрухою, коли та впала в неласку (див. *Рут.* 1, 1-18), і виявила мужність, коли продовжувала свій життєвий шлях (див. *Рут.* 4, 1-17).

У Новому Завіті

12. В одній із притч Ісуса Христа (див. *Лк.* 15, 11-32) йдеться про те, як «молодший» син хотів покинути батьківський дім, щоб податися у «край далекий» (див. 15, 12-13). Але його мрії про самостійність перетворилися на розбещеність і розпусту (див. 15, 13), і він зазнав труднощів самотності й убогості (див. 15, 14-16). Проте зміг переосмислити ситуацію, щоб розпочати заново (див. 15, 17-19), та вирішив знову стати на ноги (див. 15, 20). Для молодого серця типовою є готовність до перемін, здатність знову піднятися й дозволити життю навчити його. Як можна не супроводжувати сина в цій новій пригоді? Але старший брат мав старе серце й дозволив заздрості, егоїзму та жадібності опанувати собою (див. 15, 28-30). Христос більше хвалить молодого грішника, який повертається на праведний шлях, аніж того, хто вірить, що зберіг вірність, проте не живе духом любові та милосердя.

13. Завжди молодий Христос прагне подарувати нам вічно молоде серце. Боже слово вимагає від нас: «Усуньте стару закваску, щоб ви були новим тістом» (*1 Кор.* 5, 7). Водночас воно запрошує нас скинути з себе «стару людину», щоб одягнутися в «нову» (див. *Кол.* 3, 9-10)¹.

---

¹ Грецьке слово, яке означає «новий», використовують і для визначення молодої особи.

І коли пояснює, що означає зодягнутися в цю молодість, яка «відновлюється» (3, 10), каже, що це означає плекати «серце спочутливе, доброту, смиренність, лагідність, довготерпеливість, терплячи один одного й прощаючи одне одному взаємно, коли б хтось мав на кого скаргу (Кол. 3, 12-13). Це означає, що справжня юність полягає в тому, щоб мати серце, яке спроможне любити. І навпаки, душу старить усе те, що віддаляє нас від інших. Ось чому ці рядки завершуються такими словами: «А над усе будьте в любові, що є зв'язок досконалости» (Кол. 3, 14).

14. Необхідно зауважити: Христові не дуже подобалося те, що дорослі дивилися на молодих осіб із презирством або ж деспотично використовували їх. На противагу цьому Він казав: «Більший між вами нехай буде, як молодший, а наставник – як слуга» (Лк. 22, 26). Для Нього вік не визначав привілеїв, а якщо хтось був молодшим, то це ще не означало, що він має меншу цінність чи гідність.

15. Боже Слово каже, що до молодих осіб треба ставитись, як «до братів» (1 Тим. 5, 1), і наказує батькам: «Не драгуйте дітей ваших, а то впадуть на дусі» (Кол. 3, 21). Не можна дозволити молодій особі зневіритися чи зневажати її звичку мріяти про щось велике, шукати ширші горизонти, намагатися досягти чогось більшого, прагнути здобути світ, уміти брати на себе серйозні обов'язки й бажати присвятити всі свої найкращі сили, щоб збудувати щось краще. Саме тому, спілкуючись із молоддю, я наполягаю на тому, щоб вони не дозволили вкрасти в себе надію, і кожному повторюю: «Ніхто твоїм молодим віком хай не гордує» (1 Тим. 4, 12).

16. Але водночас молоді заповідають: «Коріться старшим» (1 Пт. 5, 5). Святе Письмо завжди наполягає на глибокій повазі до старших, оскільки вони володіють спадщиною досвіду, зазнали великих успіхів і невдач, пережили радість і серйозні випробування життя, надію та розчарування, а в тиші своїх сердець зберігають дуже багато історій, які можуть допомогти нам не помилитися і не впасти в оману численних міражів. Слово мудрого старця пропонує певні межі й уміння опановувати себе у відповідні моменти: «Так само і юнаків умовляй, щоб були помірковані» (Тит. 2, 6). Не варто піддаватися культу молоді чи молодіжній тенденції, яка зневажає інших через їхній вік або інакший світогляд. Христос казав своїм учням, що мудра особа вміє виймати зі свого скарбу і нове, і старе (див. Мт. 13, 52). Мудра молода особа відкривається на майбутнє, але завжди може використати досвід інших людей.

17. У Євангелії від Марка з'являється персонаж, який, коли Ісус Христос нагадує про заповіді, відповідає: «Учителю, я вже те дотримував змалку» (Мр. 10, 20). Про це читаємо і в псалмах: «Бо ти моя надія, Господи, Господь – моє уповання від юности моєї. [...] Боже! Ти вчив мене вже змалку, і досі я оповідаю про діла твої чудесні» (Пс. 71, 5; 17). Не треба боятися витратити свою молодість на те, щоб бути добрими, відкриваючи серце Господові та живучи не так, як інші. Усе це не позбавляє нас юності, а, навпаки, зміцнює й оновлює її: «Оновляється, як орел, твоя юність» (Пс. 103, 5). Саме тому святий Августин шкодував: «Пізно я полюбив Тебе, Красо, така споконвічна й така нова, пізно

я полюбив!»². Але ця багата людина, яка була вірна Господові в юності, дозволила рокам позбавити себе мрій, віддавши перевагу своїм благам (див. *Мр.* 10, 22).

18. Натомість в Євангелії від Матея з'являється один юнак (див. *Мт.* 19, 20-22), який підійшов до Христа, щоб попросити чогось більшого (див. 19, 20), з відкритим духом, типовим для молоді, в пошуках нових горизонтів і великих викликів. Насправді його дух був не таким і молодим, оскільки він уже встиг прив'язатися до багатств і комфорту. На словах юнак стверджував, що прагне чогось більшого, та коли Ісус Христос попросив його бути щедрим і роздати свої блага, то усвідомив, що не може позбутися того, чим володів. Наприкінці, «почувши це слово, юнак відійшов смутний» (19, 22). Він відмовився від своєї юності.

19. Євангеліє розповідає також про кількох мудрих дівчат, які були уважними, в той час, коли інші були розсіяними й заснули (див. *Мт.* 25, 1-13). Справді, молодість можна провести розсіяними, літаючи поверхнею життя, заснувши і втративши здібність плекати глибокі взаємини, щоб увійти в серце життя. У такий спосіб готується убоге майбутнє, позбавлене суті. А можна провести юність, плакаючи прекрасні й великі речі, готуючи таким чином майбутнє, сповнене життя і внутрішнього багатства.

---

² Святий Августин. «Сповідь», X, 27: *PL* 32, 795. (переклад Ю. Мушака).

20. Якщо ти втратив внутрішню силу, мрії, ентузіазм і великодушність, то Ісус постане перед тобою, як перед померлим сином удовиці, і з усією силою Воскреслого закликатиме тебе: «Юначе, кажу тобі, встань!» (Лк. 7, 14).

21. Безсумнівно, є багато інших фрагментів Божого Слова, які можуть просвітити нас щодо цієї життєвої пори. Ми проаналізуємо деякі з них у наступних розділах.

Розділ 2

Вічно молодий Ісус Христос

22. Ісус Христос є «молодим серед молоді, щоб бути прикладом для молодих осіб і посвятити їх Господові»³. Саме тому Синод стверджує, що «молодість – це оригінальний і стимулюючий період життя, який пережив, освячуючи його, і сам Ісус Христос»⁴. Що ж розповідає нам Євангеліє про молодість Христа?

Молодість Ісуса Христа

23. Господь «віддав духа» (*Мт.* 27, 50) на хресті, коли Йому було трохи більше ніж тридцять років (див. *Лк.* 3, 23). Важливо усвідомити, що Ісус був молодю особою. Він пожертвував життям у віці, який зараз заведено називати дорослою юністю. У розквіті молодості Він розпочав свою публічну діяльність, і таким чином «зійшло світло» (*Мт.* 4, 16), особливо коли Він остаточно пожертвував своїм життям. Цей фінал не був імпровізованим, навпаки, вся Його юність була цінною підготовкою у кожную свою мить, оскільки «усе в житті Ісуса є

---

³ Св. Іриней. *Проти єресей*, II, 22, 4: PG 7, 784.

⁴ Фінальний документ XV Звичайної Генеральної Асамблеї Синоду Єпископів, 60. Надалі цей документ цитуватимемо під аббревіатурою DF. Його можна віднайти за посиланням: http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20181027_doc-final-instrumentum-xvassemblea-giovani_it.html

вказівкою на Його таїнство»⁵ і «усе життя Христа є таїнством Відкуплення»⁶.

24. Євангеліє не розповідає про дитинство Ісуса Христа, але розповідає про певні події з Його підліткового та юного віку. Матей поміщає цей період юності Господа між двома подіями: повернення Його родини до Назарета після заслання та хрещення Ісуса в Йордані, коли розпочалася Його публічна місія. Останній образ Ісуса-дитини – це маленький біженець у Єгипті (див. *Мт.* 2, 14-15), а потім – репатріант у Назареті (див. *Мт.* 2, 19-23). Перші образи Ісуса юного-дорослого – ті, які зображають Його серед натовпу біля ріки Йордан, куди Він прийшов, щоб Його охрестив двоюрідний брат Йоан Хреститель, як одного з багатьох членів свого народу (див. *Мт.* 3, 13-17).

25. Це хрещення не було таким, як наше, яке запроваджує нас у життя благодаті, адже це було певне посвячення перед тим, як розпочати велику місію Його життя. У Євангеліє сказано, що Його хрещення стало причиною радості й утвердження Отця: «Ти – мій Син любий» (*Лк.* 3, 22). І негайно ж Ісус сповнився Святим Духом, який повів Його в пустелю. Таким чином Він був готовий іти проповідувати та чинити чуда, щоб звільняти і зцілювати (див. *Лк.* 4, 1-14). Кожна молода особа, яка відчуває покликання до певної місії на цій землі, запрошена розпізнати у своїй глибині ті самі слова, звернені до неї Богом Отцем: «Ти – мій Син любий».

---

⁵ *Катехизм Католицької Церкви*, 515.

⁶ *Там само*, 517.

26. Серед цих розповідей ми натрапляємо на одну, в якій ідеться про Ісуса в розквіті підліткового віку: коли Він повернувся з батьками до Назарета після того, як Його загубили й віднайшли у Храмі (див. *Лк. 2, 41-51*). Написано, що Він «був їм слухняний» (див. *Лк. 2, 51*), адже Він не відмовився від своєї родини. І відразу ж Лука додає, що Ісус «зростав мудрістю, літами й ласкою в Бога та людей» (*Лк. 2, 52*). Це означає, що Він готувався й у цей час поглиблював свої взаємини з Отцем та іншими. Святий Іван Павло II пояснив, що Він зростав не лише фізично, а що «в Ісуса був також і духовний зріст», оскільки «повнота благодаті в Ісусі була пов'язана з Його віком: це завжди була повнота, але вона зростала з роками»⁷.

27. На основі цих євангельських відомостей ми можемо стверджувати, що у своєму юному віці Ісус «формувався», готувався до реалізації задуму Отця. Його підлітковий вік і Його юність спрямували Його до цієї великої місії.

28. У підлітковому та юному віці Його взаємини з Отцем були відносинами улюбленого Сина; захоплений Отцем, Він зростав, займаючись Його справами: «Хіба не знали, що я маю бути при справах Отця мого?» (*Лк. 2, 49*). Але ми не повинні думати, що Ісус був відлюдним підлітком чи юнаком, який думав лише про себе. Його зв'язок з людьми був типовим для молодої особи, яка розділила все життя родини, була добре інтегрована

---

⁷ *Катехиза* (27 червня 1990), 2-3: *Insegnamenti* 13, 1 (1990), 1680-1681.

в життя селища. Він навчився працювати від батька, а потім замінив його в ролі теслі. Саме тому в Євангелії в одному з епізодів Його називають «сином теслі» (Мт. 13, 55), а в іншому – просто «теслею» (Мр. 6, 3). Ця деталь показує, що Він був хлопцем із села, як і всі інші, та мав цілком нормальні взаємини з іншими. Ніхто не вважав Його дивним юнаком або відлюдьком. Саме тому, коли Ісус почав проповідувати, люди не могли зрозуміти, звідки в Нього така мудрість: «Чи ж він не син Йосифа?» (Лк. 4, 22).

29. Фактом є те, що «навіть Христос не зростав у замкнених ексклюзивних стосунках з Марією та Йосифом, а з задоволенням рухався в межах розширеної за рахунок рідних і друзів родини»⁸. Завдяки цьому ми можемо зрозуміти, чому, повертаючись із прощі до Єрусалима, його батьки були спокійними, оскільки вважали, що цей дванадцятирічний хлопець (див. Лк. 2, 42) ішов десь серед інших, хоча вони не бачили Його увесь день: «Гадаючи, що він у гурті, вони пройшли день дороги» (Лк. 2, 44). Звичайно ж, вони думали, що Ісус був серед інших, жартуючи з однолітками, слухаючи розповіді старших і розділяючи радості та смутки каравану. Грецький термін, який використав Лука для визначення каравану прочан, – *synodía* – точно описує цю «спільноту, що подорожує», частиною якої була і Пресвята Родина. Завдяки довірі своїх батьків Ісус вільно рухається та вчиться йти вперед разом з іншими.

---

⁸ Апостольське післясинодальне повчання *Amoris laetitia* (19 березня 2016), 182: AAS 108 (2016), 384.

Його юність просвітлює нас

30. Ці аспекти життя Ісуса Христа можуть стати натхненними для молодої особи, яка росте й готується до здійснення своєї місії. Це передбачає дозрівання у взаєминах з Отцем, в усвідомленні того, що ти є одним із членів родини та спільноти, а також є відкритим на сповнення Святим Духом і супровід до реалізації довіреної Богом місії, свого покликання. Душпастирство молоді не може проігнорувати жодного з цих пунктів, щоб не з'являлися проекти, що ізолюють молодь від родини та світу або ж перетворюють її на обрану меншину, яку бережуть від можливого зараження. Нам потрібні проекти, які зміцнять молодих осіб, супроводжуватимуть і скеровуватимуть їх до зустрічі з іншими, до великодушного служіння та місії.

31. Ісус просвітлює вас, дорогі молоді особи, не здалеку чи ззовні, а починаючи з самої своєї молодості, яку Він розділяє з вами. Дуже важливо споглядати молодого Ісуса, якого описано в Євангелії, адже Він дійсно був одним з вас, і в Ньому можна побачити багато рис, типових для молодих сердець. Наприклад, ми бачимо Його таким: «Ісус Христос уповав з безумовною довірою на Отця, плекав дружбу зі своїми учнями, і навіть у критичні моменти зберіг вірність. Він продемонстрував глибоке співчуття до найслабших, особливо до убогих, хворих, грішників і відкинутих. Він мужньо дискутував з релігійною та політичною владою того часу; Він пережив досвід непорозуміння і відкинення; Він відчував страх страждань і пізнав слабкість Страстей; Він звернув свій погляд у майбутнє, довіряючи надійним

рукам Отця й силі Святого Духа. В Ісусі кожна молода особа може віднайти себе»⁹.

32. З іншого боку, Ісус воскрес і прагне, щоб ми були учасниками новизни Його воскресіння. Він є справжньою юністю застарілого світу і юністю світу, який очікує «в тяжких муках» (*Рим.* 8, 22) на преображення Його світлом та Його життям. Поруч з Ним ми можемо випити зі справжнього джерела, яке живить наші мрії, наші задуми, наші великі ідеали і вкидає нас у звістку життя, яке вартує того, щоб жити ним. У двох цікавих деталях Євангелія від Марка ми можемо побачити покликання до справжньої юності воскреслих. З одного боку, під час Страстей Господніх бачимо переляканого юнака, який намагався йти за Христом, але втік нагий (див. 14, 51-52). Це був юнак, якому не вистачило сили ризикнути всім задля наслідування Господа. Натомість біля порожньої гробниці ми бачимо одягненого в «білу одежу» юнака (16, 5), який пропонував подолати страх і звіщав радість воскресіння (див. 16, 6-7).

33. Господь кличе нас запалити зірки в ночі інших молодих осіб; Він запрошує нас подивитися на справжні зірки, що є тими особливими знаками, які Він посилає нам, аби ми не зупинялися, а наслідували сіяча, який дивився на зірки, щоб працювати на полі. Бог запалює зірки для нас, щоб ми могли продовжувати йти вперед: «Зорі блищать на своїх чатах і веселяться; покличе їх – вони відкликаються» (*Вар.* 3, 34-35). Але Христос сам є для нас великим світлом надії й супроводу в нашій ночі, оскільки Він – «ясна зоря досвітня» (*Од.* 22, 16).

---

⁹ *DF*, 63.

Юність Церкви

34. Молодість – це передусім стан серця, а не вік. Тобто така давня інституція, як Церква, може оновитися й повернутися до молодості в різні етапи своєї тривалої історії. Справді, навіть у найбільш трагічні моменти вона чує заклик повернутися до суті першої любові. Пам'ятаючи про це, Другий Ватиканський Собор стверджував, що «багата на тривале минуле, яке завжди живе в ній, і прямує до людської досконалості в часі й останньої долі історії і життя, вона є справжньою юністю світу». У ній завжди можна зустріти Христа, «товариша і друга молоді»¹⁰.

Церква, яка дозволяє себе оновити

35. Ми просимо в Господа, щоб Він звільнив Церкву від тих, хто прагне зістарити її, прив'язати її до минулого, зупинити і зробити її нерухомою. Ми просимо також, щоб Він звільнив її від іншої спокуси: вірити в те, що вона молода, бо приймає все те, що пропонує їй світ; вірити, що вона оновлюється, оскільки приховує Його звістку та маскується від інших. Ні! Вона молода тоді, коли щодня отримує вічно нову силу Божого Слова, Євхаристії, присутності Христа й сили Святого Духа. Вона молода тоді, коли може постійно повертатися до своїх джерел.

36. Так, правда, що ми як члени Церкви не маємо бути дивними. Всі повинні мати змогу почуватися бра-

---

¹⁰ *Послання до людства: Молоді* (7 грудня 1965): AAS 58 (1966), 18.

тами і ближніми, як Апостоли, які «втішалися любов'ю всього люду» (Ді. 2, 47; див. 4, 21.33; 5, 13). Але водночас ми мусимо мати мужність бути інакшими, показати інші мрії, яких цей світ не пропонує, засвідчити красу великодушності, служіння, чистоти, хоробрості, прощення, вірності своєму покликанню, молитви, боротьби за справедливість і спільне благо, любові до бідних, соціальної дружби.

37. Христова Церква завжди може піддатися спокусі втратити ентузіазм, оскільки перестає слухати Божий заклик до ризику віри, до жертви всім, попри можливі небезпеки, і таким чином вона повертається до пошуків фальшивих світських гарантій. Саме молоді особи можуть допомогти їй залишитися молодою, не піддатися руйнації, не зупинятися, не загордитися, не перетворитися на секту, бути убогою і спроможною дати свідчення, бути поруч з останніми й відкинутими, боротися за справедливість і покійно приймати питання до себе. Вони можуть принести Церкві красу юності, коли захочують «уміння радіти тому, що починається, посвятитися, не відступаючи назад, оновлюватися й вирушати на пошуки нових пригод»¹¹.

38. Той, хто вже немолодий, потребує нагод бути поруч із молоддю, чути її голос і стимул, адже «близькість створює умови для того, щоб Церква стала місцем діалогу та свідчення захопливого братства»¹². Ми маємо створювати дедалі більше місць, де лунатиме голос

---

¹¹ Там само.

¹² ДФ, 1.

молоді: «Слухання уможлиблює обмін дарами в контексті емпатії. [...] Водночас воно створює умови для звістки Євангелія, яке дійсно рішуче й плідно досягне серця»¹³.

Церква, яка уважна на знаки часу

39. «Якщо для багатьох молодих осіб Бог, релігія та Церква здаються порожніми словами, вони будуть чутливими до постаті Ісуса Христа, якщо Його ефективно й захопливо представити»¹⁴. Для цього необхідно, щоб Церква занадто не зосереджувалася на собі, а передусім відображала Ісуса Христа. Це передбачає, що вона смиренно визнає: деякі конкретні речі необхідно змінити, а для цього треба також ознайомитися з точкою зору й навіть критикою молоді.

40. На Синоді визнали, що «значна кількість молодих осіб з різних причин нічого не просять у Церкви, оскільки не вважають її важливою для свого життя. Понад те, деякі з них виразно просять залишити їх у спокої, оскільки присутність Церкви здається їм неприємною і навіть дратівливою. Таку ситуацію часто спричинено не імпульсивним і позбавленим критичного підходу зневажанням, а доволі серйозними причинами, які треба прийняти: сексуальні й економічні скандали; прогалини в підготовці рукоположених служителів, які не вміють належно сприймати чутливість молоді; нестача старанності у підготовці проповіді та

---

¹³ Там само, 8.

¹⁴ Там само, 50.

представлення Божого Слова; пасивні ролі, які відводять молоді в межах християнської спільноти; труднощі Церкви під час роз'яснення певних своїх доктринальних та етичних позицій у сучасному суспільстві»¹⁵.

41. Навіть якщо і є такі молоді особи, які з задоволенням дивляться на Церкву, що покірно демонструє впевненість у своїх дарах і здатність до лояльної та братської критики, то інші юні особи просять такої Церкви, яка більше слухатиме й не звинувачуватиме постійно світ. Їм не потрібна мовчазна й несмілива Церква, але вони не хочуть бачити й таку Церкву, яка постійно бореться з одержимістю за певні дві або три тематики. Щоб бути вірогідною в очах молоді, необхідно відновити покірність і просто слухати й бачити в тому, що кажуть інші, світло, яке може допомогти їй краще зрозуміти Євангеліє. Церква, яка займає оборонну позицію, забуває про покірність, перестає слухати й не бажає розпочинати діалог, втрачає свою юність, перетворюючись на музей. Як за таких умов вона зможе прийняти мрії молоді? Навіть те, що вона володіє істиною Євангелія, не означає, що вона повністю зрозуміла його; передусім вона має зростати в розумінні цього невичерпного скарбу¹⁶.

42. Наприклад, занадто несмілива і структурована Церква може бути постійно критичною в усіх питаннях, пов'язаних із правами жінок, повсякчас

---

¹⁵ Там само, 53.

¹⁶ Див. Другий Ватиканський Собор, Догматична конституція *Dei Verbum*, 8.

наголошувати на ризиках і можливих помилках таких вимог. І навпаки, жива Церква може реагувати, приділяючи належну увагу законним вимогам жінок, які прагнуть більшої справедливості й рівності. Вона може згадати історію та визнати численні приклади авторитаризму з боку чоловіків, пригноблення, різних форм рабства, зловживань і чоловічої жорстокості. З таким підходом вона зможе прийняти ці вимоги прав і зробить свій переконливий внесок у більшу взаємність між чоловіками та жінками, можливо, навіть не погоджуючись з усіма пропозиціями феміністичних груп. З такого погляду Синод постановив відновити зобов'язання Церкви «проти всіх форм сексуальної дискримінації та насильства»¹⁷. Саме такою має бути реакція Церкви, яка залишається молодістю і дозволяє молодіжній чутливості ставити їй запитання та заохочувати її.

Марія, дівчина з Назарета

43. У серці Церкви сяє Марія. Вона є великим взірцем для молоді Церкви, яка прагне наслідувати Христа зі свіжістю та послухом. Коли вона була дуже молодістю, то отримала звістку від ангела й не відмовилася від запитань (див. Лк. 1, 34). Але душа її була готовою, тому вона сказала: «Ось я, Господня слугиня» (Лк. 1, 38).

44. «Завжди вражає сила «так» молоді Марії. Сила цього «нехай зо мною станеться», сказаного ангелу.

---

¹⁷ *DF*, 150.

Це не було пасивним або невпевненим прийняттям. Це не було простим «так» на кшталт: «Добре, спробуємо й побачимо, що з цього вийде». Марія не знала такого виразу: побачимо, що з цього вийде. Вона була рішучою, вона зрозуміла, про що йдеться, і сказала «так», без словесних викрутасів. Це було щось більше, щось зовсім інше. Це було «так» особи, яка готова вступити в гру й ризикнути, яка готова поставити на кін усе, не маючи жодних гарантій, окрім упевненості в тому, що вона є носієм обіцянки. І я запитую кожного з вас: ви почуваетесь носіями обіцянки? Яку обіцянку я несучу вперед у своєму серці? Безсумнівно, в Марії була складна місія, але труднощі не були причиною відповісти «ні». Звичайно, в неї виникали певні ускладнення, але це не ті самі ускладнення, які з'являються тоді, коли страх паралізує нас, оскільки для нас не все зрозуміло або ж ми не можемо подбати про все заздалегідь. Марія не купувала поліс страхування життя! Вона прийняла запрошення, і саме тому вона – сильна, саме тому вона – *інфлюенсер*. Це – Божий *інфлюенсер*! «Так» і бажання служити були сильнішими за сумніви та труднощі»¹⁸.

45. Без ухилянь чи впадання в ілюзії «вона змогла супроводжувати біль свого Сина, [...] підтримати Його поглядом і захистити Його серцем. Страждання, які випали на її долю, не зламали її. Це була сильна жінка одного «так», яка підтримує і супроводжує, захищає і обіймає.

---

¹⁸ Промова на Чуваннях з молоддю під час XXXIV Всесвітнього дня молоді в Панамі (26 січня 2019): *L'Osservatore Romano*, 28-29 січня 2019, 6.

Вона є великою берегинею надії. [...] У неї ми вчимося казати «так» упертій терпеливості та креативності тих, хто не здається і завжди готовий почати спочатку»¹⁹.

46. Марія була дівчиною з великою душею, сповненою радості (див. *Лк.* 1, 47), вона була дівчиною з очима, просвітленими Святим Духом, яка дивилася на життя з вірою і все зберігала у своєму серці (див. *Лк.* 2, 19,51). Вона була настільки неспокоїною і готовою вирушити в дорогу, що коли довідалася, що її родичка потребувала допомоги, то, не думаючи про свої плани, «пустилася швидко» (*Лк.* 1, 39) в гірську місцевість.

47. А коли треба було захистити свою дитину, ось вона вирушає з Йосифом у далеку країну (див. *Мт.* 2, 13-14). Саме тому вона залишилася з апостолами, які молилися в очікуванні Святого Духа (див. *Ді.* 1, 14). Так завдяки її присутності народилася молода Церква з її апостолами, які вирушили, щоб посприяти народженню нового світу (див. *Ді.* 2, 4-11).

48. Ця дівчина зараз є Матір'ю, яка чуває над своїми дітьми, над нами, її синами, які часто йдуть уперед втомлені та виснажені, але з бажанням, щоб світло надії не згасало. Саме цього ми прагнемо: щоб світло надії не згасло. Наша Матір дивиться на цей подорожній народ, народ молоді, яку вона любить, яка шукає її у тиші свого серця попри те, що ця дорога переповнена гамором, роз-

---

¹⁹ *Молитва наприкінці Хресної дороги під час XXXIV Всесвітнього дня молоді в Панамі (26 січня 2019): L'Osservatore Romano, 27 січня 2019, 12.*

мовами і розсіяністю. Але перед очима Матері є місце лише для тиші, сповненої надії. І так Марія по-новому просвітлює нашу юність.

Святі молоді особи

49. Серце Церкви також сповнене святих молодих осіб, які віддали життя за Христа, і багато хто – через мучеництво. Це були цінні відображення молодого Христа, які виблискують, щоб заохотити нас і допомогти нам прокинутися. Синод наголосив, що «багато молодих осіб запалили риси юного віку в усій своїй красі і стали для свого часу справжніми пророками перемін; їхній приклад показує, на що спроможна молодь, коли вона відкривається на зустріч із Христом»²⁰.

50. «Завдяки святості молодих осіб Церква може відновити свій духовний запал і свої апостольські сили. Бальзам святості, яка народилася з життя багатьох молодих осіб, може зцілити рани Церкви та світу, повертаючи їх до повноти тієї любові, до якої ми завжди були покликані: святі молоді особи заохочують нас повернутися до нашої першої любові (див. *Ді.* 2, 4)»²¹. Були такі святі, які не дожили до дорослого віку, залишивши нам свідчення іншого стилю переживати юність. Згадаймо принаймні кількох з них, представників різних історичних епох, кожен з яких жив святістю по-своєму.

---

²⁰ *DF*, 65.

²¹ *Там само*, 167.

51. У III столітті святий Севастіян був молодим капітаном преторіанської гвардії. Розповідають, що він скрізь говорив про Христа й намагався навернути своїх товаришів доти, доки йому не наказали зректися своєї віри. Оскільки Севастіян відмовився, в нього випустили хмару стріл, але юнак вижив і продовжив безстрашно проповідувати Христа. Після чого його до смерті забили батогами.

52. Святий Франциск Асизський був молодим і сповненим мрій, коли почув заклик Ісуса Христа стати убогим, як Він, і відновити Церкву своїм свідченням. Він радісно відмовився від усього, ставши святим вселенського братерства, братом багатьох, який прославляв Господа за всі його творіння. Він помер 1226 року.

53. Свята Жанна д'Арк народилася 1412 року. Вона була молодою селянкою, яка, попри свій юний вік, боролася, щоб захистити Францію від загарбників. Оскільки ніхто не розумів її вигляду і стилю віри, її спалили на вогнищі.

54. Блаженний Андре Фу Йен був молодим в'єтнамцем, який жив у XVII столітті. Він був катехитом і допомагав місіонерам. Його ув'язнили за його віру. Оскільки чоловік не хотів зркатися, його вбили. Він загинув, сказавши: «Ісус».

55. У тому самому сторіччі святу Катері Текаквіту, молоду дівчину з Північної Америки, переслідували за віру. Втікаючи, вона пододала пішки понад триста кілометрів, ідучи через дикі ліси. Вона посвятила себе Богові й померла, сказавши: «Ісусе, я Тебе люблю!».

56. Святий Доменіко Савіо жертвував Марії всі свої страждання. Коли святий Джованні Боско пояснив йому, що святість полягає в тому, щоб завжди бути радісними, він відкрив своє серце на радість, яка виявилася «заразною». Він намагався бути поруч зі своїми найбільш відкинутими і хворими товаришами. Помер 1847-го, коли йому було чотирнадцять років, сказавши: «Яке ж диво я бачу!».

57. Свята Тереза від Дитятка Ісуса народилася 1873 року. У віці п'ятнадцяти років, долаючи численні труднощі, вона змогла вступити в кармелітанський монастир. Вона жила скромним життям повної довіри Божій любові, постановивши збільшити своєю молитвою вогонь любові, який рухає Церкву.

58. Блаженний Цеферіно Намункура був молодим аргентинцем, сином одного з важливих вождів корінного населення. Він став слезіянським семінаристом, який горів бажанням повернутися до свого племені, щоб принести Ісуса Христа. Помер 1905 року.

59. Блаженний Ісидор Баканжа був мирянином з Конго, який засвідчував свою віру. Його піддали тортурам упродовж тривалого часу за те, що запропонував молоді християнство. Він загинув 1909 року, прощаючи свого ката.

60. Блаженний П'єр Джорджо Фрассаті, який помер 1925 року, «був молодогою особою, радість якої захоплювала всіх. Ця радість допомагала йому долати

численні життєві труднощі»²². Він казав, що прагне відплатити за любов Христа, яку отримував під час Причастя, а також відвідин і допомоги хворим особам.

61. Блаженний Марсель Калло був юним французом, який помер 1945 року. В Австрії його було ув'язнено в концентраційному таборі, де він розраджував у вірі своїх товаришів під час важких робіт.

62. Юна блаженна К'яра Бадано, яка померла 1990 року, «відчула, як біль можна перетворити любов'ю [...]. Ключем її спокою та її радості була абсолютне уповання на Господа та прийняття хвороби як таємничого виявлення Його волі заради її та спільного блага»²³.

63. Нехай усі вони, разом з багатьма іншими молодими особами, які – часто в тиші та анонімності – до кінця жили Євангелієм, заступаються за Церкву, щоб у ній завжди була радісна, мужня й жертвна молодь, яка подарує світові нові свідчення святості.

---

²² Св. Іван Павло II, *Промова до молоді Турина* (13 квітня 1980), 4: *Insegnamenti* 3, 1 (1980), 905.

²³ Венедикт XVI, *Послання до XXVII Всесвітнього дня молоді* (15 березня 2012): AAS 104 (2012), 359.

Розділ 3

Ви – це Боже сьогодні

64. Розглянувши Боже Слово, ми не можемо обмежитися тим, щоб просто сказати, що молоді особи – це майбутнє Церкви: вони є теперішнім, яке вони збагачують своїм внеском. Молода особа – вже не дитина, вона перебуває в тому віці, коли починають брати на себе різну відповідальність, долучаючись із дорослими до розвитку родини, суспільства й Церкви. Але часи змінюються, тому повертається запитання: якою є сьогоднішня молодь, що з нею відбувається саме зараз?

Позитиви

65. Синод визнав, що вірні Церкви не завжди використовують підхід Ісуса Христа. Замість того, щоб уважно вислухати молодь, «часто переважає тенденція давати шаблонні відповіді та готові рецепти, яка не дозволяє питанням молоді народжуватися в їхній новизні й розуміти їхню провокаційність»²⁴. З іншого боку, коли Церква відмовляється від жорстких схем і відкривається на відверте й уважне слухання молоді, ця емпатія збагачує її, оскільки «дозволяє молодим особам подарувати спільноті свій внесок, допомагаючи їй вловити нову чутливість і поставити нові запитання»²⁵.

---

²⁴ *DF*, 8.

²⁵ *Там само*.

66. Сьогодні ми, дорослі, наражаємося на ризик скласти перелік проблем і недоліків сучасної молоді. Дехто, можливо, аплодуватиме нам, оскільки ми здаємося фахівцями у визначенні негативних аспектів і небезпек. Але який результат такого підходу? Дедалі більша відстань, брак близькості та взаємної допомоги.

67. Уважний погляд того, хто покликаний бути батьком, пастирем і провідником молоді, полягає у визначенні маленького вогника, який продовжує палати, тростини, яка виглядає надломленою, але ще не переломилася (див. *Іс.* 42, 3). Це вміння побачити шлях там, де інші бачать стіни, здатність розпізнати можливості там, де інші зауважують лише небезпеки. Таким є погляд Бога Отця, який може цінувати й жити паростки добра, посіяні в серцях молоді. Серце кожної молодої особи потрібно вважати «священною землею», носієм зернин божественного життя, перед яким ми повинні «роззутися», щоб мати змогу наблизити й поглибити Таїнство.

Різноманітність молодіжного світу

68. Ми можемо спробувати описати риси сучасної молоді, та передусім я хотів би навести одне зауваження Отців Синоду: «Сам склад Синоду дав змогу побачити присутність і внесок різних регіонів світу, підкреслюючи красу вселенської Церкви. Попри зростання контексту глобалізації, Отці Синоду попросили наголосити на численних відмінностях контекстів і культур навіть у межах однієї країни. Існує велика кількість

світів молоді, тому в деяких країнах спостерігається тенденція використовувати термін «молодь» у множині. Окрім того, вікова категорія, яку розглядав цей Синод (16-29 років), не є однорідною сукупністю, а складається з груп, які переживають особливі ситуації»²⁶.

69. Уже з демографічного погляду в деяких країнах живе дуже багато молодих осіб, а в інших ця кількість суттєво менша. Але «особливу відмінність зумовлено історією, що відрізняє країни та континенти давньої християнської традиції, культура яких є носієм певного спогаду, що його не можна втратити, від країн і континентів, які натомість вирізняються іншими релігійними традиціями й у яких християнство є меншиною або з'явилося відносно недавно. На інших територіях християнські спільноти та молоді особи, які входять до них, стають об'єктом переслідування»²⁷. Також необхідно відрізнити тих молодих осіб, «які мають доступ до можливостей, що їх надала глобалізація і кількість яких зростає, від тих, хто натомість живе на околицях суспільства або в сільській місцевості, потерпаючи від наслідків виключення або відкинення»²⁸.

70. Існує багато інших відмінностей, які зараз складно описати докладно. Також я не вважаю доречним зупинятися на всеохопному аналізі молодих осіб у сучасному світі, їхнього життя й того, що з ними відбувається. Та оскільки я не можу не дивитися на дійсність,

---

²⁶ Там само, 10.

²⁷ Там само, 11.

²⁸ Там само, 12.

то коротко наголошу на деяких зауваженнях, які пролунали до Синоду, а також тих, які зміг зібрати під час його проведення.

Деякі речі, які відбуваються з молоддю

71. Молодь перестала бути об'єктом, який можна аналізувати в абстрактних термінах. Справді, існує не «молодь», а молоді особи зі своїм конкретним життям. У сучасному світі вони можуть стати жертвами страждань і маніпуляцій.

Молодь кризового світу

72. Отці Синоду з боєм наголосили, що «багато молодих осіб живе в контексті війни й потерпає від жорстокості в різних її проявах: викрадень, вимагання, організованої злочинності, торгівлі людьми, рабства й сексуальної експлуатації, військового гвалту тощо. Інші молоді особи через свою віру мають труднощі з тим, щоб віднайти місце у своєму суспільстві, і зазнають різноманітних переслідувань, включаючи смерть. Є дуже багато молодих осіб, які через примус або брак альтернатив ідуть на злочини й насильство: діти-солдати, збройні і злочинні групи, наркоторгівля, тероризм тощо. Це насильство руйнує багато молодих життів. Зловживання й залежності, як і насильство та девіантність – це лише деякі з тих причин, через які молодь потрапляє до в'язниць, що особливо зауважуємо в певних етнічних і соціальних групах»²⁹.

---

²⁹ Там само, 41.

73. Багато молодих осіб стали жертвами ідеології й інструменталізму. Їх використовують, як м'ясо на забій або ударну силу для руйнування, залякування чи насміхання з інших. А найгіршим є те, що багато з них перетворюється на індивідуалістів, ворогів, які не довіряють одне одному, стаючи легкою здобиччю для нелюдських проєктів і руйнівних планів політичних груп чи економічної влади.

74. Ще «більше у світі молодих осіб, які потерпають від різних форм суспільної маргіналізації і виключення, що зумовлено релігійними, етнічними або економічними причинами. Згадаймо про складну ситуацію підлітків і молодих осіб, які завагітніли, та про страшну рану абортів, а також про поширення ВІЛ, різні форми залежності (наркотики, азарт, порнографія тощо) та становище дітей вулиці, яким бракує дому, родини й економічних ресурсів»³⁰. А коли йдеться про жінок, ця маргіналізація стає вдвічі боліснішою і складнішою.

75. Ми не можемо бути Церквою, яка не плаче перед обличчям цих драм її молодих дітей. Ми не можемо звикнути до цього, оскільки той, хто не плаче, не може бути матір'ю. Ми хочемо плакати, щоб і суспільство стало матір'ю, аби воно навчилося народжувати замість того, щоб убивати, аби воно стало життєвою обіцянкою. Ми плачемо, коли згадуємо про тих молодих осіб, які померли від злиднів і насильства, і просимо суспільство навчитися бути солідарною матір'ю. Цей біль не минає, він супроводжує нас на кожному кроці, оскільки

---

³⁰ Там само, 42.

дійсність не можна приховати. Найгірше, що ми можемо зробити, – це використовувати рецепт світського духу, який полягає у знеболюванні молоді іншими новинами, розвагами й банальністю.

76. Можливо, «ми, життя яких у меншій чи більшій мірі позбавлене труднощів, не вміємо плакати. Деякі реалії життя можна побачити лише очима, які були вмиті сльозами. Запрошую кожного з вас поставити собі запитання: я навчився плакати? Коли я бачу голодну дитину, юного наркомана на дорозі, бездомну дитину, покинуту, жертву насильства чи дитину, яку використовують у суспільстві, як раба? Чи мій плач – це каприз того, хто хоче щось отримати?»³¹. Спробуй навчитися плакати з молодими особами, яким набагато гірше, ніж тобі. Милосердя і співчуття виражаються також і через плач. Якщо в тебе не виходить, попроси в Господа дати тобі змогу пролити сльози за страждання інших. Лише тоді, коли ти навчишся плакати, ти зможеш зробити для інших щось від щирого серця.

77. Іноді біль деяких молодих осіб розриває серце; це біль, якого не можна виразити словами; це біль, який вражає нас, як ляпас. Ці молоді особи можуть сказати Богові лише те, що вони сильно страждають, що їм надто складно йти вперед, що вони вже нікому не вірять. У цьому крику чути слова Ісуса Христа: «Блаженні засмучені, бо будуть утішені» (Мт. 5, 5). Є молоді особи, які змогли віднайти стежину в житті, оскільки до них

---

³¹ Промова до молоді в Манілі (18 січня 2015): *L'Osservatore Romano*, 19-20 січня 2015, 7.

дійшла ця божественна обіцянка. Нехай поруч з молододою особою, що страждає, завжди буде християнська спільнота, щоб ці слова лунали в жестах, обіймах і конкретній підтримці!

78. Так, сильні світу цього надають певну допомогу, але часто за це треба платити високу ціну. У багатьох бідних країнах економічна підтримка з боку багатих країн чи певних міжнародних організацій прив'язана до прийняття західних пропозицій у галузі статевої, подружжя, життя чи соціальної справедливості. Ця ідеологічна колонізація особливо шкодить молоді. Водночас ми бачимо, як певна реклама вчить людей бути дедалі більше незадоволеними й розвиває культуру відходів, у якій самі молоді особи перетворюються на матеріал на кшталт «використай і викинь».

79. Сучасна культура представляє модель особи, яка тісно прив'язана до образу молоді. Гарним почувається той, хто виглядає молодо, хто використовує засоби для того, щоб усунути сліди старіння. Молоді тіла постійно використовують у рекламі з метою продажу. Модель краси – це молодіжна модель, але ми маємо бути обережними, адже це аж ніяк не похвала, адресована молодим особам. Це просто означає, що дорослі прагнуть украсти юність для себе, а не що вони поважають і люблять молодь чи хочуть подбати про неї.

80. Деякі молоді особи «сприймають родинні традиції як задушливі й утікають від них під тиском глобалізованої культури, яка інколи позбавляє їх будь-яких орієнтирів. Натомість в інших частинах світу між

молоддю і дорослими спостерігається не конфлікт поколінь, а взаємне відчуження. Деколи дорослі не намагаються або не можуть передати основні цінності життя чи обирають молодіжний стиль, перевертаючи з ніг на голову відносини між поколіннями. Таким чином взаємини між молоддю й дорослими можуть обмежитися емоційним рівнем, не торкаючись виховного й культурного вимірів»³². Це дуже шкодить молодим особам, хоча дехто з них це й усвідомлює! Сама молодь каже нам, що це суттєво перешкоджає переданню віри «в тих країнах, де бракує свободи вираження, де молоді [...] заборонено брати участь у житті Церкви»³³.

Бажання, рани й пошуки

81. Молоді особи визнають, що тіло і статевість дуже важливі для їхнього життя і формування їхньої ідентичності. Але в світі, який наголошує лише на статевої, складно зберегти добрі відносини зі своїм тілом і спокійно жити афективними взаєминами. Через це, а також через низку інших причин статева мораль часто стає «причиною непорозумінь і віддалення від Церкви, оскільки її сприймають як місце звинувачення й осуду. Водночас молоді особи виражають «неприховане прагнення обговорення питань, пов'язаних з відмінністю між чоловічою та жіночою ідентичністю, із взаємністю чоловіків і жінок і з гомосексуалізмом»³⁴.

---

³² DF, 34.

³³ Документ досинодального зібрання підготовки XV Загальної асамблеї Синоду Єпископів (24 березня 2018), I, 1.

³⁴ DF, 39.

82. У наш час «розвиток біомедичних наук і технологій сильно впливає на сприйняття тіла, запроваджуючи ідею, що його можна постійно змінювати. Вміння впливати на ДНК, можливість поставити в тіло штучні елементи (*cyborg*) й розвиток нейрологічних наук є великим ресурсом, але водночас вони породжують антропологічні та етичні питання»³⁵. Вони можуть змусити нас забути, що життя є даром, що ми створені й обмежені, що нас легко може використати той, хто має технологічну владу»³⁶. «Окрім того, в деяких молодіжних контекстах поширюється захоплення ризикованою поведінкою як засобом дослідження себе, пошуку сильних вражень і здобуття визнання. [...] Такі феномени, на які наражаються нові покоління, становлять перешкоду для спокійного дозрівання»³⁷.

83. У душах молодих осіб ми також віднаходимо сліди отриманих ударів, невдач і сумних спогадів. Часто «це рани від поразок свого життя, розчарувань, пережитої дискримінації та несправедливості, нестачі почуття любові та визнання». «Є також і моральні рани, тягар своїх помилок, відчуття провини за те, що не вправся»³⁸. Ісус присутній у цих хрестах молодих осіб, щоб запропонувати їм свою дружбу, свою втіху, своє цілюще товариство, і Церква прагне бути Його знаряддям на цій дорозі до внутрішнього зцілення і спокою серця.

---

³⁵ Там само, 37.

³⁶ Див. Енцикліка *Laudato si'* (24 травня 2015), 106: AAS 107 (2015), 889-890.

³⁷ *DF*, 37.

³⁸ Там само, 67.

84. У деяких молодих осіб ми зауважуємо прагнення Бога, хоча й не з усіма рисами об'явленого Бога. В інших бачимо мрію про братерство, а це не так уже й мало. У багатьох може бути справжнє бажання розвинути здібності, якими вони володіють, щоб запропонувати щось світу. У деякого ми бачимо особливу мистецьку чутливість або пошуки гармонії з природою. В інших може бути велика потреба спілкування. У багатьох з них ми віднайдемо велике прагнення іншого життя. Це справжні відправні точки, внутрішні сили, які відверто очікують слова, заохочення, світла та підбадьорення.

85. Синод особливим чином розглянув три надзвичайно важливі теми. Висновки про них я хотів би навести дослівно, хоча це й вимагатиме подальшого аналізу та вироблення здібності відповісти більш адекватно й ефективно.

Цифрове середовище

86. «Цифрове середовище характеризує сучасний світ. Широкі категорії людства занурені в нього у звичний і постійний спосіб. Йдеться не тільки про «використання» засобів спілкування, а й про життя в дуже оцифрованій культурі, яка має глибокий вплив на поняття часу і простору, на сприйняття себе, інших і світу, на стиль спілкування, засвоєння, інформування та формування відносин з іншими. Цей підхід до дійсності, який схильний надавати перевагу образу, а не слуханню та читанню, впливає на спосіб навчання і розвиток критичного мислення»³⁹.

---

³⁹ Там само, 21.

87. Інтернет і соціальні мережі створили новий спосіб спілкування і формування відносин. Це «площа, на якій молоді особи проводять багато часу й легко зустрічаються, навіть якщо не всі мають однаковий доступ, особливо в деяких частинах світу. Вони виступають надзвичайною нагодою для діалогу, зустрічі й обміну між людьми, а також для доступу до інформації та знань. Окрім того, цей цифровий контекст є контекстом суспільно-політичної участі й активного громадянства, полегшуючи обіг незалежної інформації, яка може ефективно вберегти більш вразливих осіб від порушення їхніх прав. У багатьох країнах *web* і *social network* уже стали незамінним місцем для того, щоб зустрітися з молоддю та залучити її також і до душпастирських ініціатив і діяльності»⁴⁰.

88. Але для розуміння цього феномена в усій його повноті необхідно визнати, що, як і будь-яка людська дійсність, він має обмеження й недоліки. Нездорово отожднювати спілкування зі звичайним віртуальним контактом. Справді, «цифрове середовище є також місцем самотності, маніпуляції, використання і жорстокості, аж до крайніх випадків *dark web*. Цифрові медіа можуть наражати на ризик залежності, ізоляції і поступової втрати контакту з конкретною дійсністю, перешкоджаючи розвитку справжніх міжособистісних взаємин. Нові форми насильства поширюються завдяки *social media*, наприклад, кібербулізм; *web* – це також канал поширення порнографії й експлуатації осіб із сексуальними намірами або ж для азартних ігор»⁴¹.

---

⁴⁰ Там само, 22.

⁴¹ Там само, 23.

89. Не можна забувати, що «в цифровому світі діють гігантські економічні інтереси, які можуть сформувати настільки тонкі, наскільки й агресивні форми контролю, створюючи механізми маніпуляції свідомістю і демократичним процесом. Функціонування деяких платформ часто перетворюється на місце зустрічі між однопдумцями, перешкоджаючи зустрічі відмінностей. Ці замкнені кола полегшують поширення неправдивої інформації та новин, розпалюючи упередження і ненависть. Розповсюдження *fake news* є виразом культури, яка втратила почуття правди й підлаштовує факти під особливі інтереси. Репутацію осіб виставлено на загальний осуд завдяки спеціальним *on line* процесам. Цей феномен стосується і Церкви та її пастирів»⁴².

90. В одному документі, який підготували перед Синодом триста молодих осіб з усього світу, вони зазначили, що «відносини *on line* можуть стати нелюдськими. Цифрові середовища не дають нам бачити слабкості інших і заважають інтроспекції. Такі проблеми, як порнографія, спотворюють у молодих осіб бачення людської статевої. Технології, які використовують у такий спосіб, створюють оманливу паралельну дійсність, яка ігнорує людську гідність»⁴³. Занурення в цифровий світ посприяло своєрідній «цифровій міграції», тобто віддаленню від родини, від культурних і релігійних цінностей, що веде багатьох людей до світу самотності та створення власного образу й до відчуття браку ко-

---

⁴² Там само, 24.

⁴³ Документ досинодального зібрання підготовки XV Загальної асамблеї Синоду Єпископів (24 березня 2018), I, 1.

ріння, яке фізично залишається на тому самому місці. Нове й переповнене життя молоді, яке утискає і прагне утвердити власну особистість, зустрілося в наш час із новим викликом: взаємодіяти з реальним і віртуальним світом, в який молодь потрапляє сама, неначе на невідомий континент. Сучасні молоді особи першими здійснюють цей синтез між тим, що є особистим і типовим для певної культури, з тим, що є глобальним. Але це вимагає від них уміння перейти від віртуального контакту до доброго і здорового спілкування.

Мігранти як парадигма нашого часу

91. Як не згадати про численних молодих осіб, які безпосередньо залучені в міграційні процеси? Вони «представляють на світовому рівні структурний феномен, а не тимчасову потребу. Міграція може відбуватися в межах однієї країни або між різними країнами. Церква по-особливому переживає за тих, хто втікає від війни, насильства, політичного або релігійного переслідування, від стихійних лих, які часто спричинені кліматичними змінами, від злиднів. Серед них багато молодих осіб. Здебільшого вони шукають можливостей для себе та своїх родин. Вони мріють про краще майбутнє і прагнуть створити умови, щоб реалізувати його»⁴⁴. Мігранти нагадують нам про первісну умову віри, а саме про те, що ми «чужинці на землі й захожі» (Євр. 11, 13)»⁴⁵.

---

⁴⁴ 44 DF, 25.

⁴⁵ 45 Там само.

92. Інших мігрантів «приваблює західна культура, і часто вони мають нереальні очікування, які наражають їх на важкі розчарування. Безсовісні торговці людьми, які часто пов'язані з картелями наркотиків і зброї, експлуатують слабкість мігрантів, які під час своїх подорожей нерідко зазнають насильства, торгівлі людьми, психологічного і навіть фізичного насилля та невимовних страждань. Необхідно наголосити на особливій вразливості неповнолітніх мігрантів, яких ніхто не супроводжує: це ситуація тих, хто змушений проводити довгі роки в таборах для біженців або надовго застряг у транзитних країнах, не маючи змоги вчитися і розвивати свої таланти. У деяких країнах, куди прибувають біженці, міграційні процеси породжують тривогу і страх, які часто підігривають і використовують із політичними цілями. Так поширюється ксенофобна ментальність, на яку треба рішуче реагувати»⁴⁶.

93. «Молоді мігранти переживають розрив з рідним контекстом, а часто й культурне та релігійне викорінення. Розрив стосується і спільнот, з яких вони походять, які втрачають своїх найенергійніших і найбільш завзятих членів, і родин, особливо, якщо виїжджає один з батьків (або ж обидва), залишаючи дітей у рідній країні. Церква відіграє важливу роль орієнтира для молоді з цих розбитих родин. Але історії мігрантів – це також історії зустрічей між людьми та культурами: для спільнот і суспільств, в які вони прибувають, вони є нагодою цілісного загальнолюдського збагачення і роз-

---

⁴⁶ Там само, 26.

витку всіх їхніх членів. Ініціативи гостинності, пов'язані з Церквою, відіграють важливу роль з цієї точки зору й можуть влити життя у спільноти, які зможуть реалізувати ці ініціативи»⁴⁷.

94. «Завдяки різному походженню Отців під час обговорення теми мігрантів Синод побачив зустріч багатьох точок зору, особливо між країнами від'їзду і країнами прибуття. Окрім того, пролунав крик тривоги тих Церков, чії члени змушені втікати від війни та переслідування і які вбачають у цих вимушених міграціях загрозу для свого існування. Саме необхідність прийняти всі ці різні точки зору ставить Церкву в умови виконання пророчої ролі в суспільстві щодо теми міграції»⁴⁸. Я в особливий спосіб прошу молодих осіб не потрапити в тенета тих, хто прагне налаштувати їх проти інших юних людей, які приїжджають в їхні країни і яких описують як небезпечних осіб, неначе вони позбавлені тієї ж невід'ємної людської гідності.

Припинити всі форми зловживання

95. Останнім часом нас наполегливо просять послухати крик жертв різного типу зловживань, що їх здійснили деякі єпископи, священники, богопосвячені особи й миряни. Ці гріхи породжують у жертв «страждання, які можуть тривати впродовж усього життя і яким не зможе зарадити жодне покаяння. Це явище, дуже

---

⁴⁷ Там само, 27.

⁴⁸ Там само, 28.

поширене в суспільстві, стосується і Церкви, виступаючи серйозною перешкодою для її місії»⁴⁹.

96. Так, «рана сексуальних зловживань щодо неповнолітніх – це історично поширений феномен, який, на жаль, присутній у всіх культурах і суспільствах», особливо в самих родинах і різних інституціях, і масштаби якого стали зрозумілими саме «завдяки зміні чутливості громадської думки». Але «глобальність цієї рани хоч і підтверджує свою серйозність у наших суспільствах, але аж ніяк не применшує свою потворність усередині Церкви», а «в справедливому гніві людей Церква бачить відблиск гніву зраженого і приголомшеного Бога»⁵⁰.

97. «Синод підтверджує рішуче зобов'язання застосувати строгі запобіжні заходи, які не дозволять повторюватися таким випадкам, починаючи з відбору і формації тих, кому буде довірено відповідальність і виховні завдання»⁵¹. Водночас більше не можна відмовитися від рішення застосовувати «ці необхідні заходи та санкції»⁵². І все це завдяки Христовій ласці. Більше не можна повертатися назад.

---

⁴⁹ Там само, 29.

⁵⁰ Заключна промова на Зустрічі «Захист неповнолітніх у Церкві» (24 лютого 2019): *L'Osservatore Romano*, 25-26 лютого 2019, 10.

⁵¹ *DF*, 29.

⁵² Лист до Божого народу (20 серпня 2018), 2: *L'Osservatore Romano*, 20-21 серпня 2018, 7.

98. «Існують різні типи зловживання: влади, економічні, свідомості, сексуальні. Очевидним стає завдання викоринити такі форми влади, в яких вони прижилися, і протидіяти браку відповідальності та прозорості, з яким багато таких випадків розслідували. Прагнення влади, нестача діалогу і прозорості, форми подвійного життя, духовна порожнеча, а також психологічна слабкість є тим ґрунтом, на якому цвіте аморальність»⁵³. Клерикалізм – це постійна спокуса священників, які інтерпретують «отримане служіння як *владу*, яку треба здійснювати, а не безкорисливе й великодушне *служіння*, яке необхідно запропонувати; це призводить до переконання про приналежність до групи, яка має всі відповіді й більше не мусить слухати інших і вчитися»⁵⁴. Безсумнівно, клерикалізм наражає посвячених осіб на ризик втратити повагу до священної і невід’ємної цінності кожної особи та її свободи.

99. Разом з Отцями Синоду я хочу з любов’ю і визнанням висловити свою «вдячність тим, хто має мужність повідомити про зазнану кривду: вони допомагають Церкві усвідомити, що сталося, і необхідність рішуче відреагувати на це»⁵⁵. Але на особливу вдячність заслуговує «щире зобов’язання багатьох чоловіків і жінок мирян, священників, богопосвячених осіб і єпископів, які щодня чесно і з посвятою служать молоді. Їхня діяльність – це ліс, який росте без зайвого шуму. Також

---

⁵³ DF, 30.

⁵⁴ Промова на I Загальній сесії XV Загальної асамблеї Синоду Єпископів (3 жовтня 2018): *L’Osservatore Romano*, 5 жовтня 2018, 8.

⁵⁵ DF, 31.

багато молодих осіб, які були на Синоді, висловили свою вдячність тим, хто їх супроводжував, наголосивши на великій потребі в особах, до яких можна звернутися»⁵⁶.

100. Дякувати Богові, що священики, які заплямували себе цими жахливими злочинами, не становлять більшості, яка натомість складається з тих, хто служить вірно і великодушно. У молоді я прошу дозволити цій більшості заохочувати себе. У будь-якому разі, якщо ви бачите священика, якому загрожує така небезпека, оскільки він втратив радість свого служіння, шукає афективну компенсацію або ж вийшов на хибний шлях, то майте мужність нагадати йому про його обов'язок перед Богом і Його народом і заохотьте його залишитися на праведній дорозі. Так ви надасте безцінну допомогу в основоположному аспекті: запобігання, яке дає змогу уникнути повторення цих звірств. Ця чорна тінь стає також викликом для молодих осіб, які люблять Ісуса Христа і Його Церкву, адже вони можуть зробити значний внесок у зцілення цієї рани, якщо залучать свої здібності відновлювати, вимагати узгодженості і свідчення, повернутися до того, щоб мріяти й винаходити.

101. Це не єдиний гріх членів Церкви, в історії якої багато тіней. Наші гріхи перебувають перед очима всіх людей; вони безжалісно відображаються у зморшках тисячолітнього обличчя нашої Матері й Наставниці. Адже вона йде вперед упродовж двох тисяч років, розділяючи «радість і надію, смуток і тривогу сучасних людей»⁵⁷.

---

⁵⁶ Там само.

⁵⁷ Другий Ватиканський Собор, Душпастирська конституція про Церкву в сучасному світі *Gaudium et spes*, 1.

І вона йде такою, якою є, не звертаючись по допомогу до якоїсь пластичної хірургії. Вона не боїться показати гріхи своїх членів, – хоч деякі з них намагаються інколи приховати їх – перед обличчям палаючого світла Слова Євангелія, яке очищає і зцілює. І вона не перестає з соромом щодня повторювати: «Помилуй м'я, Боже, з милости твоєї; [...] гріх мій завжди передо мною» (Пс. 51, 3; 5). Але пам'ятаймо, що Матір не кидають, коли вона зрана, навпаки, її супроводжують, доки вона не віднайде сили і можливість розпочати все спочатку.

102. У повноті цієї трагедії, яка цілком справедливо зранює душу, «Господь Ісус Христос, який ніколи не покидає свою Церкву, дає їй сили й засоби для нового шляху»⁵⁸. Так цей темний момент «завдяки цінній допомозі молоді зможе стати справжньою можливістю для реформи епохального значення»⁵⁹, щоб відкритися на нову П'ятидесятницю і розпочати нову фазу очищення і перемін, яка забезпечить Церкві оновлену юність. Але молоді особи зможуть допомогти значно краще, якщо в серцях почуватимуться частиною «святого й терпеливого вірного Божого народу, який підтримує і живить Святий Дух», оскільки «саме цей святий Божий народ звільнить нас від плями клерикалізму, який став плідним ґрунтом для всіх цих мерзот»⁶⁰.

---

⁵⁸ *DF*, 31.

⁵⁹ *Там само*, 31.

⁶⁰ *Заключна промова на Зустрічі «Захист неповнолітніх у Церкві»* (24 лютого 2019): *L'Osservatore Romano*, 25-26 лютого 2019, 11.

Вихід є

103. У цьому розділі я зупинився на тому, щоб оглянути дійсність молоді в сучасному світі. Деякі інші аспекти буде висвітлено в наступних розділах. Як я вже казав, я не претендую на всеосяжність цього аналізу. Закликаю спільноту провести з усією повагою і серйозністю іспит своєї молодіжної дійсності, щоб мати змогу розпізнавати найбільш відповідні душпастирські шляхи. Але не хочу завершувати цей розділ, не сказавши кілька слів кожному з вас.

104. Я нагадую тобі добру новину, яку нам було подаровано в ранок Воскресіння: з усіх темних і болісних ситуацій, про які ми говоримо, є вихід. Наприклад, це правда, що цифровий світ може наразити тебе на небезпеку замкнутися в собі, ізолюватися або поринути в пусті задоволення. Але не забувай, що є молоді особи, які й у таких середовищах демонструють винахідливість і навіть геніальність. Це випадок юного слуги Божого Карлоса Акутіса.

105. Він чудово знав, що ці механізми спілкування, реклами й соціальних мереж можна використати для того, щоб ми стали сонними, залежними від спожи-вацтва й новизни, яку можна купити, будучи одержимими вільним часом і замкненими в негативності. Але він зміг використати нові технології спілкування, щоб нести Євангеліє, цінності та красу.

106. Він не потрапив у пастку. Він бачив, що багато молодих осіб хоча й здавалися різними, але насправді

ставали такими, як і всі інші, йдучи за тим, що пропонували їм сильні цього світу завдяки механізмам споживацтва і приголомшення. Тож вони не дають розквітнути дарам, які Бог дав їм, не пропонують цьому світу тих особистих і неповторних можливостей, які Бог посіяв у кожному. Карло казав, що через це стається так, що «всі народжуються оригіналами, а помирають ксерокопіями». Не дозволь, щоб таке сталося і з тобою.

107. Не дозволь, щоб у тебе вкрали надію і радість, щоб тебе задурманили й використовували як раба їхніх інтересів. Пробуй стати кимсь більшим, адже твоє життя важливіше за будь-яку іншу річ. Тобі не треба володіти чи жити напоказ. Ти можеш стати тим, ким Бог, твій Творець, знає, що ти є, якщо визнаєш, що ти покликаний до чогось великого. Приклич Святого Духа і йди з вірою назустріч великій меті: святості. Так ти не станеш ксерокопією, а будеш справжнім собою.

108. Саме тому ти маєш визнати одну важливу річ: бути молодими не означає просто шукати тимчасові задоволення та поверхові успіхи. Щоб юність реалізувала свою ціль під час твого життя, має бути час для великодушного дарування, щирої посвяти, дорогих жертв, які чинять нас плідними. І, як писав великий поет:

*«Якщо для віднайдення того, що віднайшов,
я мав спочатку втратити все те, що втратив,
якщо для здобуття того, що я здобув,
я мав витримати те, що вистраждав,*

*якщо для того, щоб бути тепер закоханим,
я мав спочатку бути зраним,*

то я вважаю справедливим те, що я вистраждав,
я вважаю справедливим те, що я плакав.

Адже після всього цього я зрозумів,
що можна насолоджуватися чимось,
лише після того, як ти від цього постраждав.

Адже після всього цього я зрозумів:
Те, що цвіте на дереві,
Живиться тим, що приховане під землею»⁶¹.

109. Якщо ти юний віком, але відчуваєшся слабким, втомленим чи розчарованим, попроси Ісуса оновити тебе. З Ним тобі не бракуватиме надії. Те саме ти можеш зробити, якщо відчуваєшся зануреним у гріхи, погані звички, егоїзм чи нездоровий комфорт. Ісус, сповнений життя, прагне допомогти тобі, щоб твоя юність чогось вартувала. Так ти не позбавиш світ того внеску, який можеш зробити лише ти, будучи таким єдиним і неповторним.

110. Хочу також нагадати тобі, що «надзвичайно складно боротися зі своєю хтивістю, пастками і спокусами диявола та цього егоїстичного світу. Це бомбування, яке спокушає нас, настільки сильне, що коли ми занадто самотні, воно легко позбавляє нас відчуття реальності, внутрішньої ясності, після чого ми просто здаємося»⁶². Це стосується передусім молодих осіб, адже разом ви володієте неймовірною силою. Коли ви захо-

---

⁶¹ Francisco Luis Bernárdez, «Soneto», у *Cielo de tierra*, Буенос-Айрес, 1937

⁶² Апостольське повчання *Gaudete et exsultate* (19 березня 2018), 140.

плюєтеся життям спільноти, то стаєте спроможними на великі жертви за інших і за спільноту. І навпаки, усамітнення ослаблює вас і наражає на найгірші небезпеки нашого часу.

Розділ 4

Велика звістка для всіх молодих осіб

111. Попри всі обставини, я хотів би звістити всім молодим особам найважливішу річ, першу річ, якої ніколи не можна замовчувати. Йдеться про звістку, яка включає три великі істини, що їх кожен з нас має завжди слухати якомога частіше.

Бог, який є любов'ю

112. Передусім хочу сказати кожному з вас першу істину: «Бог любить тебе». Якщо ти вже чув це, не переймайся, я просто прагну нагадати: Бог любить тебе. Ніколи не сумнівайся в цьому, що б з тобою не трапилося. За будь-яких обставин Він безмежно любить тебе.

113. Можливо, досвід батьківства, який ти пережив, не був найкращим, можливо, твій земний батько був далеким і відсутнім або ж, навпаки, домінуючим і панівним; або ж просто він не став тим батьком, якого ти потребував. Я не знаю. Але можу з усією впевненістю сказати, що ти можеш спокійно кинутися в обійми свого божественного Отця – Бога, який дав тобі життя і продовжує давати його тобі щомиті. Він підтримує тебе, і водночас ти відчуєш, що Він дуже глибоко поважає твою свободу.

114. У Його Слові ми знаходимо численні вираження Його любові. Неначе Він сам намагається віднайти нові

способи об'явити її, щоб побачити, яке з цих слів може увійти в твоє серце. Наприклад, деколи Він постає, як люблячі батьки, які бавляться зі своїми дітьми: *«Я притягав їх людяними мотузками, – поворозами любови»* (Ос. 11, 4).

Деколи Він виглядає сповненим любові тих матерів, які щиро люблять своїх дітей любов'ю, яка випливає з глибини серця й не може забути чи покинути: *«Невже ж забуде молодиця своє немовля? Не матиме жалю до сина свого лона? Та хоча б вона й забула, я тебе не забуду»* (Іс. 49, 15).

Він постає навіть як закоханий, який витатуював кохану особу на долоні, щоб завжди мати поруч вираз її обличчя: *«Глянь! Я записав тебе в себе на долонях»* (Іс. 49, 16).

Іншого разу Він підкреслює силу і рішучість своєї любові, яка не дає себе перемогти: *«Гори зрушаться й горби похитнуться, моя ж любов від тебе не відступить, мій союз миру не похитнеться»* (Іс. 54, 10).

Або ж Він каже нам, що Він завжди очікував на нас, що ми не прийшли в цей світ випадково. Ще до нашого народження ми були Його задумом любові: *«Я полюбив тебе відвічною любов'ю, тим і зберіг для тебе мою ласку»* (Єр. 31, 3).

Інколи Він показує нам, що вміє бачити нашу красу, яку ніхто більше не може розпізнати: *«Дорогий ти в мене й цінний і я тебе люблю»* (Іс. 43, 4).

Або веде нас до відкриття того, що Його любов не є сумною, адже це – чиста радість, яка оновлюється, коли

відкривається на Його любов: *«Господь, твій Бог, посеред тебе, могутній, що врятує. Він буде вельми радуватися тобою, він відновить тебе любов'ю своєю. Він буде веселитися тобою під веселі співи»* (Соф. 3, 17).

115. Для Нього ти дійсно цінний, ти не можеш бути незначним, адже ти важливий для Нього, оскільки ти – творіння рук Його. Саме тому Він приділяє тобі увагу і згадує тебе з любов'ю. Ти маєш вірити у «пам'ять Бога». «Його пам'ять – це не «жорсткий диск», який записує й архівує всі наші дані, Його пам'ять – це ніжне серце співчуття, яке радіє, коли остаточно видаляє всі наші залишки зла»⁶³. Він не хоче згадувати про твої помилки і, в будь-якому разі, Він допоможе тобі навчитися чогось навіть із твоїх падінь. Бо Він любить тебе. Спробуй побути хоча б мить у тиші, дозволяючи Йому любити тебе. Спробуй стишити всі голоси і внутрішні крики та побудь хвилю в Його любовних обіймах.

116. Це любов, «яка не нав'язується і не придушує, це любов, яка не маргіналізує, не змушує мовчати тебе й не мовчить сама, любов, яка не принижує і не поневолює. Це Божа любов, повсякденна любов, стримана і сповнена поваги, любов свободи і для свободи, любов, яка зцілює і підносить. Це Божа любов, яка знає набагато більше про підйоми, а не падіння, про примирення, а не заборони, про надання нових можливостей, а не осуд, про майбутнє, а не минуле»⁶⁴.

---

⁶³ Проповідь під час Служби Божої на XXXI Всесвітньому дні молоді у Кракові (31 липня 2016): AAS 108 (2016), 923.

⁶⁴ Промова на церемонії відкриття XXXIV Всесвітнього дня молоді в Панамі (24 січня 2019): *L'Osservatore Romano*, 26 січня 2019, 12.

117. Коли Він щось просить у тебе або ж коли просто допускає ті виклики, з якими ти зустрічаєшся в житті, Він очікує, що ти звільниш місце для Нього, щоб Він міг підштовхнути тебе вперед, підбадьорити й допомогти у зростанні. Його не дратує, коли ти висловлюєш свої сумніви, Його тривожить, коли ти мовчиш, не відкриваєшся на щирій діалог з Ним. У Святому Письмі розповідається, що Яків боровся з Богом (див. *Бут.* 32, 25-31), але це не віддалило його від Божих доріг. Насправді це Він сам закликає нас: «Ходіть же й розсудимось» (*Іс.* 1, 18). Його любов настільки реальна, настільки конкретна, настільки справжня, що Він пропонує нам взаємини, сповнені щирого і плідного діалогу. Наостанок, шукай обійми твого Отця небесного в добрих обличчях Його мужніх свідків на цій землі!

Христос спасає тебе

118. Другою істиною є те, що Христос з любові пожертвував собою, щоб спасти тебе. Його розкриті обійми на хресті є найціннішим знаком друга, який готовий піти до кінця: «*Полюбивши своїх, що були в світі, полюбив їх до кінця*» (*Йо.* 13, 1).

Святий Павло стверджував, що живе, довірившись цій любові, яка пожертвувала собою: «*А що живу тепер у тілі, то живу вірою в Божого Сина, який полюбив мене й видав себе за мене*» (*Гал.* 2, 20).

119. Цей Христос, який спас нас на хресті від наших гріхів, цією ж владою своєї тотальної жертви продовжує і сьогодні спасати й відкупляти нас. Подивися

на Його хрест, вчепися за Нього, дозволь спасти тебе, адже «ті, які приймають Його спасіння, звільняються від гріха, смутку, внутрішньої порожнечі, ізольованості»⁶⁵. А якщо ти грішиш і віддаляєшся, Він заново підніме тебе силою свого хреста. Ніколи не забувай, що «Він прощає сімдесят разів по сім. Він знову й знову піднімає нас і бере на плечі. Ніхто не зможе відібрати в нас ту гідність, якою наділяє нас ця безмежна й непохитна любов. З ніжністю, яка ніколи нас не розчарує і завжди зможе повернути нам радість, Він дає нам можливість піднести голову і знову почати від початку»⁶⁶.

120. Ми «врятовані Ісусом, бо Він нас любить і не може вчинити інакше. Ми можемо будь-що заподіяти Йому, але Він нас любить і спасає нас. Оскільки спасти можна тільки те, що любиш. Лише те, що обіймаєш, можна змінити. Божа любов більша за всі наші протиріччя, всі наші слабкості й усі наші дріб'язковості. Але саме завдяки нашим протиріччям, слабкостям і дріб'язковостям Він вирішив написати цю історію любові. Він обійняв блудного сина, обійняв Петра, який тричі зрікся Його, й обіймає нас завжди, завжди після наших падінь, допомагаючи нам піднятися і стати твердо на ноги. Оскільки справжнім падінням – будьте уважні – справжнім падінням, яке може зруйнувати наше життя, є залишитися лежати на землі й не дозволити допомогти собі»⁶⁷.

---

⁶⁵ Апостольське повчання *Evangelii gaudium* (24 листопада 2013), 1: AAS 105 (2013), 1019.

⁶⁶ Там само, 3: 1020.

⁶⁷ Промова на Чуваннях з молоддю під час XXXIV Всесвітнього дня молоді в Панамі (26 січня 2019): *L'Osservatore Romano*, 28-29 січня 2019, 6.

121. Його прощення і Його спасіння не є чимось таким, що ми купили або маємо придбати нашими вчинками та зусиллями. Він прощає нас і звільняє абсолютно безкорисливо. Його самопожертва на хресті є чимось настільки великим, що ми не можемо й не мусимо оплатити, ми маємо просто прийняти це з безмежною вдячністю і радістю того, що нас полюбили настільки сильно ще до того, як ми могли собі це уявити: «Він перший полюбив нас» (1 Йо. 4, 19).

122. Люблені Господом молоді особи, наскільки ж ви цінні, якщо вас було відкуплено безцінною кров'ю Христа! Дорогі молоді особи, «у вас немає ціни! Ви не лоти, які продають на аукціоні! Будь ласка, не дозвольте купити вас, не дозвольте спокусити вас, не дозвольте захопити вас у рабство ідеологічним колонізаціям, які намагаються закласти в наші голови дивні ідеї, після чого ми стаємо рабами, залежними й невдахами. Ви безцінні! Ви повинні завжди повторювати це собі: я не на аукціоні, в мене немає ціни. Я вільний, я вільний! Закохайтесь у цю вашу свободу, яку пропонує Ісус Христос»⁶⁸.

123. Подивися на розкриті обійми розп'ятого Христа, дозвоь Йому знову й знову спасати тебе. І коли ти наблизитися, щоб висповідати свої гріхи, рішуче вір у Його милосердя, яке звільняє тебе від провини. Сподивайся Його кров з любов'ю і дозвоь їй очистити тебе. Саме так ти зможеш завжди заново відроджуватися.

---

⁶⁸ Промова на зустрічі з молоддю під час Синоду (6 жовтня 2018): *L'Osservatore Romano*, 8-9 жовтня 2018, 7.

Він живе!

124. Але є ще й третя істина, яка невідривна від попередньої: Він живе! Необхідно часто згадувати про це, адже ми ризикуємо розглядати Ісуса Христа як добрий взірець із минулого, як спогад, як особу, яка спасла нас дві тисячі років тому. Це аж ніяк нам не згодилося б, ми залишилися б такими самими, і це не звільнило б нас. Той, хто сповнює нас своєю ласкою, Той, хто нас звільняє, Той, хто нас змінює. Це воскреслий Христос, сповнений надприродного життя й зодягнений у незгасиме світло. Саме тому святий Павло стверджував: «А як Христос не воскрес, то марна віра ваша» (1 Кор. 15, 17).

125. Якщо Він живе, тоді Він дійсно може бути присутнім у твоєму житті, щомиті, щоб наповнити його світлом. І не буде більше ані самотності, ані відкинутості. Навіть якщо всі інші підуть геть, Він буде там, як пообіцяв: «Я з вами по всі дні аж до кінця віку» (Мт. 28, 20). Він наповнює все своєю невидимою присутністю, і куди б ти не пішов, Він чекатиме на тебе. Оскільки Він не тільки прийшов, а й приходить і надалі приходитиме щодня, щоб запросити тебе вирушити до нових горизонтів.

126. Споглядай щасливого, сповненого радості Ісуса. Радій із твоїм Другом, який тріумфував. Було вбито святого, справедливого, невинного, але Він переміг. Останнє слово ніколи не залишиться за злом. Навіть у твоєму житті зло не скаже останнього слова, оскільки твій Друг, який любить тебе, прагне тріумфувати в тобі. Твій Спаситель живе.

127. Якщо Він живе, то це гарантія того, що добро може існувати в нашому житті, а всі наші зусилля для чогось потрібні. Тоді можна припинити бідкатися і поглянути вперед, адже з Ним завжди можна дивитися вперед. Це наша впевненість. Ісус – вічно живий. Тримайчись за Нього, ми житимемо і здолаємо неушкодженими всі форми смерті й насильства, які ховаються вздовж цього шляху.

128. Будь-яке інше рішення буде слабким і тимчасовим. Можливо, воно виявиться корисним на певний період часу, але потім ми знову станемо беззахисні, покинуті та наражені на небезпеки. Натомість із Ним серце вкорінюється у найбільшу впевненість, яка існуватиме попри все. Святий Павло казав, що хоче перебувати в єдності з Христом, «щоб спізнати Його й силу Його воскресіння» (Фли. 3, 10). Це сила, яка ще не раз об'явиться у твоєму житті, оскільки Він прийшов, щоб дати тобі життя, «життя – щоб достоту» (Йо. 10, 10).

129. Якщо ти зможеш оцінити всім серцем красу цієї звістки і дозволиш Господу зустрітися з тобою; якщо ти дозволиш Йому любити і спасти тебе; якщо ти подружишся з Ним і почнеш розмовляти з живим Христом про конкретні речі твого життя, це стане великим досвідом, це буде основоположним досвідом, на якому триматиметься твоє християнське життя. Це також досвід, яким ти зможеш поділитися з іншими молодими особами. Оскільки «започатковує християнське існування не етичне вирішення чи висока ідея, а подія, зустріч

з Особою, яка надає нашому життю нову перспективу і визначає його напрям»⁶⁹.

Дух дає життя

130. У цих трьох істинах – Бог тебе любить, Христос є твоїм спасителем і Він живе – об'являється Бог Отець і об'являється Ісус. А там, де є Отець й Ісус, присутній також і Святий Дух. Саме Він готує і відкриває серця, щоб вони прийняли цю звістку, саме Він зберігає цей досвід спасіння, саме Він допоможе тобі зростати в цій радості, якщо ти Йому дозволиш це. Святий Дух наповнює серце Христа воскреслого і саме з нього виливається у твоє життя, як джерело. І коли ти приймаєш Його, Святий Дух дозволяє тобі увійти в серце Христа, щоб ти дедалі більше сповнювався Його любов'ю, Його світлом і Його силою.

131. Щодня закликай Святого Духа, щоб Він постійно оновлював у тобі досвід великої звістки. А чом би й ні? Ти нічого не втрачаєш, а Він може змінити твоє життя, просвітити його й задати йому кращий курс. Він не спотворює тебе, нічого не позбавляє, навпаки – Він допомагає тобі якнайкраще віднайти те, чого ти потребуєш. Тобі потрібна любов? Ти не знайдеш її в бунті, використовуючи інших, володіючи або командуючи ними. Ти віднайдеш її так, що станеш по-справжньому щасливим. Ти шукаєш насиченості? Ти не отримаєш її,

---

⁶⁹ Венедикт XVI. Енцикліка *Deus caritas est* (25 грудня 2005), 1: AAS 98 (2006), 217.

накопичуючи речі, витрачаючи гроші, відчайдушно біжучи за речами цього світу. Вона прийде набагато гарніше, і ти отримаєш море задоволення, якщо дозволиш Святому Духу вести тебе.

132. Ти шукаєш пристрасть? Як написано в одному гарному вірші: закохайся! (або дозволь собі закохатися), адже «немає нічого важливішого, ніж зустрітися з Богом. Тобто закохатися в Нього цілковито й остаточно. Те, в що ти закохуєшся, захоплює твою уяву і залишає слід у всьому твоєму житті. Саме це визначає, що змушує тебе вставати зранку з ліжка, що ти робитимеш під час заходу сонця, як проводитимеш вихідні, що ти читатимеш, що знатимеш, що розбиватиме тобі серце і сповнюватиме радістю та вдячністю. Закохайся! Перебувай у любові! І все стане інакшим»⁷⁰. Ця Божа любов, яка пристрасно захоплює все твоє життя, можлива завдяки Святому Духу, адже «любов Бога влита в серця наші Святим Духом, що нам даний» (Рим. 5, 5).

133. Він є джерелом найкращої юності. Оскільки той, хто довіряє Господові, – «немов дерево, посаджене над водою, що до потоку простягає своє коріння; як прийде спека, воно не боїться, і листя його зеленіє» (Єр. 17, 8). Коли «молодь утомлюється, знемагає» (Іс. 40, 30), особи, які уповають на Господа, «відновлюють сили, немов орел, здіймають крила, біжать, не знають утоми, йдуть уперед, не знемагають» (Іс. 40, 31).

---

⁷⁰ Педро Аррупе. *Enamórate*.

Розділ 5

Шляхи молодості

134. Як минає юність, якщо ми дозволяємо великій звістці Євангелія просвітити і змінити себе? Важливо поставити собі це запитання, оскільки юність – це не особиста гордість, а дар Божий: «Бути молодими – це ласка, це щастя»⁷¹. Це дар, який ми можемо марно витратити, або ж можемо прийняти його з вдячністю і жити ним у повноті.

135. Бог є автором юності, який діє в кожній молодій особі. Юність – це благословенний час для молодої особи і благословення для Церкви та світу. Це радість, спів надії та блаженство. Цінувати юність означає сприймати цей період як дорогоцінний момент, а не певну перехідну фазу, коли молоді особи відчувають поштовх до дорослого віку.

Час мрій і рішень

136. У часи Ісуса Христа вихід з дитячого віку був особливим періодом, який по-особливому відзначали і святкували. Тому, коли Ісус Христос повернув життя одному «дівчаті» (Мр. 5, 39), то допоміг їй зробити ще один крок уперед: він допоміг їй зрости і стати «дів-

---

⁷¹ Св. Павло VI. *Промова під час беатифікації Нунціо Сулпріціо* (1 грудня 1963): AAS 56 (1964), 28.

чиною» (Мр. 5, 41). Коли Він сказав їй: «Дівчино, кажу тобі, встань!» (*talitá kum*), в ту ж мить Він зробив її більш відповідальною за її життя, відкривши їй двері юності.

137. «Юність – фаза розвитку особистості, що відзначається мріями, які поступово втілюються в життя, взаємовідносинами, які стають дедалі більш стабільними і рівноваженими, спробами й експериментами, рішеннями, які поступово розбудовують певний життєвий проект. У цю пору життя молоді особи покликані прямувати вперед, не обриваючи коріння, будувати незалежність, але не на самоті»⁷².

138. Божа любов і наші взаємини з живим Христом не заважають нам мріяти, не вимагають від нас звузити наші горизонти. Навпаки, ця любов стимулює нас, захочує, підганяє, скеровує до кращого і прекрасного життя. Слово «неспокій» підсумовує більшість прагнень молодих сердець. Як казав святий Павло VI, «саме незадоволення, яке вас тривожить, [...] є складовою світла»⁷³. Невдоволений неспокій разом з подивом перед обличчям новизни, яка з'являється на горизонті, відкриває дорогу сміливості, яка штовхає до того, щоб узяти власне життя у свої руки і стати відповідальними за певну місію. Цей здоровий неспокій, який по-особливому пробуджує нас у юності, залишається рисою кожного серця, яке зберігає молодість, готовність і глибоке невдоволення. Святий Августин казав: «Ти створив

---

⁷² DF, 65.

⁷³ Проповідь під час Служби Божої для молоді в Сідней (2 грудня 1970): AAS 63 (1971), 64.

нас для себе, і серце наше несупокійне, доки спочине в Тобі»⁷⁴.

139. Нещодавно один мій друг запитав, що я бачу, коли думаю про молодь. Я відповів: «Я бачу юнака і дівчину, які шукають свою дорогу, які прагнуть літати на ногах, які дивляться на світ і на горизонти очима, сповненими надії, майбутнього, а також певних ілюзій. Молода особа йде на двох ногах, як і дорослі, але, на відміну від останніх, які намагаються тримати їх паралельно, вона завжди тримає одну ногу перед іншою, будучи готовою вирушити вперед, стартувати. Завжди спрямовані вперед. Говорити про молодь означає говорити про обіцянки і про радість. У молоді стільки сил, вона може дивитися вперед з надією. Кожна молода особа – це обіцянка життя, яка має в собі певний рівень витривалості; в неї достатньо божевілля, щоб впасти в ілюзії, і достатні ресурси, щоб зцілитися від розчарування, яке може виникнути внаслідок цього»⁷⁵.

140. Можливо, деякі молоді особи відкидають цю фазу життя, оскільки прагнуть залишитися дітьми або бажають «невизначеного продовження підліткового періоду та відкладення рішень; страх визначеності породжує таким чином певний тип паралічу на рівні ухвалення рішень. Але юність не може залишатися підвішеним часом: часто це час виборів, і саме в цьому полягає чарівність молодості та її найбільше завдання. Молоді особи ухвалюють рішення в професійній, соці-

---

⁷⁴ *Сповіді*, I, 1, 1: PL 32, 661.

⁷⁵ *Бог молодий. Розмова з Томасом Леончіні*, Мілан 2018, 16.

альній, політичній сферах, а також інші, більш радикальні рішення, які надають їхньому життю остаточної конфігурації»⁷⁶. Вони ухвалюють рішення і в питаннях любові, обирають партнера, вирішують, чи народжувати перших дітей. Ми поглибимо ці теми в останніх розділах, присвячених особистому покликанню та його розпізнанню.

141. Але щодо мрій, які надихають рішення, то завжди «існує загроза бідкання, опускання рук. Йдеться про тих, хто йде слідом за «богинєю нарікання»! [...] Це обман: так ти виходиш на неправильну дорогу. Коли все здається нерухомим і застійним, коли особисті проблеми тривожать нас, а суспільні негаразди не отримують належних відповідей, то здаватися – це не найкращий вихід. Дорогою є Ісус Христос: дозволь Йому зайти на наш «човен» і вийди з Ним на глибину! Він є Господом! Він змінює перспективи життя. Віра в Ісуса веде до надії, яка долає межі, до впевненості, яка базується не тільки на наших якостях і здібностях, а й на Слові Божому, на запрошенні від Нього. Без зайвих людських розрахунків і переживань, чи дійсність навколо вас збігається з вашою впевненістю. Виходьте на глибину, вийдіть із себе самих»⁷⁷.

142. Ми маємо витривати на шляху мрій. Тому необхідно вважати на спокусу, яка часто викидає погані жарти, – тривогу. Вона може стати серйозним ворогом,

---

⁷⁶ DF, 68.

⁷⁷ Промова до молоді в Кальярі (22 вересня 2013): AAS 105 (2013), 904-905.

змушуючи нас піддатися, коли бачимо, що на результати треба ще почекати. Найгарніші мрії здобуваємо надією, терпінням і зобов'язанням, відмовляючись від поспіху. Водночас не треба зупинятися через невпевненість, не варто боятися ризикнути і припуститися помилки. Радше ми маємо боятися, що станемо паралізованими, неначе живі мерці, ставши суб'єктами, які не живуть, бо не хочуть ризикувати, оскільки не виконують своїх обов'язків або ж бояться помилитися. Навіть якщо ти допустиш помилку, ти завжди можеш підняти голову й розпочати заново, оскільки ніхто не має права вкрасти в тебе надію.

143. Молоде, не відмовляйся від найкращого у твоїй юності і не спостерігай за життям з балкона. Не переплутай щастя з диваном і не проведи все своє життя перед екраном. Не перетворишся на сумне видовище в ролі покинутої машини. Не будь припаркованим автомобілем. Молоді особи, дозвольте розквітнути мріям та ухвалюйте рішення. Ризикніть, навіть якщо можете помилитися. Не виживайте з обезболеною душею і не дивіться на світ так, ніби ви в ньому туристи. Зробіть так, щоб вас почули! Женіть геть страхи, які вас паралізують, щоб не перетворитися на муміфікованих юних осіб. Живіть! Візьміть від життя усе найкраще! Відчиніть дверцята клітки і летіть на волю! Будь ласка, не виходьте завчасно на пенсію.

Бажання жити і пробувати

144. Це налаштування на майбутнє, про яке мріють, не означає, що молоді особи повністю звернені в май-

бутне, адже водночас у них наявне велике бажання жити теперішнім, максимально використати можливості, яке дарує їм це життя. Цей світ переповнений красою! Як можна недооцінювати Божі дари?!

145. На противагу того, що більшість думає, Господь не прагне послабити це бажання жити. Варто згадати, чого навчав один мудрець Старого Завіту: «Мій сину, якщо тільки маєш, добре дбай про себе [...]. Себе не позбавляй благосної днини» (*Сир.* 14, 11; 14). Справжній Бог, який любить тебе, прагне, щоб ти був щасливим. Ось чому у Святому Письмі ми зустрічаємо цю пораду для молоді: «Радій, юначе, у твоїй молодості, і нехай серце твоє зазнає щастя за днів твого юнацтва. [...] Гони тугу з твого серця» (*Проп.* 11, 9-10). Оскільки це Бог «щедро дає нам усього для вжитку» (*1 Тим.* 6, 17).

146. Як може бути вдячним Господові той, хто не може насолоджуватися Його маленькими щоденними подарунками, хто не вміє зупинитися перед простими і приємними речами, які зустрічає на кожному кроці? Бо «немає гіршого, ніж той, хто заздрить самому собі» (*Сир.* 14, 6). Не йдеться про те, щоб бути ненаситними, вічно одержимими без кінця і краю. Навпаки, адже це заважає тобі теперішньому. Йдеться про те, щоб розплющити очі й затриматися на хвилинку, щоб жити сповна і з вдячністю за кожен маленький дар життя.

147. Очевидно, що Боже Слово запрошує тебе жити теперішнім, а не тільки готуватися до завтра: «Не журіться, отже, завтрашнім днем; завтрашній день турбуватиметься сам про себе. Доволі днів його лиха»

(Мт. 6, 34). Але це не означає пуститися у безвідповідальну розпусту, яка спустошує нас і породжує невдоволеність, а жити сповна теперішнім, використовуючи сили для добрих речей, плекаючи братство, наслідуючи Христа й цінуючи кожную маленьку життєву радість, як дар Божої любові.

148. З цього приводу хотів би нагадати, що Кардинал Франсуа Ксав'є Нгуен Ван Тхуан під час свого ув'язнення в концтаборі не хотів, щоб його дні полягали тільки в очікуванні та надії на майбутнє. Він вирішив «жити теперішнім моментом, наповнюючи його любов'ю»; а втілював він це в життя так: «Я схоплюватиму можливості, які з'являються щодня, щоб робити звичайні справи у надзвичайний спосіб»⁷⁸. Коли ти борешся за здійснення своїх мрій, живи у повноті сьогоденням, даруй його і щомиті наповнюй любов'ю. Адже, дійсно, цей день твоєї юності може стати останнім, і тоді вартує прожити його з палким бажанням і всією можливою глибиною.

149. Це стосується і складних моментів, які необхідно глибоко переживати, щоб зрозуміти їхнє послання. Як навчають швейцарські єпископи: «Він там, де ми думали, що Він нас покинув, де не було жодної можливості для спасіння. Це парадокс, але страждання і темрява стали для багатьох християн [...] місцем зустрічі з Богом»⁷⁹. Окрім того, прагнення жити й пережи-

---

⁷⁸ *Cinque pani e due pesci. Dalla sofferenza del carcere una gioiosa testimonianza di fede*, Мілан, 2014, 20.

⁷⁹ Конференція єпископів Швейцарії. *Prendre le temps: pour toi, pour moi, pour nous*, 2 лютого 2018.

вати новий досвід по-особливому стосується багатьох молодих осіб з фізичними, психічними та сенсорними вадами. Хоча вони й не можуть завжди переживати аналогічний досвід однолітків, але в них є дивовижні ресурси, які неможливо уявити, які часто перевершують звичайні. Господь Ісус Христос наповнює їх іншими дарами, які спільнота покликана оцінити й використати, щоб вони змогли відкрити задум любові щодо кожного з них.

Дружба з Христом

150. Скільки б ти не жив і не здобував досвід, ти ніколи не зануришся в глибину юності, якщо не пізнаєш справжньої повноти сутності молодості, якщо не зустрічатимеш щодня великого Друга, якщо ти не дружиш з Ісусом.

151. Дружба – це дар життя і Божий дар. Завдяки друзям Господь очищає нас і допомагає нам зростати. Водночас вірні друзі, які завжди поруч з нами в скрутну мить, є відблиском Божої любові, Його втіхи і Його люблячої присутності. Наявність друзів учить нас відкриватися, розуміти, дбати про інших, відмовлятися від зручностей та самоізоляції, ділитися життям з іншими. Ось чому «приятель вірний – то лік життя» (Сир. 6, 15).

152. Дружба не належить до тимчасових і швидкоплинних відносин. Це стабільні, надійні та вірні взаємини, які дозрівають із плином часу. Це стосунки любові, яка дозволяє нам відчувати нашу єдність,

і водночас великодушна любов, яка допомагає нам шукати благо друзів. Навіть якщо друзі дуже відмінні між собою, завжди є якісь спільні речі, які допомагають їм почуватися близькими, виникає певна інтимність, якою діляться щиро і з довірою.

153. Дружба настільки важлива, що сам Ісус представляє себе як друга: «Тож слугами вже не називатиму вас: слуга не відає, що його пан робить. Називаю вас друзями» (Йо. 15, 15). Завдяки ласці, яку Він нам дарує, ми піднесені так, що дійсно стали Його друзями. Такою ж любов'ю, яку Він виливає на нас, ми можемо любити і Його, поширюючи Його любов на інших, з надією, що й вони віднайдуть своє місце у дружній спільноті, яку створив Ісус Христос⁸⁰. І хоча Він уже сповна щасливий завдяки Воскресінню, ми можемо проявити Йому нашу великодушність, допомагаючи Йому будувати Його Царство в цьому світі, будучи Його знаряддям, щоб нести Його звістку, світло й передусім Його любов до інших (див. Йо. 15, 16). Учні почули заклик Ісуса до дружби з Ним. Це було запрошення, яке не змушувало, оскільки було делікатно запропоноване на розгляд їхньої свободи. Він сказав їм: «Ходіть та подивіться», і вони «пішли, отже, і побачили, де перебуває, і того дня залишилися в нього» (Йо. 1, 39). Після цієї інтимної і неочікуваної зустрічі вони залишили все й пішли з Ним.

154. Дружба з Ісусом нерозривна. Він ніколи не покидає нас, навіть якщо деколи й здається, що Він мовчить. Коли ми потребуємо Його, Він завжди дозволяє

---

⁸⁰ Див. св. Тома Аквінський. *Summa Theologiae* II-II, q. 23, art. 1.

віднайти Його (див. Єр. 29, 14) і залишається поруч з нами, куди б ми не пішли (див. І.Н. 1, 9). Оскільки Він ніколи не розриває союз. Від нас Він просить не покидати Його: «У мені перебувайте – а я у вас» (Йо. 15, 4). Та якщо ми віддаляємося від Нього, «він застається вірним, бо сам себе зректися не може» (2 Тим. 2, 13).

155. Із другом ми розмовляємо, ділимося найбільшими таємницями. З Ісусом ми теж розмовляємо. Молитва – це виклик і пригода. І ще й яка пригода! Він дозволяє пізнати Його, увійти в Його глибину і зростати в дедалі більшій єдності. Молитва дозволяє нам розповісти Йому все те, що відбувається з нами, і залишитися з довірою в Його обіймах. Водночас вона дарує моменти цінної близькості й любові, під час яких Ісус виливає на нас своє життя. Під час молитви «ми граємо в Його гру», ми створюємо для Нього місце, «щоб Він міг діяти, увійти і перемогти»⁸¹.

156. Так можливо дійти до того, щоб відчуті постійну єдність із Ним, яка перевершує все те, що ми можемо пережити з іншими особами: «Живу вже не я, а живе Христос у мені» (Гал. 2, 20). Не позбавляй свою юність цієї дружби. Ти зможеш відчувати, що Він поруч, не тільки тоді, коли ти молишся. Ти зрозумієш, що Він щомиті поруч з тобою. Спробуй усвідомити це – і ти переживеш прекрасний досвід, зрозумівши, що хтось завжди супроводжує тебе. Саме це пережили учні з Еммауса, коли під час їхньої подорожі й дезорієнтованої

---

⁸¹ Звернення до волонтерів XXXIV Всесвітнього дня молоді в Панамі (27 січня 2019): *L'Osservatore Romano*, 28-29 січня 2019, 11.

розмови з'явився Ісус, який «ішов разом з ними» (Лк. 24, 15). Один святий казав, що «християнство – це не сукупність істин, в які треба вірити, приписів, яких треба дотримуватися, і заборон. Так воно виглядало б огидним. Християнство – це Особа, яка полюбила мене настільки, що тепер вимагає моєї любові. Християнство – це Христос»⁸².

157. Ісус може об'єднати всю молодь Церкви в одній мрії, «одній великій мрії мрій, яка може залучити всіх. Мрії, заради якої Ісус пожертвував своїм життям на хресті, а Святий Дух зійшов і заклав вогнем у день П'ятидесятниці в серце кожного чоловіка і кожної жінки, серце кожного з нас, [...] із надією, що вона віднайде можливості для зростання і розвитку. Мрії, яку звати Ісус, посіяній Отцем: Бог, як і Він, як Отець, посланий Отцем з вірою, яка зростатиме і житиме в кожному серці. Конкретна мрія, яка є Особою, яка тече в наших венах, змушує серце здригнутися і танцювати»⁸³.

Зростання і дозрівання

158. Багато молодих осіб переживає про своє тіло, намагаючись розвинути фізичну силу або поліпшити зовнішній вигляд. Дехто вирішує вдосконалити свої

---

⁸² Св. Оскар Ромеро. Проповідь (6 листопада 1977): *Su pensamiento*, I-II, Сан-Сальвадор 2000, 312.

⁸³ Промова на церемонії відкриття XXXIV Всесвітнього дня молоді в Панамі (24 січня 2019): *L'Osservatore Romano*, 26 січня 2019, 12.

здібності і знання й так почувається більш упевненим у собі. Дехто ставить планку вище, докладаючи всіх зусиль задля духовного розвитку. Святий євангеліст Іван казав: «Писав вам, юнаки, бо ви сильні, і слово Боже у вас перебуває» (1 Йо. 2, 14). Шукати Господа, берегти Його Слово, намагатися відповісти на нього своїм життям, зростати в чеснотах – це зміцнює серця молоді. Саме тому необхідно берегти «зв'язок» з Ісусом, «пристосуватися» до Нього, оскільки ти не зростеш у щасті та святості лише завдяки власним силам і розуму. Так, як ти переживаєш не втратити з'єднання з інтернетом, переконайся, що ти не втратив зв'язку з Господом, а це означає не переривати діалог, слухати Його, розповідати Йому про себе, а коли точно не знаєш, що саме треба робити, запитай Його: «Ісусе, а що Ти зробив би на моєму місці?»⁸⁴.

159. Сподіваюся, ти зможеш поважати себе, серйозно ставитися до себе, прагнути свого духовного зросту. Крім ентузіазму, типового для юності, існує і краса пошуків «справедливості, віри, любови, миру» (2 Тим. 2, 22). Це не означає, що треба втрачати спонтанність, свіжість, запал і ніжність. Адже стати дорослими не означає відмовитися від найкращих цінностей цієї фази життя. Навпаки, Господь міг би одного дня зауважити тобі: «Я згадую про любовці твого юнацтва, про любов твоїх заручин, коли ти йшла за мною у пустиню» (Єр. 2, 2).

---

⁸⁴ Див. Зустріч з молоддю в Національному Санктуарії Майну, Сантьяго (17 січня 2018): *L'Osservatore Romano*, 19 січня 2018, 7.

160. З іншого боку, навіть доросла особа має дозрівати, не втрачаючи цінностей юності. Адже насправді кожна пора життя є постійною ласкою, яка містить певну цінність, що не може промайнути. Добре пережита юність перетворюється на внутрішній досвід, а в дорослому віці асимілюється, поглиблюється і продовжує давати свої плоди. Якщо для молодшої особи нормально відчувати привабливість безмежності, яка відкривається і розпочинається⁸⁵, то для дорослого життя актуальним залишається ризик – через усі впевненості та зручності – дедалі більше занедбувати цей горизонт і втрачати цінність, типову для юного періоду. Натомість усе має відбуватися навпаки: дозрівати, зростати й організовувати своє життя, не втрачаючи цієї привабливості, відкритості, захоплення дійсністю, яка постійно розростається. У кожному мить життя ми можемо відновити й помножити нашу юність. Коли я розпочав своє служіння Понтифіка, Господь розширив мої горизонти і повернув мені оновлену юність. Це може статися і з подружжям, яке живе разом упродовж багатьох років, або з ченцем в якомусь монастирі. Існують речі, що повинні настоятися, але це дозрівання має співжити з вогнем, який оновлюється з вічно молодим серцем.

161. Рости означає зберігати й жити найцінніші речі, які тобі дарує юність, але водночас це означає бути відкритими на очищення від того, що суперечить добру, і приймати нові дари від Бога, який кличе тебе розвивати те, що дійсно того вартує. Деколи комплекс непов-

---

⁸⁵ Див. Романо Гвардіні. *Le età della vita: Opera omnia IV/ 1*, Брешія, 2015, 209.

ноцінності може спричинити небажання зауважувати свої недоліки і слабкі сторони, і так ти ризикуєш закритися від зросту й дозрівання. Просто дозволь Богові любити тебе. Він любить тебе такого, яким ти є, цінує і поважає тебе, пропонуючи завжди ще щось більше: більшу дружбу з ним, більший запал у молитві, більшу спрагу за Його Словом, більше прагнення отримувати Христа Євхаристійного, більше прагнення жити Його Євангелієм, більшу внутрішню силу, більше спокою і духовної радості.

162. Але нагадую тобі, що ти не станеш святим і не реалізуєшся, якщо просто копіюватимеш інших. А наслідувати святих не означає копіювати їхній стиль бути святими й жити святістю: «Є певні свідчення, які надзвичайно корисні для того, щоб заохотити й мотивувати нас, але не тому, що ми намагатимемося копіювати їх, адже це могло б навіть віддалити від того єдиного та неповторного шляху, який Бог призначив для нас»⁸⁶. Ти мусиш відкрити, ким ти є, і розвинути власний особистий спосіб святості, незалежно від того, що кажуть чи думають інші. Стати святим означає стати собою в більшій мірі, тим, про кого мріяв Бог і кого Він створював, а не ксерокопією. Твоє життя має стати прозорим стимулом, щоб надихати інших, щоб залишити слід у цьому світі – той єдиний слід, який можеш залишити тільки ти. Натомість, якщо ти копіюватимеш когось, то позбавиш цю землю і навіть небеса того, чого ніхто не зможе запропонувати замість тебе. Я пригадую,

---

⁸⁶ Апостольське повчання *Gaudete et exsultate* (19 березня 2018), 11.

як святий Іван від Хреста у своїй *Пісні духу* писав, що кожен має скористатися своїми духовними дарами «по-своєму»⁸⁷, оскільки сам Бог вирішив об'явити свою благодать «одним в один спосіб, а іншим – в інший»⁸⁸.

Шляхи братерства

163. Твій духовний зріст виражається передусім у братській, великодушній і милосердній любові. Про це говорив ще святий Павло: «А вас нехай Господь помножить і наповнить любов'ю один до одного й до всіх» (1 Сол. 3, 12). Щоб ти міг дедалі більше відчувати «духовний екстаз», який полягає в тому, щоб вийти з себе, шукати благо для інших, будучи готовим пожертвувати власним життям.

164. Коли зустріч з Богом називається «духовним екстазом», то це зумовлено тим, що він витягує нас із самих себе й підносить нас, спійманих Божою любов'ю і красою. Але ми можемо вийти з себе і для того, щоб побачити красу, приховану в кожній людині, її гідність, її велич як образу Бога і сина Отця. Святий Дух прагне підштовхнути нас до цього виходу з себе, щоб з любов'ю обійняти інших і шукати їхнього блага. Саме тому краще жити вірою разом і виражати нашу любов у спільнотовому житті, ділячись з іншими молодими особами нашою любов'ю, нашим часом, нашою вірою і нашими тривогами. Церква пропонує багато різнома-

---

⁸⁷ Св. Іван від Хреста. *Пісня духу В*, Пролог, 2.

⁸⁸ *Там само*, XIV-XV, 2.

нітних місць для життя вірою у спільноті, адже разом усе стає значно легше.

165. Отримані рани можуть привести тебе до спокуси ізоляції, змусити замкнутися в собі, накопичувати образи, але ніколи не переставай слухати Божий заклик до прощення. Як це добре висловили єпископи Руанди, «примирення з іншим вимагає передусім побачити в ньому блиск Божого образу. [...] З такої точки зору необхідно відрізнити грішника від його гріха і його образи, щоб отримати справжнє примирення. Це означає, що ти ненавидиш те зло, яке заподіює тобі інший, але продовжуєш любити його, оскільки визнаєш його слабкість і бачиш Божий образ у ньому»⁸⁹.

166. Деколи всі сили, мрії та ентузіазм юності в'януть через спокусу замкнутися в собі, у власних проблемах, у зраних почуттях, у наріканнях і зручності. Не дозволяй, щоб з тобою таке сталося, оскільки ти завчасно постарієш усередині себе. Кожен вік має свою красу, а юності не може бракувати спільнотової утопії, вміння мріяти разом і великих горизонтів, на які ми дивимося разом.

167. Бог любить радість молодих осіб і кличе їх передусім до радості, якою живуть у братській єдності, до цього вищого задоволення, яке знайоме тим, хто вміє ділитися, адже «більше щастя – давати, ніж брати» (Ді.

---

⁸⁹ Конференція єпископів Руанди. *Лист католицьких єпископів до вірних з нагоди спеціального року примирення в Руанді, Кігалі (18 січня 2018)*, 17.

20, 35), і «Бог любить того, хто дає раді» (2 Кор. 9, 7). Братська любов помножує наше вміння радіти, оскільки дає нам змогу насолоджуватися добром інших: «Радуйтеся з тими, що радуються» (Рим. 12, 15). Нехай спонтанність і порив твоєї молодості дедалі більше перетворюються на спонтанність братської любові, на свіжість, яка дозволяє нам завжди реагувати прощенням, великодушністю і прагненням будувати спільноту. Одна африканська приказка каже: «Якщо хочеш іти швидко, йди сам. Якщо хочеш зайти далеко, йди з іншими». Не дозволюймо вкрасти в нас братерство.

Активна молодь

168. Насправді перед обличчям дійсності, сповненої жорстокості та егоїзму, молоді особи можуть наражатися на ризик закритися у невеликих групах, позбавляючи себе викликів суспільного життя, великого стимулюючого світу з багатьма потребами. Вони відчують братську любов, але їхня група, цілком можливо, стала простим продовженням їхнього «я». Це ускладнюється, якщо мирянське покликання сприймають як просте служіння в Церкві (читці, катехити тощо), забуваючи, що покликання мирянина полягає передусім у любові в родині й суспільній або політичній любові: це конкретне зобов'язання, яке відштовхується від віри, щоб збудувати нове суспільство, це життя у світі та суспільстві з метою евангелізації його різних інстанцій, щоб помножити мир, співжиття, справедливість, права людини, милосердя, розширюючи таким чином Царство Боже у світі.

169. Я пропоную молоді вийти за межі груп друзів і будувати «соціальну дружбу, шукати спільне благо. Соціальна ворожнеча руйнує. Ворожнеча руйнує родину. Ворожнеча руйнує країни. Ворожнеча руйнує світ. А найбільшою ворожнечею є війна. Зараз ми бачимо, як війна руйнує світ. Оскільки дехто не може сісти й поговорити. [...] Вмійте будувати соціальну дружбу»⁹⁰. Це не легко, необхідно завжди від чогось відмовлятися, необхідно спілкуватися, але якщо ми це робитимемо, думаючи про спільне благо, то зможемо реалізувати надзвичайний досвід, коли відкладемо вбік усі відмінності, щоб разом боротися за спільну мету. Якщо ми зможемо віднайти спільні точки посеред численних відмінностей, щоб разом будувати мости й мир, який влаштуватиме всіх, то це і буде чудом культури зустрічі, якою молодь може жити з таким запалом.

170. Синод визнав, що, «попри відмінність від попередніх поколінь, соціальне зобов'язання залишається специфічною рисою молодих осіб. Поруч з байдужими особами є дуже багато відкритих і готових зобов'язатися в сфері волонтерства, активного громадянства й суспільної солідарності. Їх необхідно супроводжувати й підбадьорювати, щоб розвивалися таланти, вміння і творчість молодих осіб, заохочувати їх брати на себе відповідальність. Соціальне зобов'язання і безпосередній контакт із бідними людьми залишаються основоположною нагодою для відкриття чи поглиблення

---

⁹⁰ *Привітання молоді з Культурного центру отця Фелікса Варели в Гавані (20 вересня 2015): L'Osservatore Romano, 21-22 вересня 2015, 6.*

віри та розпізнання свого покликання. [...] Зауважено й готовність до зобов'язання в політичній царині з метою розбудови спільного блага»⁹¹.

171. Сьогодні, дякувати Богові, молодіжні групи з парохій, шкіл, університетських рухів чи груп мають звичку провідувати літніх або хворих осіб, бідні райони чи йдуть разом допомагати потребуючим під час так званих «ночей милосердя». Часто вони визнають: під час такої діяльності те, що отримують, перевершує те, що вони дають, оскільки можна дуже багато навчитися і суттєво зрости, коли віднаходиш мужність увійти в контакт зі стражданнями інших людей. Окрім того, бідні особи мають приховану мудрість, тому завдяки простим словам можуть допомогти нам відкрити ті цінності, яких ми не бачимо.

172. Інші молоді особи беруть участь у соціальних програмах, призначених для будівництва житла безхатченкам, облагородження заражених зон або збору допомоги для найбільш потребуючих. Було б добре, якби ці спільнотові сили використовували не тільки під час спорадичних заходів, а й на стабільнішій основі, з чіткими цілями й доброю організацією, яка сприятиме втіленню в життя більш тривалих і ефективних ініціатив. Університетська молодь може об'єднуватися в міжпредметний спосіб, щоб використовувати свої знання для вирішення соціальних проблем, при цьому вони можуть працювати разом з молоддю інших Церков і релігій.

---

⁹¹ *DF*, 46.

173. Як і під час чуда Ісуса Христа, хлібини і риба молоді можуть помножуватися (див. *Йо.* 6, 4-13). Як і в притчі, малі зернини молоді стають деревами і плодами, які необхідно зібрати (див. *Мт.* 13, 23; 31-32). І все це – на основі живого джерела Євхаристії, під час якої наш хліб і наше вино перетворюються, щоб забезпечити нас вічним Життям. Молоді довірено велике і складне завдання. З вірою у Воскреслого молоді особи зможуть творчо і з надією впоратися з ним, займаючи становище служіння, як слуги на весіллі, що були враженими співпрацівниками першого жесту Христа, якого вони послушали за наказом Його Матері: «Що лиш скаже вам – робіть» (*Йо.* 2, 5). Милосердя, винахідливість і надія посприяють зростанню життя.

174. Я хочу заохотити вас прийняти цей обов'язок, оскільки знаю, що «твоє серце, молоде серце, прагне збудувати кращий світ. Я стежу за новинами у світі й бачу, що багато молодих осіб у різних його куточках вийшли на вулиці, щоб виразити своє прагнення більш справедливого і братського суспільства. Молодь на вулицях. Це молоді особи, які прагнуть бути протагоністами змін. Будь ласка, не дозвольте іншим стати цими протагоністами! У вас є майбутнє! Завдяки вам майбутнє ввійде у світ. Я прошу саме вас стати протагоністами цих змін. Продовжуйте долати апатію, пропонуючи християнську відповідь на суспільні й політичні проблеми, наявні в різних частинах світу. Я прошу вас стати будівничими світу, взятися до роботи задля кращого світу. Дорога молоде, будь ласка, не дивися на життя «з балкона», занурся у його вир. Ісус не залишився на балконі, він заринувся в життя. Тож не дивіться на життя збоку,

а увійдіть у нього, як це зробив Ісус»⁹². Та головне – в той чи інший спосіб боріться за спільне благо, будьте служителами бідних, будьте протагоністами революції милосердя і служіння, які можуть протистояти патологіям індивідуалізму, споживацтва і поверховості.

Мужні місіонери

175. Закохані в Христа молоді особи покликані скрізь свідчити Євангеліє своїм життям. Святий Альберто Уртадо казав, що «бути апостолами не означає носити особливий значок на куртці; це означає не говорити про правду, а жити нею, втілитися в неї, перетворитися на Христа. Бути апостолом не означає нести смолоскип у руках чи мати світло, це означає бути світлом [...]. Євангеліє [...] є не стільки уроком, скільки прикладом. Звісткою, яка перетворилася на конкретне життя»⁹³.

176. Цінність свідчення не означає, що слово має мовчати. Чому не говорити про Ісуса, чому не розповісти іншим, що Він дає сили жити, що з Ним приємно спілкуватися, що роздумувати над Його словами дуже приємно? Молоді особи, не дозвольте світу затягнути вас ділитися лише негативними або поверховими речами. Майте мужність іти проти течії й умійте ділитися Ісусом, несіть іншим віру, яку Він подарував вам.

---

⁹² Промова під час чувань XXVIII Всесвітнього дня молоді в Ріо-де-Жанейро (27 Липня 2013): AAS 105 (2013), 663.

⁹³ *Ustedes son la luz del mundo*, Промова у Центрі святого Крістобая, Чилі, 1940: <https://www.padrealbertohurtado.cl/escritos-2/>.

Я бажаю вам відчутти в серці той самий невпинний імпульс, яким керувався святий Павло, коли казав: «Горе мені, коли б я не проповідував Євангелія!» (1 Кор. 9, 16).

177. «Куди нас посилає Ісус? Немає жодних меж і кордонів: Він посилає нас до всіх. Євангеліє призначене для всіх, а не для декого. Воно не тільки для тих, хто здається нам ближчим, сприйнятливішим, привітнішим. Воно для всіх. Не бійтеся йти й нести Христа в усі місця, аж до околиць життя, навіть тим, хто здається найбільш далеким і найбільш байдужим. Господь шукає всіх, Він прагне, щоб усі відчували тепло Його милосердя і Його любові»⁹⁴. І Він запрошує нас безстрашно йти з місіонерською звісткою, де б ми не були і з ким би не зустрілися: на районі, під час навчання, під час тренування, коли йдемо гуляти з друзями, займаючись волонтерською діяльністю, на роботі, адже завжди доречно ділитися радістю Євангелія. Саме так Господь наближає нас до інших. І Йому потрібні ви, молоді особи, як Його знаряддя поширення світла, оскільки Він прагне розраховувати на вашу мужність, на вашу свіжість і на ваш запал.

178. Не можна очікувати, що місія буде легкою і зручною. Деякі молоді особи пожертвували собою, щоб не припинити свого місіонерського імпульсу. Єпископи Кореї написали так: «Ми сподіваємося, що станемо пшеничними зернами і знаряддям спасіння людства, наслідуючи приклад мучеників. Навіть якщо наша віра мала,

---

⁹⁴ Проповідь під час Служби Божої на XXVIII Всесвітньому дні молоді в Ріо-де-Жанейро (28 липня 2013): AAS 105 (2013), 665.

як зерно гірчиці, Бог дасть їй вирости і використає її як засіб для своєї справи спасіння»⁹⁵. Друзі, не чекайте до завтра, щоб співпрацювати у справі зміни світу завдяки вашим силам, вашій сміливості і вашій винахідливості. Ваше життя – це не «потім». Ви – це *зараз* Бога, який прагне, щоб ви були плідними⁹⁶. Адже «отримуєш, лише даючи»⁹⁷, а найкращий спосіб підготувати добрі плоди – це жити теперішнім великодушно і з посвятою.

---

⁹⁵ Конференція католицьких єпископів Кореї. *Душпастирський лист з нагоди 150-ї річниці мучеництва під час переслідування в Кореї* (30 березня 2016).

⁹⁶ *Проповідь під час Служби Божої на XXXIV Всесвітньому дні молоді в Панамі* (27 січня 2019): *L'Osservatore Romano*, 28-29 січня 2019, 12.

⁹⁷ *Молитва «Господи, зроби мене своїм зняряддям»* (св. Франциск Асизський).

Розділ 6

Молодь із корінням

179. Деколи я бачив молоді гарні дерева, які підносять свої гілки до неба, прагнучи здійнятися якомога вище. Вони здавалися піснею надії. Невдовзі, після бурі, я побачив, що вони зламані й мертві. Ці дерева здійняли свої гілки, не маючи глибокого й міцного коріння, тому й не змогли протистояти натиску природи. Саме тому мені прикро спостерігати, як дехто пропонує молоді будувати майбутнє без коріння, неначе світ щойно народився. Оскільки «неможливо рости без міцного коріння, яке допомагає твердо стояти і триматися землі. Легко «полетіти геть», якщо не маєш за що триматися»⁹⁸.

Нехай тебе не вирвуть із землі

180. Це не другорядні слова, тому я вважаю доречним присвятити їм невеличкий розділ. Розуміння цих слів допомагає відрізнити радість молодості від фальшивого культу юності, який часто використовують, щоб спокусити молодь і використати її для своїх цілей.

181. Задумайтесь ось над чим: якщо певна особа робить вам якусь пропозицію і каже знехтувати історією,

---

⁹⁸ Промова на Чуваннях з молоддю під час XXXIV Всесвітнього дня молоді в Панамі (26 січня 2019): *L'Osservatore Romano*, 28-29 січня 2019, 6.

не враховувати скарбу досвіду літніх осіб, відкинути геть усе з минулого й дивитися лише в майбутнє, яке вам пропонують, то хіба це не найлегший спосіб повернути вашу увагу цією пропозицією? Ця особа прагне, щоб ви були спустошені, викоренені, не довіряли нічому (тільки її обіцянкам) і підпорядкувалися її планам. Саме так працюють ідеології різного спрямування, які руйнують (або деконструють) усе те, що є відмінним, і так вони можуть панувати без жодних протистоянь. Для цього таким людям потрібні молоді особи, які нехтують історією, відкидають духовне й загальнолюдське багатство, яке передавалося впродовж поколінь, ігнорують усе те, що було до них.

182. Водночас із цим маніпулятори використовують ще один ресурс: похвала юності, а те, що не є молодим, зображують огидним і минушим. Молоде тіло стає символом цього нового культу, тобто все, пов'язане з цим тілом, обожнюється і стає безмежно бажаним, а те, що втратило молодість, вважається огидним. Але ця зброя змушує деградувати передусім молодь, яку спустошують від справжніх цінностей і використовують для отримання особистої економічної або політичної вигоди.

183. Дорогі молоді особи, не дозволяйте використовувати вашу юність для сприяння поверховому життю, яке плутає красу з зовнішнім виглядом. Натомість ви маєте вміти відкривати красу в робітнику, який повертається додому брудним і неохайним, але при цьому радіє, що заробив на хліб для своїх дітей. Є надзвичайна краса в єдності родини, яка зібралася за обіднім

столом, і хлібові, яким великодушно діляться з іншими, навіть якщо на столі більше нічого немає. Є своєрідна краса в незачесаній дружині, яка вже постаріла, але продовжує опікуватися хворим чоловіком, хоча їй самій бракує здоров'я і сил. Хоча вже давно позаду весна залицяння, є певна краса у вірності сімейних пар, які продовжують іти вперед, тримаючись за руки. Є краса, яка перевершує зовнішній вигляд чи естетику моди в кожному чоловікові й у кожній жінці, які з любов'ю прийняли особисте покликання безкорисливого служіння спільноті та Батьківщині, великодушної праці задля щастя родини. Це люди які анонімно і безкорисливо працюють задля відновлення соціальної справедливості та дружби. Відкрити, показати й наголосити на цій красі, яка нагадує про розіп'ятого Христа, означає закласти основи справжньої соціальної солідарності та культури зустрічі.

184. Разом зі стратегіями фальшивого культу юності й зовнішнього вигляду зараз проштовхують духовність без Бога, любов без спільноти та зобов'язань щодо страждених, страх перед бідними людьми, яких сприймають як небезпечних суб'єктів, і низку пропозицій, які начебто мають змусити вас повірити в райське майбутнє, яке вічно відкладають на потім. Я не хочу пропонувати вам щось подібне, і з усією моєю любов'ю хочу звернути вашу увагу на те, щоб ви не дозволили цій ідеології опанувати собою. Вона не зробить вас молодшими, а перетворить вас на рабів. Я пропоную вам іншу дорогу, викладену свободою, ентузіазмом, винахідливістю, новими горизонтами, яка при цьому плекає корені, що живлять і підтримують.

185. З такого погляду я хотів би акцентувати: «багато Отців Синоду, які представляли відмінний від західного контекст, наголосили, що глобалізація принесла з собою справжні форми культурної колонізації, яка відриває молодь від їхньої культурної й релігійної приналежності. Потрібне зобов'язання Церкви для їхнього супроводу в цей період, щоб вони не втратили найцінніших рис своєї ідентичності»⁹⁹.

186. Зараз ми стали свідками певної схильності до того, щоб зробити молодь «однорідною», щоб знищити всі відмінності, притаманні їй місцю народження, щоб перетворити її на матеріал, яким можна серійно маніпулювати. Це спричиняє культурну руйнацію, яка настільки ж серйозна, як і винищення певних видів тварин і рослин¹⁰⁰. Саме тому у зверненні до молодих представників корінного населення Панами я закликав їх «подбати про коріння, адже саме з коріння виходить сила, яка допоможе вам зрости, розквітнути й дати плід»¹⁰¹.

Твої взаємини з літніми особами

187. На Синоді було сказано, що «молодь дивиться вперед і сприймає життя енергійно та динамічно. Але

---

⁹⁹ *DF*, 14.

¹⁰⁰ Див. Енцикліка *Laudato si'* (24 травня 2015), 145: AAS 107 (2015), 906.

¹⁰¹ Відеозвернення до Всесвітньої зустрічі корінного молодого населення Панами (17-21 січня 2019): *L'Osservatore Romano*, 19 січня 2019, 8.

деколи [...] молоді особи схильні приділяти замало уваги спогадам про минуле, особливо коли йдеться про всі ті дари, які вони отримали від батьків чи дідусів, про культурний багаж суспільства, в якому вони живуть. Допомогти молоді відкрити живе багатство минулого, згадуючи про нього й використовуючи його для своїх рішень і можливостей, – це справжній вияв любові до юних осіб з огляду на їхній вік і рішення, які вони мають ухвалити»¹⁰².

188. Боже Слово заповідає не втрачати зв'язку з літніми особами, щоб мати змогу розповісти про їхній досвід: «Будь серед збору старших, а хто мудрий – того тримайся. [...] Узрієш розумного – вже зрання спіши до нього, а нога твоя хай його пороги оббиває» (*Сир.* 6, 34; 36). За будь-яких обставин, довгі роки, які вони пережили, і все те, що з ними сталося, обумовлюють шанобливе ставлення до них: «Перед сивим волосом мусиш підвестись і особу старого шанувати» (*Лев.* 19, 32), адже «слава молодих – їхня сила; старих окраса – їхній сивий волос» (*Прип.* 20, 29).

189. Святе Письмо наказує нам: «Слухай батька, що породив тебе; не зневажай матері, коли вона старенька» (*Прип.* 23, 22). Заповідь шанувати батька й матір – «це перша заповідь з обітницею» (*Еф.* 6, 2; див. *Вих.* 20, 12; *Втор.* 5, 16; *Лев.* 19, 3), а цією обітницею є: «щоб тобі добре було і щоб ти на землі був довголітнім» (*Еф.* 6, 3).

190. Це не означає, що ти маєш погоджуватися з усім тим, що тобі кажуть, чи маєш виправдовувати вчинки

---

¹⁰² *DF*, 35.

інших. Молода особа повинна володіти критичним духом. Святий Василій Великий, говорячи про давньогрецьких авторів, наказував молоді поважати їх, але приймати тільки те, що в їхніх повчаннях було добрим¹⁰³. Йдеться про те, щоб бути відкритими і приймати мудрість, яку передають із покоління в покоління, яка може співжити з деякими людськими слабкостями й не має причин зникати перед обличчям новизни споживачтва і ринку.

191. Для цього світу ніколи не був і не буде вигідним розрив між поколіннями. Це спів сирени майбутнього без коріння і впевненості. Це брехня, яка намагається змусити нас повірити в те, що гарним і добрим є лише нове. Існування зв'язків між поколіннями передбачає, що у спільноті наявний колективний спогад, адже кожне покоління вчиться від попередників, залишаючи згодом спадщину наступникам. Це створює орієнтири для закладення основ нового суспільства. Як говорить народна мудрість: «Якби молода особа знала, а стара могла, то не було б неможливих речей».

Мрії та видіння

192. У пророцтві Йоїла ми віднаходимо звістку, яка дозволяє прекрасно зрозуміти все це. У ньому йдеться: «А після цього я виллю мій дух на всяке тіло. Ваші сини й ваші дочки будуть пророкувати, вашим старим сни будуть снитись, і ваші юнаки будуть бачити видіння»

---

¹⁰³ Див. *Лист до молоді*, I, 2: PG 31, 565.

(Йоїл 3, 1; див. Ді. 2, 17). Якщо молоді й літні особи відкриваються на Святого Духа, то вони створять дивовижну команду. Літні особи мріють, а молоді – мають видіння. Тож яким чином ці дві речі доповнюють одна одну?

193. У літніх осіб мрії сплетені зі спогадів, образів побачених речей, позначених досвідом і роками. Якщо молодь вкорениться у мрії літніх осіб, то вона зможе побачити майбутнє, матиме видіння, які відкриють нові горизонти й покажуть нові шляхи. Але якщо літні особи не мріють, то молодь більше не зможе чітко бачити ці обрії.

194. Приємно бачити серед речей, котрі зберегли наші батьки, певні спогади, які дозволяють уявити, про що вони мріяли для наших бабусь і дідусів. Кожна людина, ще до народження, отримала від своїх дідусів благословення мрії, сповненої любові й надії: краще життя. І якщо цього не було отримано від дідуса чи бабці, то прадід чи прабабуся точно мріяли про це, дивлячись на колиску своїх дітей, а згодом і внуків. Першочергова мрія, мрія Бога нашого Отця, передує і супроводжує життя всіх Його дітей. Спогадувати це благословення, яке поширюється з покоління в покоління, – це цінна спадщина, яку необхідно зберегти живою, щоб мати змогу передати її у свою чергу.

195. Саме тому добре дозволяти літнім особам розповідати довгі історії, які деколи здаються міфічними і фантастичними – це ж мрії старших осіб, – але так часто сповнені цінного досвіду, красномовних символів і прихованих повідомлень. Ці розповіді потребують

часу, і ми відкриті на те, щоб з вдячністю вислухати й інтерпретувати їх, адже вони не стали частиною повідомлень у соціальних мережах. Ми маємо усвідомити, що вся мудрість, яка необхідна для життя, не може бути обмежена кордонами, встановленими сучасними засобами комунікації.

196. У книзі *La saggezza del tempo (Мудрість часу)*¹⁰⁴ я висловив певні побажання у формі запитів. «Що ж я попрошу у літніх осіб, до яких приписую і себе самого? Я прошу, щоб ми були хранителями спогадів. Ми, дідусі й бабусі, маємо створити хор. Я уявляю літніх осіб як постійний хор якоїсь важливої духовної святині, де всі благальні молитви й похвальні пісні підтримують усю спільноту, яка працює і бореться у сфері життя»¹⁰⁵. Так гарно, що «Хлопці, а й дівчата, старі разом з юнацтвом. Нехай ім'я Господне хвалять» (Пс. 148, 12-13).

197. Що ж можемо дати молоді ми, літні особи? «Сучасній молоді, яка живе своєю сумішшю героїчних амбіцій і невпевненості, ми можемо нагадати, що життя без любові – це безплідне життя»¹⁰⁶. Що ми можемо їм сказати? «Невпевненим молодим особам ми можемо сказати, що тривоги щодо майбутнього можна подолати»¹⁰⁷. Чого ми можемо їх навчити? «Молодих осіб, які занадто переживають за себе, ми можемо навчити,

---

¹⁰⁴ Див. *La saggezza del tempo. In dialogo con Papa Francesco sulle grandi questioni della vita*. A cura di Antonio Spadaro, Венеція, 2018.

¹⁰⁵ Там само, 12.

¹⁰⁶ Там само, 13.

¹⁰⁷ Там само.

що найбільшу радість відчуваєш, коли даєш, а не отримуєш, а любов можна виразити не тільки словами, а й вчинками»¹⁰⁸.

Ризикнути разом

198. Любов, яку даруєш і яка діє, часто помиляється. Особа, яка діє і ризикує, часто припускається помилок. Щодо цього цікавим може стати свідчення Марії Габрієли Перін, яка з самого народження росла сиротою без батька. Це свідчення відображає, наскільки це вплинуло на її життя, взаємини, яких не було, але які дозволили їй стати матір'ю і бабцею: «Я точно знаю, що історії створює Бог. Згідно зі своїм задумом і милосердям Він бере наші успіхи та невдачі, сплітаючи прекрасні та сповнені іронії гобелени. Зворотний бік узору може здаватися незрозумілим через заплутаний малюнок – подій нашого життя – і, можливо, саме цей бік не дає нам спокою, коли в нас виникають сумніви. Але правильний бік гобелена показує прекрасну історію, і саме цей бік бачить Бог»¹⁰⁹. Коли літні особи уважно дивляться на життя, то часто інстинктивно розуміють, що ховається за плутаниною ниток, і бачать, що саме Бог винахідливо робить навіть із нашими помилками.

199. Якщо ми будемо йти вперед разом, молоді й літні особи, то зможемо добре вкоренитися в теперішньому і з цієї точки зору зможемо поглянути на минуле

---

¹⁰⁸ Там само.

¹⁰⁹ Там само, 162-163.

й на майбутнє: на минуле, щоб навчитися від історії і зцілити рани, які часто обумовлюють наші вчинки; на майбутнє – щоб помножити ентузіазм, щоб розквітнули мрії, народилися пророцтва і плодоносили надії. Так, у єдності, ми зможемо навчитися одне від одного, зігріти наші серця, надихнути розум світлом Євангелія і закласти нові сили в наші руки.

200. Коріння – це не якір, який тримає нас прив'язаним до інших епох і заважає втілитися в сучасному світі, щоб народити щось нове. Навпаки – це точка вкорінення, яка дозволяє рости й відповідати на нові виклики. Тому не треба, щоб «ми сиділи і ностальгійно згадували минулі часи; ми маємо серйозно сприйняти нашу культуру з реалізмом і любов'ю, наповнюючи її Євангелієм. Сьогодні нас просять звіщати Добру Новину Ісуса Христа новим часам. Ми повинні любити наш час із його можливостями й ризиками, з його радощами і стражданнями, з його багатствами й обмеженнями, з його успіхами й невдачами»¹¹⁰.

201. На Синоді один з учасників, юнак із Самоа, сказав, що Церква – це каное, в якому літні особи допомагають тримати курс, спостерігаючи за положенням зірок, а молодь продовжує гребти, уявляючи, що очікує на неї попереду. Не дозвольмо звести нас із правильного шляху ані молоді, що думає, ніби дорослі застрягли в минулому, на яке можна не зважати через його неактуальність, ані дорослим, які впевнені, що завжди знають,

---

¹¹⁰ Едуардо Піроніо. *Послання до аргентинської молоді під час Національної зустрічі молоді у Кордобі* (12-15 вересня 1985), 2.

як має поводитися молодь. Просто сядьмо в одне каное й разом спробуймо віднайти кращий світ завдяки вічно новому імпульсу Святого Духа.

Розділ 7 Душпастирство молоді

202. Душпастирство молоді, до якого ми звикли, пережило напади соціальних і культурних змін. Молоді особи часто не віднаходять у звичних структурах відповіді на свої переживання, потреби, проблеми й рани. Проліферацію і зростання кількості асоціацій і рухів молодіжного спрямування можна інтерпретувати як дію Святого Духа, який відкриває нові дороги. Але необхідно поглибити їхню участь у душпастирстві разом з Церквою, як і більшу єдність між ними для кращої координації діяльності. Хоча й не завжди легко наблизитися до молоді, ми продовжуємо зростати у двох аспектах: усвідомлення, що молодь євангелізує вся спільнота, й нагальна потреба того, щоб молодь виступала протагоністом у питаннях душпастирських пропозицій.

Синодальне душпастирство

203. Я хочу наголосити, що молоді особи самі є акторами душпастирства молоді, яких супроводжують і скеровують, але які вільно можуть обирати нові шляхи завдяки своїй винахідливості і сміливості. Як наслідок, недоречно було б зараз зупинятися на тому, щоб запропонувати посібник з питань душпастирства молоді чи практичні вказівки з душпастирства. Йдеться про інтуїцію, геніальність і знання самої молоді про чутливість, мову і проблеми інших юних осіб.

204. Вони демонструють необхідність прийняти нові стилі й нові стратегії. Наприклад, коли дорослі намагаються все спланувати завдяки періодичним зібранням і чітким графікам, більшість молодих осіб не відчуває особливого потягу до таких душпастирських схем. Душпастирство молоді має здобути іншу гнучкість і запросити молодь на події, де не тільки пропонуватимуть можливість певної формації, а й буде нагода розділити життя, відсвяткувати, поспівати, вислухати конкретні свідчення й пережити спільну зустріч з живим Богом.

205. З іншого боку, наполегливо рекомендується зібрати більшу кількість добрих практик: методології, мови, по-справжньому привабливих мотивацій, щоб наблизити молодь до Христа й Церкви. Неважливо, якого вони кольору, «консерватори чи прогресисти», «праві чи ліві». Важливо зібрати все те, що дало добрі результати й може стати ефективним для донесення радості Євангелія.

206. Душпастирство молоді не може не бути синодальним, тобто воно має надати вигляду певній «спільній подорожі», що передбачає «цінування харизм, які Святий Дух дарує відповідно до покликання й ролі кожного з членів [Церкви], завдяки динаміці взаємної відповідальності. [...] Під проводом цього Духа ми зможемо рухатися в напрямку Церкви, яка бере активну участь і готова до взаємної відповідальності, вміє цінувати багатство різноманітності, з якої вона складається, вдячно приймаючи внесок вірних мирян, зокрема молоді й жінок, чоловічого і жіночого богопосвяченого

життя, груп, об'єднань і рухів. Нікого не можна відставити вбік і ніхто не може дивитися на це збоку»¹¹¹.

207. Таким чином, навчаючись одне від одного, ми зможемо краще відображати той надзвичайний багатогранник, яким має бути Церква Ісуса Христа. Вона може привабити молодь саме тому, що це не монолітна структура, а мережа різноманітних дарів, які Святий Дух постійно виливає на неї, постійно оновлюючи її, попри всі її недоліки і слабкості.

208. На Синоді пролунало багато конкретних пропозицій, спрямованих на відновлення душпастирства молоді і звільнення його від схем, які втратили свою ефективність через брак діалогу з сучасною молодіжною культурою. Очевидно, що я не зможу зараз представити всі з них. Деякі ви зможете віднайти в Заключному документі Синоду.

Основні напрями діяльності

209. Я хотів би лише коротко наголосити, що душпастирство молоді передбачає дві основні оперативні лінії. Перша – це *пошук*, запрошення, заклик, який привабить нових молодих осіб до досвіду Господа. Інша – це *зростання*, розвиток певного шляху дозрівання особи, яка вже пережила цей досвід.

---

¹¹¹ DF, 123.

210. Щодо першого питання, *пошуку*, я вірю в здібності самих молодих осіб, які здатні знаходити привабливі шляхи для запрошення. Вони вміють організувати фестивалі, спортивні змагання, вміють навіть євангелізувати в соціальних мережах завдяки повідомленням, пісням, відео й іншим засобам. Ми повинні лише заохочувати молодих осіб і дати їм свободу дії, щоб вони захопилися місією в молодіжних середовищах. Перша звістка може пробудити глибокий досвід віри під час важливих реколекцій, розмови в барі, перерви на роботі або ж на одній з незвіданих Божих доріг. Та найважливіше, щоб кожна молода особа віднайшла мужність посіяти першу звістку на цьому родючому ґрунті, яким є серце іншої молодої особи.

211. У цих пошуках привілей потрібно надавати мові близькості, мові безкорисливої, екзистенціальної любові, яка торкається серця, входить у життя, пробуджує надію і мрії. Необхідно наблизитися до молоді з граматиною любові, а не з прозелітизмом. Мова, яку розуміють молоді особи, – це мова тих, хто дає життя, хто є там через них і задля них, хто, попри свої недоліки і слабкості, докладає всіх зусиль, щоб належним чином жити вірою. Водночас ми маємо також з більшою чутливістю намагатися втілити *керигму* в мову сучасної молоді.

212. Щодо *зростання* я хотів би зробити важливе зауваження. У деяких місцях після того, як у молодих осіб народжується особливий досвід Бога, після того, як вони зустріли Ісуса Христа, який доторкнувся до їхніх сердець, їм пропонують «формаційні» зустрічі, де обго-

ворюють доктринальні й моральні питання: проблеми сучасного світу, Церква, соціальна доктрина, чистота, подружжя, контроль народжуваності тощо. Як наслідок, більшість молодих осіб нудьгує, втрачає запал зустрічі з Христом і радість від слідування за Ним, багато хто покидає цей шлях, інші ж стають сумними і сповнюються негативу. Заспокоймо це прагнення передати велику кількість доктринальної інформації, а зосередьмося на зародженні великого досвіду, на якому тримається християнське життя. Як писав Романо Гвардіні: «У досвіді великої любові [...] все те, що відбувається, стає частиною цього контексту»¹¹².

213. Звичайно, будь-який формаційний проект, будь-яка програма для зростання молоді має включати доктринальну й моральну підготовку. Також важливо, щоб усе було зосереджено навколо двох головних пунктів: поглиблення *керигми*, основоположний досвід зустрічі з Богом в особі померлого і воскреслого Христа. А також зростання у братській любові, спільнотовому житті та служінні.

214. Я багато говорив про це в повчанні *Evangelii gaudium* і вважаю доречним повторити певні речі. З одного боку, серйозною помилкою є гадати, що в душпастирстві молоді «можна замінити *керигму* формацією, яку можна би вважати більш «ґрунтовною». Немає нічого ґрунтовнішого, глибшого, достовірнішого й мудрішого від цієї вістки. Вся християнська формація – це насамперед заглиблення в *керигму*, яка набуває все

---

¹¹² *Lessenza del cristianesimo*, Брешія 1984, 12.

яскравіших і чіткіших рис»¹¹³. Окрім того, душпастирство молоді завжди має передбачати моменти, які допомагають оновити й поглибити особистий досвід любові Бога і живого Ісуса Христа. Для цього можна використовувати різні ресурси: свідчення, пісні, моменти адорації, час для духовних розважань над Святим письмом, а також різні стимули соціальних мереж. Але цей радісний досвід зустрічі з Господом ніколи не можна замінити певним типом «доктринальної обробки».

215. З іншого ж боку, будь-який проект душпастирства молоді має чітко передбачати різні засоби й ресурси для того, щоб посприяти зростанню молоді у братерському вимірі, допомогти жити, як брати, разом будувати спільноту, служити іншим і бути близькими до бідних. Якщо братська любов – це «нова заповідь» (Йо. 13, 34), якщо це «виконання закону» (Рим. 13, 10), якщо це те, що найкраще виражає нашу любов до Бога, то це має займати особливе місце в будь-якому плані формації та зростання молоді.

Відповідне середовище

216. У всіх наших інституціях ми маємо розвивати і зміцнювати наше вміння сердечної привітності, оскільки багато молодих осіб, які приходять до нас, перебувають у ситуації глибокого сирітства. Я маю на увазі не лише певні родинні конфлікти, а й досвід, який

---

¹¹³ Апостольське повчання *Evangelii gaudium*, 165: AAS 105 (2013), 1089.

стосується і підлітків, і молоді, і дорослих осіб, матерів, батьків і дітей. Для багатьох сучасних сиріт – а, можливо, і для нас із вами – такі спільноти, як парохія чи школа, мають забезпечити курси безкорисливої любові й підтримки, утвердження і зростання. Багато молодих осіб зараз почуваються дітьми невдачі, оскільки мрії їхніх батьків, дідусів і бабусь згоріли на вогнищі несправедливості, соціальної жорстокості, слогану «рятуйся, хто може». Яка дезорієнтація! Якщо молоді особи зростали, як попіл, то як вони мають витримати вогнище великих мрій і задумів? Якщо вони росли в пустелі, позбавленій будь-яких значень, то звідки у них з'явиться бажання пожертвувати собою, щоб сіяти? Досвід непостійності, дезорієнтації і занепад основних переконань, чому посприяла сучасна медійна культура, породжують почуття глибокого сирітства, на яке необхідно відповісти, створюючи братські привабливі середовища, де життя має сенс.

217. Створити «дім» фактично означає «створити родину; навчитися відчувати єдність з іншими, попри утилітарні чи функціональні зв'язки, єдність, яка дозволяє відчути життя більш людським. Створити дім означає дозволити пророцтву втілитися і зробити наші години й наші дні менш непривітними, байдужими й анонімними. Це означає створити зв'язки, які будуються завдяки простим щоденним жестам, що на них спроможний кожен із нас. Будівництво дому, як ми всі це знаємо, потребує загальної співпраці. Ніхто не може бути байдужим чи почуватися чужим, адже кожен є необхідним для будови каменем. Це передбачає прохання до Господа, щоб Він дав ласку навчитися бути терпе-

ливими й навчитися прощати; щодня вчитися розпочинати заново. А скільки разів треба прощати й розпочинати заново? Сімдесят разів по сім, щоразу, коли це необхідно. Для створення міцних взаємин потрібна довіра, яка щодня живитиметься прощенням і терпеливістю. Саме так виникає диво відчуття, що тут ти народжуєшся заново; тут кожен з нас народжується заново, оскільки ми відчуваємо дієвість Божої ласки, яка допомагає нам мріяти про більш людський і, відповідно, більш божественний світ»¹¹⁴.

218. За таких умов ми повинні запропонувати молоді в наших інституціях відповідні місця, де вони зможуть працювати у власне задоволення, де їм буде забезпечено вільний вхід і вихід, місця, де їх приймали б і куди вони могли б спокійно приходити, щоб у душі довіри зустріти інших молодих осіб – і в момент страждань чи нудьги, і тоді, коли вони прагнутимуть відсвяткувати свої радості. Щось подібне втілили в життя певні ораторії та молодіжні центри, які здебільшого є місцями, де молодь переживає досвід дружби та закоханості, де молоді особи зустрічаються, можуть разом послухати музику, присвятити час відпочинковій діяльності, спорту, а також роздумам і молитві завдяки невеличким посібникам і різноманітним пропозиціям. У такий спосіб прокладає собі шлях від особи до особи ця незамінна звістка, якої не можна замінити жодними ресурсами чи душпастирськими стратегіями.

---

¹¹⁴ Промова під час відвідин Дому Доброго Самарянина в Панамі, (27 січня 2019): *L'Osservatore Romano*, 28-29 січня 2019, 10.

219. «Дружба і діалог, зокрема у більш чи менш структурованих групах, надає можливість зміцнити компетентність у сфері відносин і суспільного життя в контексті, коли тебе ніхто не засуджує. Груповий досвід виступає серйозним ресурсом, щоб поділитися вірою і допомогти навзаєм свідченням. Молоді особи можуть вести іншу молодь і жити справжнім апостолятом серед своїх друзів»¹¹⁵.

220. Це не означає, що молоді особи ізолюються і втрачають контакт із парафіяльними спільнотами, рухами та церковними інституціями. Але вони краще входять у відкриті спільноти з живою вірою, які прагнуть випромінювати Ісуса Христа, будучи радісними, вільними, братніми й активними. Такі спільноти можуть стати каналами, завдяки яким молодь відчує, що плекати цінні взаємини цілком можливо.

Душпастирство виховних закладів

221. Школа, безсумнівно, виступає платформою для наближення до дітей і молоді. Вона є привілейованим місцем сприяння розвитку особи, і тому християнська спільнота завжди була уважною до неї, як формуючи викладачів та адміністрацію, так і створюючи свої школи різного типу й рівня. У цій сфері Святий Дух породив численні харизми і свідчення святості. Але школа потребує нагальної самокритики, якщо враховувати результати душпастирства багатьох виховних закладів, душпастирства, зосередженого на релігійному

---

¹¹⁵ DF, 36.

вихованні й часто неспроможного породити тривалий досвід віри. Окрім того, є певні католицькі школи, які, здається, організовані лише для того, щоб зберегти наявні результати. Страх перемін не дозволяє їм пережити невпевненість, підштовхуючи їх замкнутися перед обличчям небезпек – реальних чи вигаданих – які передбачають будь-які зміни. Школа, що перетворилася на «бункер», який захищає від «зовнішніх» помилок, – це карикатурне зображення такої тенденції. Цей образ провокаційно відображає те, що переживають багато молодих осіб, коли покидають певні виховні заклади: нездоланна невідповідність між тим, чого їх учили, і світом, в якому треба жити. Навіть релігійні чи моральні пропозиції, з якими вони зустрілися, не підготували їх до того, що цим треба буде жити у світі, який усе висміює, і не виробили власний спосіб молитися й жити вірою так, щоб спокійно витримувати ритм цього суспільства. Насправді ж одна з найбільших радостей вихователя полягає в тому, що він бачить учня, який сформувався сильною, інтегрованою особою, що стає протагоністом свого життя і може щось передати іншим.

222. Католицька школа залишається важливою як місце евангелізації молоді. Важливо враховувати певні критерії, вказані в Апостольській конституції *Veritatis gaudium* з огляду на відновлення і перезапуск шкіл та університетів з місіонерською «перспективою»: досвід *керигми*, діалог на всіх рівнях, міжпредметність і транс-предметність, сприяння культурі зустрічі, нагальна потреба «створити мережу» й вибір на користь останніх – тих, кого суспільство виводить на периферію і відкидає

геть¹¹⁶. Це також уміння інтегрувати знання розуму, серця і рук.

223. З іншого боку, ми не можемо відділити духовну підготовку від культурної. Церква завжди прагнула розвивати для молоді місця для покращення культури. Вона не повинна від цього відмовлятися, оскільки молодь має на це право. «Зараз, в особливий спосіб, право на культуру означає захищати мудрість, тобто людські й людяні знання. Дуже часто нас обумовлюють банальні й нетривкі життєві моделі, які підштовхують слідувати за успіхом малою ціною, дискредитуючи жертви, поширюючи ідею, що навчання не потрібне, якщо воно не дає негайних результатів. Ні, навчання потрібне, щоб ставити запитання, щоб не бути знеболеним банальністю, щоб шукати сенс життя. Необхідно вимагати права, щоб на перший план не виходили численні сирени, які відволікають нас від цих пошуків. Улісс, щоб не піддатися співу сирен, які зачаровували моряків і пускали кораблі на дно, прив'язав себе до щогли й заткнув вуха товаришів. Натомість Орфей, щоб протистояти співу сирен, зробив дещо інше: він загравав гарнішу мелодію, яка зачарувала їх. Це і є вашим великим завданням: відповісти на паралізуючі куплети культурного споживачтва динамічними й мужніми рішеннями, пошуками, знаннями і спільністю»¹¹⁷.

---

¹¹⁶ Див. Апостольська конституція *Veritatis gaudium* (8 грудня 2017), 4: AAS 110 (2018), 7-8.

¹¹⁷ Промова під час зустрічі зі студентами й академічним світом на площі Святого Домініка в Болоньї (1 жовтня 2017): AAS 109 (2017), 1115.

Різні місця для душпастирського розвитку

224. Багато молодих осіб може навчитися насолоджуватися тишею і близькістю з Богом. Збільшилася кількість груп, які збираються для адорації Найсвятіших Тайн і молитися Божим Словом. Не треба недооцінювати молодих осіб, неначе вони не можуть відкритися на контемплативні пропозиції. Необхідно лише обрати стиль і спосіб, які відповідатимуть тому, щоб допомогти їм увійти в цей такий цінний досвід. Щодо місць культу й молитви, «в різних контекстах юні католики вимагають пропозиції молитви і сакраментальних моментів, які зможуть перетворити їхнє повсякдення на свіжу, справжню і радісну літургію»¹¹⁸. Необхідно цінувати найважливіші моменти літургійного року, особливо Страсний Тиждень, П'ятидесятницю і Різдво. Молоді подобаються також святкові зустрічі, які руйнують *рутину* і допомагають відчутти радість віри.

225. Привілейованою нагодою для зростання і відкриття на божественний дар віри й любові є служіння: багато молодих осіб почуваються привабленими можливістю допомогти іншим, особливо дітям і бідним. Часто таке служіння стає першим кроком, щоб відкрити – вперше чи заново – християнське й церковне життя. Багато юних осіб втомлюються від наших доктринальних і духових формаційних програм і деколи вимагають можливості активної діяльності, щоб робити щось для інших людей.

---

¹¹⁸ DE, 51.

226. Ми не можемо забути такі мистецькі вираження, як театр, малювання тощо. «Особливою є важливість музики, яка уособлює справжнє відповідне середовище, в яке молодь може зануритися, так само, як і культури та мови, які можуть викликати емоції та сформувати ідентичність. Мова музики також виступає душпастирським ресурсом, який по-особливому стосується літургії та її оновлення»¹¹⁹. Спів може стати суттєвим стимулом для життя молоді. Святий Августин казав: «Співай, але йди; полегшуй співом свою працю, забудь про лінощі: співай і йди вперед. [...] Якщо прогресуєш, не зупиняйся, але прогресуй у добрі, у правильній вірі, у добрих справах: співай і прямуй уперед»¹²⁰.

227. «Також особливою для молоді є важливість спорту, який Церква не повинна недооцінювати з огляду на виховний і формаційний аспекти, зберігаючи свою солідну присутність у цій галузі. Світу спорту необхідно допомогти подолати неоднозначності, якими він пронизаний, зокрема міфологізацію чемпіонів, поневолення комерційною логікою та ідеологію успіху за будь-яку ціну»¹²¹. В основу спортивного досвіду закладено «радість: радість руху, радість перебування разом, радість життя і радість, зумовлену дарами, які Творець посилає нам щодня»¹²². З іншого боку, деякі Отці Церкви використовували приклад спортивних заходів для того,

---

¹¹⁹ Там само, 47.

¹²⁰ *Sermo* 256, 3: *PL* 38, 1193.

¹²¹ *DF*, 47.

¹²² Звернення до делегації «*Special Olympics International*»: (16 лютого 2017): *L'Osservatore Romano*, 17 лютого 2017, 8.

щоб заохотити молодь до зростання в термінах сили, боротьби з сонливістю й комфортом. Святий Василій Великий, звертаючись до молоді, наводив приклад зусиль, потрібних для перемоги в змаганнях, і так прищеплював їм уміння жертвувати собою задля зростання в чеснотах: «Після того, як вони пройшли через тисячі й тисячі жертв, щоб збільшити свою фізичну силу, проливаючи піт у залах, [...] і, підсумовуючи, після всього того, щоб цей період, який передує великим випробуванням, не залишився простою підготовкою, [...] вони дають волю всім своїм фізичним і психічним ресурсам, аби тільки здобути корону [...]. Невже ж ми, очікуючи в іншому житті на такі надзвичайні нагороди, які жодна мова не може гідно описати, думаємо, що здобудемо їх, гаючи час на слабкості та інертність?»¹²³.

228. У багатьох підлітків і молодих осіб особливе захоплення викликає контакт із творінням, і вони дуже чутливі до збереження навколишнього середовища, зокрема у випадку *скаутів*, які проводять дні серед природи, організовуючи табори, прогулянки, екскурсії і кампанії зі збереження довкілля. В дусі святого Франциска Асизського такі форми досвіду можуть визначити шлях для входу у вселенське братерство та контемплативну молитву.

229. Ці й інші можливості, які відкриваються на євангелізацію молоді, не повинні змусити нас забути, що, попри всі зміни історії та чутливості молоді, є Божі дари, які ніколи не втрачають своєї актуальності, в яких

---

¹²³ *Лист до молоді*, VIII, 11-12: PG 31, 580.

міститься сила, що перевершує всі епохи й обставини: завжди дієве і живе Боже Слово, присутність у Євхаристії Христа, який нас живить, Таїнство Прощення, яке звільняє і зміцнює нас. Ми можемо згадати і про невичерпну духовну цінність, яку Церква зберігає завдяки свідченню своїх святих і вченню великих духовних наставників. Хоча ми й повинні поважати різні етапи, а деколи маємо терпеливо очікувати на відповідну мить, ми не можемо не запрошувати молодь до цих джерел нового життя, в нас немає права позбавляти молодь такого блага.

Народне душпастирство молоді

230. Окрім звичної душпастирської праці, яку реалізують парохії та рухи, відповідно до визначених схем, надзвичайно важливо надати можливість для «народного душпастирства молоді», яке відрізняється за стилем, часом, ритмом і методологією. Це більш широке і гнучке душпастирство, яке заохочує в різних місцях, де конкретно перебуває молодь, тих провідників і ті харизми, які Святий Дух уже посіяв серед них. Передусім йдеться про те, щоб не створювати багато перешкод, норм, систем контролю й обов'язкових рамок для тих віруючих молодих осіб, які стали природними лідерами у своїх районах чи інших середовищах. Ми повинні обмежитися супроводом і заохоченням такої молоді, більше довіряючи фантазії Святого Духа, який діє так, як вважає за потрібне.

231. Ми говоримо про справжніх «народних» лідерів, а не еліту чи замкнені групи кількох обраних. Для

того, щоб вони змогли оживити народне душпастирство в молодіжному світі, необхідно, щоб вони «навчилися вловлювати почуття народу, стали його голосом і працювали задля його розвитку»¹²⁴. Коли ми говоримо про «народ», то не треба уявляти собі суспільні чи церковні структури, оскільки мова про сукупність осіб, які йдуть уперед не як окремі індивідууми, а як спільнота всіх для всіх, яка не може дозволити, щоб найбільш потрібні залишилися позаду: «Народ прагне, щоб усі мали доступ до спільного блага, і тому він погоджується пристосуватися до ритму останніх, щоб дійти до мети разом»¹²⁵. Отже, народні лідери – це ті, хто може залучити всіх інших, включаючи в молодіжний шлях найбільш вразливих і найслабших, обмежених і зраних. Вони не відчувають дискомфорту й не бояться зраненої та розірваної молоді.

232. Подібним чином, особливо коли йдеться про молодих осіб, які не виростили в християнських родинях чи інституціях і перебувають на шляху повільного дозрівання, ми повинні стимулювати все можливе добро¹²⁶. Христос попередив, щоб ми не претендували на те, що все буде зерном (див. *Мт.* 13, 24-30). Деколи для отримання асептичного, чистого душпастирства молоді, пронизаного абстрактними ідеями, далекого

---

¹²⁴ Конференція єпископів Аргентини. *Declaración de San Miguel*, Буенос-Айрес, 1969, X, 1.

¹²⁵ Rafael Tello, *La nueva evangelización*, Tomo II (Anexos I y II), Буенос-Айрес, 2013, 111.

¹²⁶ Див. Апостольське повчання *Evangelii gaudium* (24 листопада 2013), 44- 45: AAS 105 (2013), 1038-1039.

від світу і вбереженого від заплямування, ми зводимо Євангеліє до прісної, незрозумілої, далекої, відірваної від молодіжної культури пропозиції, яка підходить лише молодіжній християнській еліті, що почувається іншою, а насправді плаває ізольовано від інших, без життя і плідності. Так, разом з бур'яном, який ми виплюємо, ми вириваємо або глушимо тисячі паростків, які намагаються рости посеред усіх наявних обмежень.

233. Замість того, щоб «придушувати їх сукупністю правил, які створюють моралістичний і неповноцінний образ християнства, ми покликані інвестувати в їхню сміливість і виховати їх до прийняття відповідальності, будучи впевненими, що навіть помилки, провал і криза є досвідом, який може зміцнити їхню людськість»¹²⁷.

234. На Синоді закликали до опрацювання душпастирства молоді, яке зможе створювати інклюзивні простори, де буде місце для будь-якої молоді особи і де дійсно буде видно, що ми всі є однією Церквою з відчиненими дверима. І зовсім необов'язково особа му- сить прийняти абсолютно все вчення Церкви, щоб мати змогу брати участь у деяких наших заходах чи відвідувати місця, присвячені молоді. Достатньо відкритого підходу до тих, хто має бажання і готовність зустрітись з правдою, об'явленою Богом. Деякі душпастирські пропозиції можуть вимагати певної пройденної частини шляху віри, але нам потрібне народне душпастирство молоді, яке відчинить двері й надасть місце для всіх і для кожного, з їхніми сумнівами, травмами, пробле-

---

¹²⁷ DF, 70.

мами, пошуками ідентичності, їхніми помилками, історіями, досвідом гріха й усіма їхніми труднощами.

235. Повинно бути місце і для «всіх тих, хто має інше бачення життя, сповідує іншу віру або ж заявляє, що він далекий від релігійного питання. Усі без винятку молоді особи перебувають у Божому серці і, відповідно, в серці Церкви також. Але мусимо чесно визнати, що не завжди це твердження, яке лунає з наших уст, віднаходить реальне вираження в нашій душпастирській діяльності: часто ми закриваємося в наших середовищах, куди їхній голос не доходить, або ж присвячуємося менш вимогливим видам діяльності, від яких отримуємо більше задоволення, придушуючи цей здоровий душпастирський неспокій, який змушує нас виходити за межі нашої надуманої впевненості. А Євангеліє просить нас пробувати, і ми прагнемо зробити це без упереджень і прозелітизму, засвідчуючи Божу любов і протягаючи руку всім молодим особам цього світу»¹²⁸.

236. Таким чином душпастирство молоді перестає бути елітарним і погоджується стати «народним». Це повільний процес, який потребує поваги, терпеливості, довіри, невтомності і співчуття. На Синоді було запропоновано приклад учнів з Еммауса (див. *Лк.* 24, 13-35), який може бути взірцем того, що відбувається в душпастирстві молоді.

237. «Ісус Христос іде з двома учнями, які не зрозуміли значення Його історії і віддаляються від Єрусалима

---

¹²⁸ Там само, 117.

та від спільноти. Щоб побути в їхньому товаристві, Він іде разом з ними. Він ставить їм запитання і терпеливо вислуховує їхню версію подій, щоб допомогти їм *зрозуміти* те, що вони переживають у цей момент. Потім, з усією любов'ю і запалом, Він звіщає їм Слово, ведучи їх до *інтерпретації* в світлі Святого Письма подій, які вони пережили. Він приймає запрошення залишитися з ними після заходу сонця: Він входить з ними в ніч. Під час слухання їхні серця сповнилися теплом, а розум просвітився, під час ламання хліба їхні очі розплющилися. Вони самі *вирішують* негайно вирушити в зворотному напрямку, щоб повернутися до спільноти й поділитися з нею досвідом зустрічі з Воскреслим»¹²⁹.

238. Різні прояви народного благочестя, особливо прощі, приваблюють молодих осіб, які не так легко залучаються у церковні структури. Це конкретний прояв уповання на Бога. Ці форми пошуків Бога, які особливо притаманні для бідної молоді, а також для інших секторів суспільства, не треба зневажати, їх необхідно заохочувати і підбадьорювати. Оскільки народне благочестя – «це легітимний спосіб жити вірою»¹³⁰, а також «автентичне вираження спонтанної місіонерської дії Божого народу»¹³¹.

---

¹²⁹ Там само, 4.

¹³⁰ Апостольське повчання *Evangelii gaudium* (24 листопада 2013), 124: AAS 105 (2013), 1072.

¹³¹ Там само, 122: 1071.

Місіонери завжди

239. Хочу нагадати, що зовсім необов'язково проходити довгий шлях, щоб молоді особи стали місіонерами. Навіть найслабші, зранені й обмежені зможуть по-своєму ними бути, оскільки завжди необхідно нести добро іншим, навіть якщо воно співіснує з багатьма слабкостями. Молода особа, яка йде на прощу, щоб попросити заступництва в Діви Марії, і запрошує друга або товариша супроводжувати її, цим простим жестом уже реалізує цінну місіонерську діяльність. Разом з народним душпастирством молоді нерозривно співіснує народна місія, яка руйнує всі церковні схеми. Супроводжуймо її, заохочуймо, але не претендуймо на повний контроль над нею.

240. Якщо ми вміємо слухати те, що каже нам Святий Дух, то ми не зможемо проігнорувати те, що душпастирство молоді завжди має бути місіонерським душпастирством. Молоді особи дуже збагачуються, коли долають невпевненість і віднаходять мужність піти провідати ближніх, і в такий спосіб вони контактують із життям людей, вчать дивитися за межі своєї родини і групи, починають розуміти життя з більш широкої точки зору. Водночас їхня віра і їхнє відчуття приналежності до Церкви зміцнюється. Молодіжні місії, які зазвичай організовують під час канікул після певного підготовчого періоду, можуть зумовити оновлення досвіду віри, а також серйозні роздуми над своїм покликанням.

241. Але молоді особи спроможні створити нові форми місій у найрізноманітніших середовищах.

Наприклад, враховуючи їхнє вміння орієнтуватися в соціальних мережах, необхідно залучати їх, щоб вони наповнили їх Богом, братерством і зобов'язанням.

Супровід з боку дорослих осіб

242. Молоді особи вимагають поваги до своєї свободи, але їх необхідно також і супроводжувати. Родина має бути першим місцем супроводу. Душпастирство молоді пропонує проект життя, заснованого на Христі: зведення будинку, родини, яка збудована на скелі (див. *Мт.* 7, 24-25). Ця родина і цей проект у більшій частині реалізується через подружжя й родинну любов. Для цього необхідно, щоб душпастирство молоді і душпастирство родини перебували у природній послідовності, діючи координовано й цілісно, щоб мати змогу належним чином супроводжувати процес розпізнання покликання.

243. Спільнота відіграє дуже важливу роль у супроводі молоді, і це вся спільнота має відчувати відповідальність за прийняття, мотивацію, заохочення й підбадьорення молодих осіб. Це означає, що на молодь треба дивитися з розумінням, повагою і любов'ю, а не осуджувати її постійно чи вимагати досконалості, що не відповідає цьому віку.

244. На Синоді «багато учасників наголосили на нестачі фахівців у сфері супроводу. Віра в богословську й душпастирську цінність слухання передбачає переосмислення з метою оновлення форм звичного ви-

раження пресвітерського служіння та аналіз його пріоритетів. Окрім того, Синод визнає необхідність підготовки богопосвячених осіб і мирян, чоловіків і жінок, які спеціалізуюватимуться на супроводі молоді. Харизма слухання, яку Святий Дух дарує спільноті, може набути форми інституційного визнання для церковного служіння»¹³².

245. Окрім того, необхідно в особливий спосіб супроводжувати молодих осіб, які виступають потенційними лідерами, щоб належним чином підготувати і сформувати їх. Молоді особи, які зібралися до початку Синоду, попросили про розвиток «нових програм *лідерства* для формації і постійного розвитку молодих лідерів. Деякі молоді дівчата відчувають брак жіночих постатей у Церкві, якій вони прагнуть подарувати свої інтелектуальні і професійні здібності. Також ми вважаємо, що семінаристи й богопосвячені особи мають бути більшими фахівцями з супроводу молодих лідерів»¹³³.

246. Самі молоді особи описали нам риси, які вони прагнуть бачити в тих, хто їх супроводжує, досить чітко виразивши це: «Такий провідник повинен мати певні риси: бути вірним християнином, зобов'язаним у Церкві та світі; перебувати в постійних пошуках святості; бути довіреною особою, яка не засуджує; активно вислуховувати потреби молоді й давати адекватні відповіді;

---

¹³² ДФ, 9.

¹³³ Документ досинодального зібрання підготовки XV Загальної асамблеї Синоду Єпископів (24 березня 2018), 12.

бути сповненим любові та самоусвідомлення; визнавати свої недоліки й бути експертом у царині радощів і смутків духовного життя. Однією з найважливіших рис супроводжуваних осіб є визнання своєї людськості, тобто того, що вони є людьми, які помиляються, не досконалими особами, а прощеними грішниками. Деколи провідників ставлять на п'єдестал, падіння з якого може мати руйнівні наслідки для можливостей молоді продовжувати активну участь у житті Церкви. Провідники не повинні вести молодих осіб, як пасивних послідовників, а мають іти поруч з ними, даючи їм змогу бути активними учасниками подорожі. Вони повинні поважати свободу тих, хто залучений у процес розпізнання покликання молодої особи, надаючи потрібні для цього засоби. Провідник має бути глибоко переконаним у здатності молодої особи брати участь у житті Церкви. Провідник повинен плекати зернини віри молоді, не очікуючи на негайні плоди дії Святого Духа. Роль провідника не може бути закріплена тільки за священиками й богопосвяченими особами, адже і миряни повинні мати змогу супроводжувати молодь. Усі провідники мають отримати серйозну базову підготовку й зобов'язатися в плані постійної формації»¹³⁴.

247. Безсумнівно, виховні церковні структури – це спільнотове середовище супроводу, яка дозволяє спрямувати багатьох молодих осіб, особливо коли «прагне прийняти всіх молодих осіб, незалежно від їхніх релігійних поглядів, культурної приналежності та особистої, родинної і соціальної ситуації. Таким чином

---

¹³⁴ Там само, 10.

Церква робить основоположний внесок у цілісне виховання молоді в різних частинах світу»¹³⁵. Такі структури занадто зменшили б свою функцію, якби встановили строгі критерії допуску учнів чи їхнього перебування, оскільки в такий спосіб позбавили б багатьох молодих осіб супроводу, який може допомогти їм збагатити своє життя.

---

¹³⁵ DE, 15.

Розділ 8 Покликання

248. Слово «покликання» можна розуміти в ширшому значенні як Божий заклик. Воно включає покликання до життя, покликання до дружби з Ним, покликання до святості тощо. Це має надзвичайну цінність, оскільки ставить усе наше життя перед тим Богом, який любить нас і дозволяє нам зрозуміти, що нічого не є плодом беззмістовного хаосу, а навпаки, все можна розмістити на шляху відповіді Богові, який має дивовижний задум щодо нас.

249. У Повчанні *Gaudete et exsultate* я хотів зупинитися на покликанні всіх людей зростати задля Божої слави і вирішив «ще раз наголосити на покликанні до святості, намагаючись втілити його в сучасний контекст із його ризиками, викликами та можливостями»¹³⁶. Другий Ватиканський Собор допоміг нам оновити розуміння цього покликання, адресованого всім людям: «Усі Христові вірні, кожного становища та сану, покликані Господом, кожен своїм шляхом, до досконалої святості, повнота якої в самому Отці»¹³⁷.

---

¹³⁶ Франциск. Апостольське повчання *Gaudete et exsultate*, 2.

¹³⁷ Другий Ватиканський Собор. Догматична конституція про Церкву *Lumen gentium*, 11.

Покликання до дружби з Ним

250. Основоположною річчю є розпізнати й відкрити, що те, чого прагне Ісус від кожної молодої особи, – це передусім її дружба. Це основне розпізнання. У діалозі воскреслого Господа з Його другом Симоном Петром велике питання лунало так: «Симоне Йонин! Чи любиш мене?» (Йо. 21, 16). Іншими словами: ти хочеш дружити зі Мною? Місія, яку було довірено Петрові, – дбати про Його овець і ягнят – завжди буде прив'язана до цієї безкорисливої любові, до дружньої любові.

251. І якщо потрібен протилежний приклад, можемо згадати про зустріч-зіткнення Господа й багатого юнака, який не зауважив люблячого погляду Господа (див. Мр. 10, 21). Він пішов геть засмученим, попри добрі наміри, оскільки не зміг відмовитися від тих благ, якими володів (див. Мт. 19, 22). Він утратив можливість, яка, безсумнівно, вела до великої дружби. І ми ніколи не довідаємося, чим вона могла стати для нас, що міг зробити для людства цей єдиний юнак, на якого Ісус дивився з любов'ю і якому простягнув свою руку.

252. Адже «життя, яке дарує Ісус, – це історія любові, історія життя, яке прагне змішатися з нашим і пустити коріння в землю кожного з нас. Це життя не є спасінням, яке висить «у хмарі» в очікуванні, коли її стягнуть, ані новим «додатком», який треба відкрити, чи розумовою вправою, яка є плодом технік особистого зростання. І життя, яке нам пропонує Бог, – це не *підручник*, завдяки якому ми дізнаємося останні новини. Спасіння, яке нам дарує Бог, – це запрошення стати частиною

історії любові, яка перетинається з нашими історіями; яка живе і прагне народитися серед нас, щоб ми дали плід там, де ми є, такими, якими є, тим, з ким ми є. Господь приходить туди, щоб сіяти й бути посіяним»¹³⁸.

Твоє життя заради інших

253. Тепер я хотів би зупинитися на покликанні в його особливому значенні заклику до місіонерського служіння ближнім. Ми покликані Господом узяти участь у Його справі творіння, пропонуючи наш внесок у спільне благо на основі здібностей, які ми отримали.

254. Це місіонерське покликання стосується нашого служіння іншим. Адже наше життя на землі досягає повноти, коли перетворюється на жертву. Нагадую, що «місія діставатися серця народу – не просто якась частина мого життя чи прикраса, що її будь-коли можу зняти. Це щось таке, чого я не можу викоренити зі свого ества, якщо не хочу знищити самого себе. Я сам є місія на цій землі, тому я і є на цій землі»¹³⁹. Як наслідок, ми маємо думати, що будь-яке душпастирство є душпастирством покликання, будь-яка формація є пов'язаною з покликанням і будь-яка духовність невідривна від покликання.

---

¹³⁸ Промова на Чуваннях з молоддю під час XXXIV Всесвітнього дня молоді в Панамі (26 січня 2019): *L'Osservatore Romano*, 28-29 січня 2019, 6.

¹³⁹ Апостольське повчання *Evangelii gaudium* (24 листопада 2013), 273: AAS 105 (2013), 1130.

255. Твоє покликання не полягає в тому, що ти маєш робити, хоча й виражається в цьому. Це щось більше, це дорога, яка скеровуватиме більшість сил і вчинків у напрямі служіння. Саме тому в розпізнанні покликання важливо бачити, чи особа визнає в собі здібності, необхідні для цього особливого служіння суспільству.

256. Це надає великої цінності такому завданню, оскільки воно перестає бути сукупністю вчинків, які здійснюють, щоб заробити гроші, бути зайнятим або догодити іншим. Усе це становить покликання, бо ми покликані, є щось більше за просте прагматичне рішення з нашого боку. Зрештою, йдеться про те, щоб зрозуміти, для чого я створений, для чого я живу на цій землі, яким є Божий задум щодо мене. Він не вкаже мені всі місця, періоди та деталі, які я обережно обиратиму, але, безсумнівно, буде певне скерування мого життя, яке Він прагне мені вказати, оскільки Він є моїм Творцем, моїм гончарем, і я повинен слухати Його голос, щоб дозволити Йому формувати мене й вести з собою. І тоді я стану тим, ким маю бути, і буду вірним моїй особистій дійсності.

257. Для реалізації свого покликання необхідно розвивати і плекати все те, ким ми є. Йдеться не про те, щоб винаходити себе заново чи створювати себе з нічого, а про те, щоб відкрити в Божому світлі своє єство й допомогти йому розквітнути: «У Божому задумі кожна людина покликана до певного розвитку, адже кожне життя є покликанням»¹⁴⁰. Твоє покликання спрямовує тебе,

---

¹⁴⁰ Св. Павло VI, Енцикліка *Populorum progressio* (26 березня 1967), 15: AAS 59 (1967), 265.

щоб ти випустив із себе найкращі ресурси для Божої прослави й блага інших людей. Ідеться не тільки про те, щоб щось робити, а робити це з сенсом, з певним спрямуванням. З цього приводу святий Альберто Уртадо казав молодим особам, що вони мають дуже серйозно поставитися до майбутнього курсу: «Необачного навігатора просто виганяють із корабля, адже в його руках занадто священна річ. А в житті ми уважно ставимося до нашого курсу? Яким є твій курс? Якщо необхідно більше зупинитися на цій думці, то прошу вас приділити їй максимальну увагу, оскільки вдале завершення цієї справи тотожне звичайному успіху, а зазнати невдачі в цьому означає просто провалитися»¹⁴¹.

258. Це «буття для інших» у житті кожної молодої особи зазвичай пов'язане з двома основними питаннями: створення нової родини і праця. Різні проведені серед молоді опитування вкотре підтверджують, що це дві великі теми, з якими пов'язані мрії та переживання. Обидві теми мають стати об'єктом особливого дослідження. Коротко зупинимося на них.

Любов і родина

259. Молоді особи відчувають сильне покликання до любові і мріють зустріти відповідну особу, з якою вони створять родину й будуватимуть життя разом. Безсумнівно, це покликання, яке сам Бог пропонує через по-

---

¹⁴¹ *Meditación de Semana Santa para jóvenes, escrita a bordo de un barco de carga, regresando de Estados Unidos, 1946: <https://www.padrealbertohurtado.cl/escritos-2/>.*

чуття, бажання і мрії. Про цю тему я багато писав у Повчанні *Amoris laetitia*, тож запрошую всіх молодих осіб перечитати його четвертий і п'ятий розділи.

260. Мені подобається думка, що «двоє християн, які одружуються, побачили у своїй історії любові Боже покликання, покликання до того, щоб із двох – чоловіка й жінки – зробити одне тіло й одне життя. І Таїнство Подружжя огортає цю любов Божою ласкою, вкорінюючи її в самого Бога. Завдяки цьому дару, з упевненістю в цьому покликанні, можна бути спокійними, нічого не боятися й подолати все, разом!»¹⁴².

261. У цьому контексті нагадую, що Бог дав нам стать. Він сам «створив статевий вимір, який є надзвичайним даром для Його створінь»¹⁴³. У рамках покликання до подружнього життя ми маємо висловити свою вдячність за те, що «статевий вимір, стать – це Божий дар. Жодних табу. Це Божий дар, дар, який Господь дає нам. У нього дві цілі: любити й народжувати життя. Це пристрасть, це пристрасна любов. Справжня любов завжди пристрасна. Якщо любов між чоловіком і жінкою пристрасна, то вона веде тебе до того, щоб віддати своє життя назавжди. І віддати його з тілом і душею»¹⁴⁴.

---

¹⁴² Зустріч з молоддю Умбрії в Асижі, (4 жовтня 2013): AAS 105 (2013), 921.

¹⁴³ Післясинодальне апостольське повчання. *Amoris laetitia* (19 березня 2016), 150: AAS 108 (2016), 369.

¹⁴⁴ Аудієнція для молоді дієцезії Гренобль-В'єнн, Франція (17 вересня 2018): *L'Osservatore Romano*, 19 вересня 2018, 8.

262. Синод наголосив, що «родина продовжує бути головним орієнтиром для молоді. Діти цінують любов і турботу батьків, вони переживають за родинні зв'язки і сподіваються своєю чергою створити родину. Безсумнівно, зростання кількості розлучень, розставань, друге подружжя, родини з одним із батьків можуть спричинити серйозні страждання молоді та кризу ідентичності. Деколи молоді особи мусять брати на себе відповідальність, яка не відповідає їхньому віку і змушує їх завчасно дорослішати. Дідусі й бабусі часто забезпечують найбільш вагомий внесок у любов і релігійне виховання: завдяки своїй мудрості вони стають вирішальною ланкою у зв'язку між поколіннями»¹⁴⁵.

263. Ці труднощі, з якими зіштовхуєшся у власній родині, змушують багатьох молодих осіб задатися питанням: а чи вартує всіх цих зусиль створювати нову родину, бути вірними й великодушними? Я хочу відповісти вам ствердно. Поставити на нову родину вартує того, бо саме в ній ви віднайдете найкращі стимули для зростання й найбільші радості, якими поділитися з ближніми. Не дозвольте вкрасти в себе можливість серйозної любові. Не дозвольте одурити себе тим, хто пропонує неврегульоване індивідуалістичне життя, яке веде до замкненості і найгіршої самотності.

264. Зараз панує культура тимчасовості, яка є справжньою ілюзією. Вірити, що немає нічого остаточного, – це обман і брехня. Дуже часто «багато людей каже, що подружжя вже «немодне». [...] У культурі тим-

---

¹⁴⁵ DF, 32.

часовості й відносності багато людей проповідує, що необхідно «насолоджуватися» моментом, мовляв, не варто зобов'язуватися на все життя і приймати остаточні рішення. [...] Натомість я прошу вас бути революціонерами, я прошу вас іти проти течії; так, саме в цьому я прошу вас збунтувати проти культури тимчасовості, яка просто не вірить, що ви можете прийняти на себе відповідальність, не вірить, що ви спроможні любити по-справжньому»¹⁴⁶. Натомість я вірю у вас, саме тому й заохочую обрати подружнє життя.

265. До подружжя необхідно приготуватися, а це вимагає праці над собою, розвитку найкращих чеснот, особливо любові, терпеливості, вміння вести діалог і служити. Це передбачає і виховання своєї статевої, щоб вона перестала бути знаряддям для використання інших і стала вмінням цілковито дарувати себе іншій особі у винятковий і великодушний спосіб.

266. Єпископи Колумбії навчають нас: «Христос знає, що подруги не є доскональними й мають подолати свою слабкість і непостійність, щоб їхня любов зростала і тривала в часі. Саме тому Він дає подругам свою ласку, що є водночас світлом і силою, які дозволяють їм втілити в життя задум подружнього життя відповідно до Божого задуму»¹⁴⁷.

---

¹⁴⁶ Зустріч з волонтерами XXVIII Всесвітнього дня молоді в Ріо-де-Жанейро (28 Липня 2013): *Insegnamenti*, 1, 2 (2013), 125.

¹⁴⁷ Конференція єпископів Колумбії. *Mensaje Cristiano sobre el matrimonio* (14 травня 1981).

267. Тим, хто не був покликаний до подружнього чи до богопосвяченого життя, необхідно нагадати, що першим і головним покликанням є покликання охрещеної особи. Неодружені особи можуть стати особливими свідками цього покликання на своєму шляху особистого зростання.

Праця

268. Єпископи Сполучених Штатів Америки чітко заявили, що вступ молоді у старшу вікову фазу «часто свідчить про вступ у світ праці. «Як ти заробляєш на життя?» – це постійна тема для розмов, оскільки праця є дуже важливою частиною їхнього життя. Для старших молодих осіб цей досвід дуже плінний, оскільки вони змінюють одне місце праці на інше, від одної професії до іншої. Праця може визначати використання часу й те, що вони можуть зробити або здобути. Вона також може визначати якість і кількість вільного часу. Праця визначає і впливає на ідентичність і самосприйняття молоді особи, будучи основоположним місцем для розвитку дружніх та інших відносин, бо зазвичай ніхто не працює на самоті. Молоді особи, чоловіки та жінки, говорять про працю як про виконання певних функцій, як про щось таке, що надає сенс. Вона дає змогу дорослій молоді задовольняти свої практичні потреби, а також – що значно важливіше – шукати сенс і можливості здійснення своїх мрій і видінь. Навіть якщо робота не допоможе їм здійснити свої мрії, для дорослих молодих осіб важливо плекати певне бачення, навчитися працювати в особистий спосіб, який

приноситиме задоволення, і продовжувати розпізнавати Божий заклик»¹⁴⁸.

269. Я прошу молодь не очікувати на життя без праці, сподіваючись на допомогу інших. Це недобре, оскільки «праця – це необхідність, це частина сенсу життя на цій землі, шлях дозрівання, людського розвитку й особистої реалізації. З цієї точки зору грошова допомога бідним має бути тимчасовим засобом для вирішення певних труднощів»¹⁴⁹. З цього випливає, що «християнська духовність разом з контемплативним захопленням від створінь, яке ми бачимо в святого Франциска Асизьського, розвинула багате і здорове розуміння роботи, як ми це бачимо, наприклад, у житті блаженного Шарля де Фуко та його послідовників»¹⁵⁰.

270. Синод наголосив, що світ праці є середовищем, в якому молоді особи «відчувають певні форми виключення і маргіналізації. Першою і найскладнішою формою є молодіжне безробіття, яке в деяких країнах вийшло на непомірний рівень. Окрім того, що це робить їх бідними, брак праці вириває з них здатність мріяти і сподіватися, позбавляючи їх нагоди зробити внесок у розвиток суспільства. У багатьох країнах ця ситуація залежить від того, що певні прошарки молодого насе-

---

¹⁴⁸ Конференція єпископів Сполучених Штатів Америки. *Sons and Daughters of Light: A Pastoral Plan for Ministry with Young Adults*, 12 листопада 1996, I, 3.

¹⁴⁹ Енцикліка *Laudato si'* (24 травня 2015), 128: AAS 107 (2015), 898.

¹⁵⁰ *Там само*, 125: 897.

лення позбавлені відповідних професійних навиків, зокрема через прогалини виховної й освітньої системи. Часто брак професійних перспектив, від якого потерпає молодь, відповідає економічним інтересам, які експлуатують працю»¹⁵¹.

271. Це дуже делікатне питання, яке політики мали б вважати першочерговою проблемою, особливо в наш час, коли темпи технологічного розвитку разом з одержимістю зниження ціни праці можуть призвести до швидкої заміни багатьох робочих місць машинами. Йдеться про дуже важливе для суспільства питання, адже робота для молодшої особи –це не просто діяльність для отримання зарплати. Це вираження людської гідності, це шлях зростання й соціального залучення, це постійне заохочення до зростання у відповідальності й винахідливості, це захист від тенденцій індивідуалізму й комфорту, і це також можливість прославити Бога завдяки розвитку своїх здібностей.

272. Не завжди молода особа має змогу вирішити, чому присвятити свої зусилля, на які завдання витратити власні сили й інноваційні вміння. Адже, попри мрії, і тим паче попри здібності та розпізнання покликання, в якому може дозрівати особа, існують жорсткі обмеження дійсності. Так, правда, що ти не можеш жити без роботи і деколи будеш вимушений робити те, на що натрапиш, але ніколи не відмовляйся від своїх мрій, не закопуй у землю своє покликання, ніколи не здавайся. Завжди продовжуй щонайменше шукати часткові та не-

---

¹⁵¹ DF, 40.

досконалі можливості жити тим, що в процесі розпізнання ти визнаєш своїм справжнім покликанням.

273. Коли хтось відкриває, що Бог кличе його до чогось, що він створений саме для цього – чи це медицина, чи столярна справа, чи комунікації, чи інженерство, чи освіта, чи мистецтво, чи будь-яка інша професія – тоді він зможе випустити назовні свої найкращі здібності жертовності, великодушності й посвяти. Знати, що речі робляться не просто так, а з певним сенсом, як відповідь на певний заклик, який лунає в глибинах ества, щоб дати щось іншим, допомагає цій діяльності забезпечити твоєму серцю особливий досвід повноти. Саме про це йшлося в давній біблійній книзі Еклезіяста: «Я побачив, що немає нічого кращого для чоловіка, як радіти своїми ділами» (Ек. 3, 22).

Покликання до особливого посвячення

274. Якщо ми відштовхуємося від переконання, що Святий Дух продовжує будити покликання до священства й богопосвяченого життя, ми можемо знову з повною довірою «закинути сіті» в ім'я Господа. Ми можемо й повинні віднайти мужність сказати кожній молодій особі про можливість іти цим шляхом.

275. Кілька разів я пропонував цей варіант молодим особам, які відповідали мало не сміючись: «Ні, я точно не йду в цьому напрямку». Але кілька років по тому вони вступили в семінарію. Господь не може відмовитися від своєї обіцянки не залишати Церкву без пастирів, без

яких вона не змогла б ні існувати, ні здійснювати свою місію. І якщо деякі священики не дають гарного свідчення, то це ще не причина для того, щоб Господь перестав кликати. Навпаки, Він подвоює зусилля, оскільки не перестає дбати про свою улюблену Церкву.

276. У розпізнанні певного покликання не треба відкидати можливість посвятити себе Богові через священство, богопосвячене життя або інші форми посвяти. А для чого це відкидати? Будь упевнений: якщо ти розпізнаєш Божий заклик і підеш за ним, то саме це дасть повноту твоєму життю.

277. Ісус іде посеред нас, як Він робив це в Галілеї. Він іде нашими дорогами, зупиняється й без поспіху дивиться в наші очі. Його покликання приваблює й захоплює. Але зараз тривожність і швидкість багатьох стимулів, які бомбардують нас, позбавляють нас моментів цієї внутрішньої тиші, в якій можна побачити погляд Ісуса й почути Його заклик. Незабаром ти отримаєш багато гарно упакованих пропозицій, які виглядатимуть прекрасними й насиченими, але потім вони залишать тебе спустошеним, втомленим і самотнім. Не дозволяй, щоб таке сталося з тобою, оскільки турбіни цього світу затачують тебе у беззмистовну біганину, без напрямку, без чітких цілей, а це призведе до марної витрати твоїх ресурсів. Шукай передусім спокійні й тихі моменти, коли ти зможеш роздумати, помолитися, краще поглянути на світ, який тебе оточує, і тоді, разом з Ісусом, ти зможеш розпізнати, яким є твоє покликання на цій землі.

Розділ 9

Розпізнання

278. Про розпізнання на загал я вже багато сказав в Апостольському повчанні *Gaudete et exsultate*. Дозвольте мені навести деякі з цих роздумів, застосовуючи їх до розпізнання свого покликання у світі.

279. Нагадую, що всі люди, «особливо молодь, відкриті на постійне вигоряння. Цілком можливо при цьому працювати водночас на двох або трьох екранах і взаємодіяти з різними віртуальними сценаріями. Без мудрості розпізнання ми легко можемо перетворитися на маріонеток, які будуть заручниками поточних тенденцій»¹⁵². І «це виглядає по-особливому важливим, коли з'являється певна новизна в нашому житті, тож необхідно розпізнати, чи йдеться про нове вино від Бога, чи про оманливу новизну цього світу або диявола»¹⁵³.

280. Ця ласка розпізнання, «навіть якщо вона включає в себе розум і обережність, перевершує їх, адже йдеться про те, щоб побачити таїнство єдиного й неповторного Божого задуму щодо нас. [...] Йдеться про сенс мого життя перед обличчям Отця, який знає і любить мене, той справжній сенс, заради якого я готовий

---

¹⁵² Апостольське повчання *Gaudete et exsultate* (19 березня 2018), 167.

¹⁵³ Там само, 168.

пожертвувати своїм життям і про який ніхто не знає краще за Нього»¹⁵⁴.

281. Саме в таких рамках перебуває виховання свідомості, яке дає змогу розпізнанню зростати в термінах глибини й вірності Богові: «Виховувати свідомість – це шлях усього життя, на якому вчишся переживати ті самі почуття, що й Ісус Христос, приймаючи критерії Його рішень і мотиви Його вчинків (див. *Фли. 2, 5*)»¹⁵⁵.

282. Це виховання передбачає дозвіл Христу змінити себе й водночас «звичну практику добра, підтверджену іспитом сумління – вправи, під час якої треба не тільки ідентифікувати гріхи, а й визнати Божу дію в нашому повсякденному досвіді, в подіях історії та культури, в яких ми живемо, у свідчення багатьох інших людей, які жили до нас або супроводжували нас своєю мудрістю. Усе це допомагає зростати в чесноті обережності, артикулюючи глобальну орієнтацію життя з конкретними рішеннями, спокійно усвідомлюючи свої дари і свої недоліки»¹⁵⁶.

Як розпізнати своє покликання

283. Вираженням розпізнання є зобов'язання зрозуміти своє покликання. Це завдання, яке вимагає часу для усамітнення й тиші, адже йдеться про надзвичайно осо-

---

¹⁵⁴ Там само, 170.

¹⁵⁵ *DF*, 108.

¹⁵⁶ Там само.

бисте рішення, яке за нас ніхто не може ухвалити: «Хоча Господь і говорить у дуже різноманітні способи під час нашої праці, через інших людей і щомиті, все ж неможливо обійтися без тиші тривалої молитви, щоб краще почути цю мову, щоб проінтерпретувати справжнє значення отриманого натхнення, щоб заспокоїти тривоги й відновити цілісність нашого життя в Божому світлі»¹⁵⁷.

284. Ця тиша аж ніяк не є певною формою ізоляції, адже «необхідно пам'ятати, що молитовне розпізнання потребує готовності слухати: Господа, ближніх, саму дійсність, яка невпинно ставить перед нами нові запитання. Лише той, хто готовий слухати, має свободу відмовитися від своєї часткової і неповної точки зору [...] Така особа дійсно готова прийняти покликання, яке руйнує її впевненість, але веде до кращого життя, оскільки недостатньо того, щоб усе було добре і спокійно. Може статися так, що Бог пропонує нам щось більше, а через наше лінивство та розсіяність ми цього не усвідомлюємо»¹⁵⁸.

285. Коли йдеться про розпізнання власного покликання, необхідно ставити різні запитання. Не треба починати із запитань, де можна більше заробити чи де можна отримати більшу славу й соціальний престиж; і не треба починати із запитань про те, яка робота принесе більше задоволення. Щоб не помилитися, необхідно змінити точку зору і запитати себе: а я знаю себе,

---

¹⁵⁷ Апостольське повчання *Gaudete et exsultate* (19 березня 2018), 171.

¹⁵⁸ Там само, 172.

попри всі зовнішні прояви та мої почуття? Я знаю, від чого радіє моє серце і що його наповнює? Які в мене сильні і слабкі сторони? Одразу ж виникають наступні запитання: як я можу краще послужити цьому світу, як я можу стати більш корисним для нього й Церкви? Яке в мене місце на цій землі? Що я можу запропонувати суспільству? А потім з'являються ще більш реалістичні запитання: у мене є здібності, необхідні для цього служіння? Чи, можливо, я можу здобути й розвинути їх?

286. Ці запитання необхідно ставити не стільки щодо себе і власних схильностей, скільки щодо інших, щоб процес розпізнання розмістив наше життя саме серед інших. Тому я хочу нагадати про важливе питання: «Дуже часто ми витрачаємо час на питання: «Але хто я?». Ти можеш поставити питання про те, ким ти є, і все життя намагатися віднайти відповідь на нього. Але запитай себе: «Для кого я?»»¹⁵⁹. Ти безсумнівно існуєш для Бога. Але Він хоче, щоб ти був і для інших, і заклав у тебе певні якості, схильності, дари й харизми, які призначені не для тебе, а для інших.

Покликання Друга

287. Щоб розпізнати своє покликання, необхідно визнати, що воно є покликанням Друга – Ісуса Христа.

---

¹⁵⁹ Промова під час Чувань з нагоди підготовки до XXXIV Всесвітнього дня молоді, Базилика Санта Марія Маджоре, (8 квітня 2017): AAS 109 (2017), 447.

Коли хочеш зробити друзям подарунок, то даруєш найкраще. І це не обов'язково має бути дорога річ, яку важко знайти, адже це має бути те, що принесе другові радість. Друг настільки чітко відчуває це, що може в своїй уяві візуалізувати усмішку друга, який розпаковує цей подарунок. Це розпізнання дружби є тим, що я пропоную молодим особам як модель, якщо вони прагнуть зрозуміти, яким є Божий задум щодо їхнього життя.

288. Я хотів би, щоб ви знали: коли Господь думає про кожного з нас, про те, що подарувати, то думає про кожного як про особистого друга. І якщо Він вирішив подарувати тобі певну ласку, харизму, яка дозволить тобі жити в повноті й перетворить тебе на корисну для інших людину, на особу, яка залишить свій слід в історії, то це однозначно буде щось таке, що зробить тебе щасливим у твоїх найбільш прихованих куточках ества й запалить тебе більше за будь-яку іншу річ цього світу. Не тому, що Він хоче дати тобі надзвичайну або рідкісну харизму, а тому, що це відповідатиме твоїм міркам, міркам усього твого життя.

289. Безсумнівно, дар покликання є досить вимогливим даром. Божі дари інтерактивні, тому, щоб насолоджуватися ними, необхідно проявити активність, треба ризикувати. Це не будуть вимоги нав'язаного ззовні обов'язку, це буде щось таке, що заохочуватиме тебе до зростання й ухвалення рішень, щоб цей дар дозрів і став даром для інших. Коли Бог пробуджує певне покликання, то думає не тільки про те, ким ти є, а й про все те, чим ти разом з Ним та іншими зможеш стати.

290. Сила життя й енергії особистості живляться навзаєм у кожній молодій особі, підштовхуючи її вийти за всі межі. Брак досвіду дозволяє цьому відбуватися, хоча незабаром це перетворюється на досвід, який часто буває доволі болісним. Необхідно поєднати це безмежне прагнення «того, що ти ще не вирішив спробувати»,¹⁶⁰ з безумовною дружбою, яку пропонує нам Ісус Христос. Перш ніж певний закон чи обов'язок, те, що нам пропонує обрати Ісус, – це слідування, як друзів, які йдуть за Ним, шукають одне одного і знаходять для простої дружби. Все інше приходить згодом, і навіть життєві невдачі зможуть стати цінним досвідом цієї дружби, яка ніколи не минає.

Слухання й супровід

291. Є священики, богопосвячені чоловіки та жінки, миряни, професіонали, а також кваліфіковані юні особи, які можуть супроводжувати молодь у розпізнанні покликання. Коли нам випадає нагода допомогти іншому розпізнати свій життєвий шлях, то передусім треба слухати. Це слухання передбачає три різні чутливості, або уваги, які доповнюють одна одну.

292. *Перша* – це *чутливість*, або увага, до *особи*. Йдеться про те, щоб вислухати іншого, який дарує нам себе у своїх словах. Знаком цього слухання є час, який я присвячую іншому. Це не питання кількості, адже

---

¹⁶⁰ Романо Гвардіні. *Le età della vita: Opera omnia IV/ 1*, Брешія, 2015, 209.

інший має відчувати, що мій час – це його час: час, який йому потрібен, щоб висловити те, що він бажає. Він має відчувати, що я слухаю його без жодних умов, без образ, без гніву і без втоми. Це слухання Господа, коли Він ішов разом з учнями з Еммауса й супроводжував їх упродовж тривалого часу, хоча вони і йшли у протилежному до правильного напрямку (див. *Лк.* 24, 13-35). Коли Ісус зробив вигляд, що йде далі, коли ці учні дійшли до свого дому, тоді вони зрозуміли, що Він подарував їм свій час, і вони дарують Йому свій, пропонуючи гостинність. Це уважне й безкорисливе слухання вказує на цінність іншої особи для нас, попри всі її ідеї і життєві рішення.

293. *Друга чутливість*, або увага, полягає у *розпізнанні*. Йдеться про те, щоб визначити правильний пункт, в якому ласка відрізнятиметься від спокуси. Оскільки часто речі, які крутяться в наших думках, – це прості спокуси, що віддаляють нас від правильної дороги. Тут необхідно поставити собі запитання: що каже мені саме ця особа, що вона хоче сказати, що вона хоче, щоб я зрозумів із того, що відбувається з нею. Це запитання, які допомагають зрозуміти, як поєднуються між собою аргументи, якими керується інша особа, і відчути вагу й ритм її почуттів під впливом цієї логіки. Це слухання звернене на розпізнання слів спасіння доброго Духа, який пропонує нам правду Господа, а також на розпізнання пасток злого духа, його обманів і спокус. Необхідно мати мужність, любов і делікатність, щоб допомогти іншому розпізнати істину чи обман, а також можливі виправдання.

294. Третя чутливість, або увага, полягає в тому, щоб слухати імпульси, які інший відчуває, «з випередженням». Це глибоке слухання того, «куди насправді прагне йти інший». Попри те, що він відчуває і думає зараз, і те, що він зробив у минулому, увага приділяється тому, чим він хотів би стати. Деколи для цього потрібно, щоб особа дивилася не стільки на те, що їй подобається, на свої поверхові бажання, скільки на те, що до вподоби Господові, на Його задум щодо життя, що виражається через певну схильність серця, попри кірку смаків і почуттів. Це слухання – це увага до останнього наміру, який є тим, що вирішує життя, оскільки існує Ісус Христос, який розуміє і цінує цей останній намір серця. Саме тому Він готовий допомогти кожному розпізнати його, саме тому Йому достатньо, щоб хтось сказав: «Господи, спаси мене! Помилуй мене!».

295. Лише тоді розпізнання стає знаряддям серйозного зобов'язання краще слідувати за Господом¹⁶¹. Таким чином бажання розпізнати своє покликання набуває максимальної насиченості, іншої якості й виходить на вищий рівень, який краще відповідає гідності життя. Оскільки зрештою добре розпізнання – це шлях свободи, що веде до світла унікальну дійсність кожної особи, дійсність, яка є настільки своєю та особистою, що тільки Бог знає її. Інші ж не можуть ані повністю її зрозуміти, ані передбачити збоку, як вона розвиватиметься.

---

¹⁶¹ Див. Апостольське повчання *Gaudete et exsultate* (19 березня 2018), 169.

296. Тому, коли хтось слухає іншу особу саме так, то в певний момент він має зникнути, щоб ця особа йшла шляхом, який вона відкрила. Зникнути так, як зник Господь із поля зору своїх учнів, залишивши їх із запалом у серцях, який перетворився на невпинне бажання вирушити в дорогу (див. *Лк.* 24, 31-33). Коли учні з Еммауса повернуться у спільноту, то отримають підтвердження того, що Господь дійсно воскрес (див. *Лк.* 24, 34).

297. Оскільки «час важливіший за простір»¹⁶², ми маємо стимулювати й супроводжувати процеси, а не нав'язувати програми. Йдеться про процеси осіб, які завжди зберігають свою неповторність і свободу. Саме тому так важко скласти відповідні рецепти, навіть якщо всі знаки виявилися позитивними, адже «йдеться про те, щоб піддати ті ж позитивні чинники уважному розпізнанню, щоб вони не були відокремлені один від одного й не контрастували між собою, через абсолютизацію цінності та взаємне протистояння. Те саме стосується негативних чинників: не треба відкидати їх цілим блоком без жодного розрізнення, адже кожен з них може приховувати певну цінність, яку необхідно звільнити й довести до її повної істинності»¹⁶³.

298. Але, щоб супроводжувати інших на цьому шляху, передусім необхідно, щоб ти сам мав особистий досвід його долання. Марія зробила це, роздумуючи над

---

¹⁶² Апостольське повчання *Evangelii gaudium* (24 листопада 2013), 222: AAS 105 (2013), 1111.

¹⁶³ Св. Іван Павло II. Апостольське післясинодальне повчання *Pastores dabo vobis* (25 березня 1992), 10: AAS 84 (1992), 672.

своїми питаннями й вирішуючи свої труднощі, ще тоді, коли була дуже молодою. Нехай Вона відновить твою юність силою своєї молитви й завжди супроводжує тебе своєю присутністю Матері.

* * *

І на завершення – одне побажання

299. Дорогі молоді особи, я буду дуже щасливим, коли побачу, що ви біжите швидше за тих, хто потрапив у полон повільності чи невпевненості. Біжіть, «приваблені цим таким любленим Обличчям, яке ми почитаємо у Пресвятій Євхаристії і впізнаємо у тілі брата, що страждає. Нехай Святий Дух підштовхує вас уперед. Церкві потрібен ваш запал, ваші здогади, ваша віра. Нам потрібно все це! І коли ви прибудете туди, куди ми ще не дійшли, наберіться терпіння й зачекайте на нас»¹⁶⁴.

Дано в Лорето, при Сактуарії Святої Хатини, 25 березня, у свято Благовіщення Пресвятої Богородиці, року 2019, сьомого року мого понтифікату.

Franciscus

---

¹⁶⁴ Зустріч і молитва з італійською молоддю в Чірко Массімо у Римі (11 серпня 2018): *L'Osservatore Romano*, 13-14 серпня 2018, 6.

Зміст

Розділ 1. Що говорить Слово Боже про молодь?	5
У Старому Завіті	5
У Новому Завіті	7
Розділ 2. Вічно молодий Ісус Христос	12
Молодість Ісуса Христа	12
Його юність просвітлює нас	16
Юність Церкви.	18
<i>Церква, яка дозволяє себе оновити . . . . .</i>	<i>18</i>
<i>Церква, яка уважна на знаки часу. . . . .</i>	<i>20</i>
Марія, дівчина з Назарета.	22
Святі молоді особи	25
Розділ 3. Ви – це Боже сьогодні	29
Позитиви	29
Різноманітність молодіжного світу.	30
Деякі речі, які відбуваються з молоддю	32
<i>Молодь кризового світу. . . . .</i>	<i>32</i>
<i>Бажання, рани й пошуки. . . . .</i>	<i>36</i>
Цифрове середовище	38
Мігранти як парадигма нашого часу	41
Припинити всі форми зловживання	43
Вихід є	48
Розділ 4. Велика звістка для всіх молодих осіб	52
Бог, який є любов'ю	52
Христос спасає тебе	55
Він живе!	58
Дух дає життя	60
Розділ 5. Шляхи молодості	62
Час мрій і рішень.	62
Бажання жити і пробувати	66

Дружба з Христом	69
Зростання і дозрівання	72
Шляхи братерства	76
Активна молодь	78
Мужні місіонери	82
Розділ 6. Молодь із корінням	85
Нехай тебе не вирвуть із землі	85
Твої взаємини з літніми особами	88
Мрії та видіння	90
Ризикнути разом	93
Розділ 7. Душпастирство молоді	96
Синодальне душпастирство	96
Основні напрями діяльності	98
Відповідне середовище	101
<i>Душпастирство виховних закладів . . . . .</i>	<i>104</i>
Різні місця для душпастирського розвитку	107
Народне душпастирство молоді	110
Місіонери завжди	115
Супровід з боку дорослих осіб	116
Розділ 8. Покликання	120
Покликання до дружби з Ним	121
Твоє життя заради інших	122
Любов і родина	124
Праця	128
Покликання до особливого посвячення	131
Розділ 9. Розпізнання	133
Як розпізнати своє покликання	134
Покликання Друга	136
Слухання й супровід	138